romulus dinu

...dintr-o LUME CONGELATĂ

editura albatros

ROMULUS DINU

...DINTR-O LUME CONGELATĂ
ȘI... FALSE FICȚIUNI

Coperta de Arh. **TOMNIȚĂ DINU-FLORESCU**

ROMULUS DINU

...DINTR-O LUME CONGELATĂ ȘI... FALSE FICȚIUNI

POVESTIRI S. F.

EDITURA ALBATROS
București - 1980

FALSE FICȚIUNI

ȘI TOTUȘI... NIMENI

Azi am fost la Nimeni. Mi-a deschis chiar el, cerându-mi iertare că nu este acasă. Dispăruse. De când, nu știa; de aceea fusesem chemat. Nu fiindcă ar fi ținut el. Ceilalți au vrut. Mă îndeamnă să intru - să-l urmez. Umblă aplecat în față, clătinat și dezmembrat, ca și cum s-ar târî agățat de el însuși. Umblă însă. Mai lovește scaunele, masa, ajunge totuși până la urmă într-un loc. Docil. Reluăm. Îl întreb ce știe despre el. Că dispăruse. Ce simte? Ceva ca un somn, ca un somn al altuia. Câteodată ca un coșmar. Atunci *i se pare că ar fi.* Încearcă o senzație bizară, de falsă memorie și angoasă. Nu știe dacă-i așa, fiindcă *nu a mai fost* de mult și nu-și amintește cum e *să fii.*

Exact nu-mi poate spune când și cum a dispărut: încetul cu încetul, dintr-o dată sau pur și simplu nu a existat nicicând. Mai degrabă așa, deși crede a-și aminti că într-o zi a dispărut cu jumătatea din dreapta a corpului. S-a mișcat o vreme jumătate *da,* jumătate *nu,* izbind-o pe cealaltă de lumea din jur, fără să sufere. Apoi, în altă zi, *nu a mai fost deloc.* (A rămas fără el?). Da. Dar s-a obișnuit așa. Te obișnuiești cu orice.

Unii încearcă să-l convingă că *este.* El însă nu poate găsi probe. Se caută, adevărat, câteodată, așa, mai mult din amuzament concesiv față de cei din jur. Bineînțeles că nu se găsește. Îl întreb pe cine caută când se caută? Ce așteaptă să găsească? Zâmbește ușor încurcat fără să răspundă. Sugerez: fizic, palpabil. Zâmbește mai departe: Fizic! Repetă mașinal: Fizic. Da. Arăt lucruri, obiecte din jur... Da. Ajung toate până undeva. La început imaginile mi se opuneau. Am încercat să mă feresc de ele când umblu.

Caut locurile cu contururi puține sau deloc. Pe acolo am înțeles că pot trece cu imaginile mele. Toate ajung până undeva. Figuri, forme, culori... Ca și sunetele, vorbele, muzica, ritmurile. Toate fără o anume calitate. Întreb: volum, consistență? Surâde încurcat: poate... Ce e, de fapt, consistență? Volum? Continuă, neașteptând răspunsul: fără o anume calitate. Ca mine. E drept ezită - e drept că dintre toate o imagine mă însoțește peste tot, obsedantă. Străină și obsedantă. E ceea ce se spune că ar fi corpul meu.

Uneori îmi vine să râd, închipuindu-mi că am un chip. În oglindă reușește să-mi apară un personaj care își plimba mâinile pe el într-o încercare hilară de reconstituire. Singurul om mereu împrejurul meu și în oglindă e inadmisibil pentru mine. Sau, cu bunăvoință, admisibil doar ipotetic. Îndemnat de milă pentru ai mei, m-am născocit totuși. Cu oglinda și cu lumina. Admit - ca să le fac plăcere - că *aș fi,* pentru că mă reflectez. Ca imaginea acestor flori care se repetă în oglindă. Și fiindcă fără oglindă nu aș fi, mi-am luat mai multe oglinzi. Le-am pus peste tot. Dar atunci m-am prefăcut în mulți, în prea mulți și prea la fel. Obositor de mulți. Și mă întreb care dintre ei sunt eu, cel despre care se spune că aș fi. Cred că i-am convins: oglinda nu-i o soluție. Nu pot fi atâția. Și dacă nu-i lumină? Ei vezi? Și ei au trebuit să tacă precum faci dumneata acum.

Se oprește o vreme cu o sclipire de izbândă în ochi, nedifuzată însă obrazului inert.

Reia. Se caută totuși. Îmi cere să-i spun de ce este asta preocuparea lui majoră. Amân cu un gest luat repede drept neputința mea de a-i fi de folos. Bineînțeles că nu se găsește. De altfel sunt atât de multe imaginile din jur, încât e sigur că pentru el, așa cum am vrea noi, nu ar fi loc. Peste tot e câte ceva. Dar peste tot. N-am decât să privesc. Dacă am să găsesc un singur loc pe care să nu fie câte ceva, s-ar strădui să-și închipuie că acolo ar fi el.

Ah, Da! Uite, iar amintirea! De ce vine mereu amintirea

asta? Atunci când nu era decât jumătate - îmi mai spune - chiar locul jumătății dispărute era ocupat de ceva străin de el. Singurul loc de care se bănuia legat, și acela era străin de el. Înțeleg? Nu. *Nu poate fi.* Se și teme de asta. Mai târziu o să-mi…

Cuget - sunt. Zâmbește strâmb. Nu-i o dovadă: iată-l gândind fără să dea de vreo urmă din el. Și ceilalți - râde acum, înstrăinat și de râs - și ceilalți există, dar fără să gândească mereu sau, în fine, deseori fără să se vadă în vreun fel că ar gândi.

Ne relaxăm un moment fiindcă pentru mine asta e un fel de glumă. Intru în rol de la a, b, c. Încerc: vezi mâna mea? Da. Îi arăt mâna lui. Dar pe asta o vezi? Da. Asta e mâna mea, asta e mâna dumitale. Se pare că am glumit eu de data aceasta, fiindcă râde numai el. Da? Și continuă: dar ce diferență este între aceste două mâini dintre care una zici că ar fi a mea? Tace o vreme. Apoi: *Eu nu pot avea nimic.*

— Bine, dar spui: a fi, a avea, existență. Cum?

— Asta este altă istorie. Conformism. Îndemnat de o curiozitate - normala, zic eu, și apărută treptat - am început să mă caut în lumea din cărți. Așa am ajuns la „Omul care și-a pierdut umbra”. O știi, nu? Ei bine, toată frământarea lui împinsă până la suferință este o absurditate fantezistă. Nu consider fantezie faptul că și-a pierdut umbra, ci faptul că ar suferi din pricina asta. *Eu nu am decât umbră.* Iat-o. Se mișcă pe lângă fenomenul de care ți-am vorbit.

Undeva am citit că în războaie, în accidente, un om își poate pierde o mână, un picior. Totuși mădularul continuă să miște, să furnice, să doară chiar, în degetele, în carnea inexistentă. Îi zice „membru fantomă”. E supărător, dar e așa. Eu sunt mulțumit. Cu mine se pare că s-ar petrece absolut contrariul. Deși *în întregime* o fantomă, pe mine nu mă supără, iar pe ceilalți nu-i înspăimântă. Aș fi deci și contrariul unei fantome. Pentru toți într-un fel, pentru mine altfel și pentru fantome, probabil, în al treilea fel.

Bineînțeles că am citit „Omul invizibil”. Aici mirarea s-a amestecat uneori cu uimirea, fiindcă *eu sunt un om invizibil,* dar în jurul meu nimeni nu-și dă seama. Dimpotrivă. Se pare că mă văd. Deduc de aici că ceilalți oameni au un simț deosebit și îmi atribuie ceea ce se întâmplă împrejur în legătură cu cel care aș putea fi eu. Fiindcă împrejur se întâmplă, se petrece mereu câte ceva determinând gândurile mele sau izvorând din ele. Trebuie să mă strecor printre aceste „întâmplări”, pentru a ajunge de pildă de la imaginea, de la ideea unei camere, la alta sau, în sfârșit, cum se zice, dintr-o cameră într-alta. Mă tulbură că nu înțeleg de ce imaginile trebuie ocolite pentru a sta în calea gândului meu, izbindu-l ades, „fizic”, ai spune dumneata. Ideile se pătrund ușor, gândurile își iau locul fără ciocniri, fără împotriviri, fără să lase urme, ca și unele imagini. Neliniștitor. Se scrie mult despre cei care își pierd mintea. În fel și chip. Dar nu se potrivește de fel cu ceea ce fac, ce simt eu care nu am decât minte. Îmi pot pierde umbra în lipsa luminii. Mintea nu.

Când nu văd și nu aud, reușesc să-i fac pe toți una cu mine. Dispar. Atunci mă liniștesc. Mă apropii de o mulțumire adâncă. Nu ajung din cauza deșteptărilor.

A fost greu până am învățat să citesc. Să înțeleg în profunzime, imposibil. Atunci am învățat pe de rost. Multe cuvinte nu au sens pentru mine. De pildă, cum spuneai dumneata verbul „a îi” cu toată gramatica lui. Pronumele personal al persoanei întâi. Noțiunea abstractă. Eu. Cum eu? Eu, *în realitate.* Cum „în realitate”? Unde? Ca și altele. Nu le mai înșirui. Înțelegi ce vreau să spun? întrebuințez un vocabular convențional. Pun vorbele, după o deprindere grea, la locul lor în fraze. Ca în cărți. Limba și cărțile sunt pline de convenții. Le respectăm. Era să spun; am devenit conformist. Ocolesc însă cuvântul „a deveni”. S-ar putea să fiu bolnav, dar s-ar putea să nu fiu. (înclină, vizibil, mai mult către a doua variantă). „A deveni” are o nuanță inexorabilă. Mi-e teamă de acest verb. Ca oamenilor din cărți de bătrânețe și de moarte. Dacă aș începe *să devin* aș

termina prin *a fi.* Mi-e teamă de asta. Tot ce-ți spun e fără șir. Despre mine nu se poate vorbi cu șir, ci dintr-o dată. De peste tot. Descrierea unei imagini, ideile despre, au nevoie de ordine, de coerență. O singură idee, ca mine, nu. E așa de peste tot. Cum să vorbim de ea?

Întorsura ultimelor fraze ne-a adâncit o vreme pe fiecare într-o tăcere de întrebări mirate.

A revenit tot el:

— O altă noțiune abstractă este înălțimea. O admit teoretic, ca pe altele. Mintea mea privește, poate, o lume bidimensională din afara ei. Ca dintr-un zbor niciodată atins. Gândurile mele se plimba paralele cu desenul pământului, de care uneori mă apropii până a nu-l mai vedea, dar de care nu mă pot depărta decât până la un punct unde translația este iar obligatorie.

Mă tulbura neputința de a zbura. Nu înțeleg ce mă ține legat de pământ. Sam Small zbura. Eu nu. Odată, trecând printr-o fereastră, mintea mi s-a iuțit în zbor spre pământ nemaiputându-se apoi depărta de el decât ajutată de alții. Țintuită într-un pat, i-au trebuit săptămâni până să-și reia peregrinările. Din spusele lor, rezultatul acestui mic zbor al meu a fost, citez, „fracturi ale picioarelor”, picioarele pe care ei susțin că le aveam în clipa zborului. În loc de aripi. (Zâmbesc).

Și totuși într-o zi. Mi s-a întâmplat o minune. Undeva, alunecam paralel cu nisipul pe care umbra mea, trecând, zugrăvea urme de pași desculți. Apropiam o imagine întinsă care-mi deschidea, unduind la nesfârșit, două ceruri. Sau unul singur. Nu știu. Deodată mi-am dat seama că umbra mea se subțiază, se desface, se pierde. Păsările când zboară se desprind de umbră. Zburam. Stângaci, ce i drept, dar zburam pentru prima oară. Într-un cer răsturnat, care se apropia cu mișcări moi, verzi. Mai mult, din ce în ce mai mult, până mi-a închis cerul de sus. Atunci mintea a scăpătat în roșu, în negru și a sfârșit topindu-se într-un cer de noapte. Somn. Probabil: ; i vreme. Deșteptare. Încet, treptat, rostogolit acum invers prin

negru și roșu, spre lumină, gândul s-a ivit împleticindu-se sub povara unor frânturi de vorbe… „încât”… „Singur s-a înecat în mare”… Cerul în care spuneau că m-am înecat era deci marea, pentru ei. Dar nu se deosebea mult de celălalt cer al meu, din înalt, unde până atunci nu mă înecasem niciodată, cu tot jindul meu de a fi pasăre. Poate singura deosebire era că acela căruia îi ziceau marea” îmi înghițise gândurile într-o meduzare fluidă, desfășurată policrom în alb, verde, roșu și negru, cu izbucniri mărunte de scântei, înainte de a-mi dărui somnul molcom de la sfârșit. Celălalt cer mi-a iscat totdeauna roiuri de gânduri, mi-a spulberat somnul și s-a împotrivit mereu zborului meu.

Asta-i tot. Dar de atunci freamătă în mine amintirea minunii care i-a înspăimântat pe ceilalți. Mi s-a spus că așa e moartea. Sau neființa. Se poate. Mă îndoiesc. Și dacă s-ar întâmpla totuși să aibă dreptate, n-au temeiuri de groază decât pentru că ei nu înțeleg nimic dintr-un zbor de pasăre.

Și acum ar trebui, probabil, să faci dumneata ceva pentru mine. Mă întreb ce și mai ales de ce? Idealismul unora, se spune, ar trebui socotit ca o absurditate sau ca o boală. Dacă aș fi un idealist însă, lumea fără mine ar fi o incertitudine. Dar eu nu sunt deloc și lumea totuși pare a fi. Este. Uite: dumneata. Și cu ai mei, care te cheamă să mă vindeci. Cum să mă vindeci? Să devin - ți-am mai spus - și până la urmă să fiu. Mi-e teamă de necunoscut. De acea stare alta decât cea de acum. Ar putea semăna cu moartea din cărți. Acel necunoscut straniu, în care ești pentru veșnicie altceva decât ce ai fost până atunci. Eu îmi aparțin acum așa. Mi-e frică să înceteze starea asta. Poate aș muri. Nu vreau să mă vindeci. E bine așa: *Nimeni.* Și nu mi-e destul nimeni. În locul neființei mele aș vrea să fie un gol, sau poate» ceva” mai desăvârșit decât atât.

*

Am plecat descumpănit, tulburat… nehotărât ceasuri întregi să formulez un diagnostic îndrăzneț, să cred

posibil, organic, acest caz unic de Hemiasomatognozie dublă[1]. Și totuși...

DUBLONE

Mă numesc Luigi-Paolo Dublone. Mai corect ar fi fost să încep cu: ne numim... etc., dar nu vreau să derutez cititorul aruncându-l în domeniul basmului sau bolilor mintale. Sunt perfect sănătos.

— *Suntem! Imbecilule! Suntem sănătoși. Dacă ai fi animat de spiritul preciziei ca mine...*

— Te rog să nu mă întrerupi. Și fără insulte. Mi-ai promis că mă lași să *ne* scriem viața. Nu?

— *Da, dar fii exact... Altfel...*

— Încerc să fiu cât pot de exact; doar din necesități strict literare voi vorbi mai mult la persoana întâi. E mai ușor. Voi încerca să fiu imparțial și precis. N-avea grijă.

— *Bine, să te văd cum te descurci. Te las. Mă culc...*[2]

— Uf, bine că am scăpat pentru câteva momente. Așa pățesc de o viață. În lucruri mărunte, merge. În cele importante, ca de pildă autobiografia asta la care mă gândesc de mult, e destul de greu. Mi-au trebuit zile și săptămâni să ajung să o scriu aproape singur. E foarte circumspect, prezumțios și voluntar. Dar adorabil în rest. Mă înțeleg perfect cu el.

M-am născut deci în Veneția acum treizeci de ani, unde

---

[1] Hemiasomatognozie: nerecunoașterea, *nereprezentarea,* unei jumătăți a corpului, ivită după o leziune în lobul parietal al creierului; dublă: boala a putut fi provocată prin lezarea zonelor simetrice funcțional, în cele două emisfere.

[2] Nu este nevoie să mai atrag atențiunea că frazele subliniate nu-mi aparțin: Sunt ale lui.

trăiesc și muncesc.

— Asta-i muncă? S-o crezi tu.

— Te rog să taci!

Tata, Nazareno Dublone, e un industriaș înstărit, iar mama. Antoaneta Segniani, casnică. Motive de familie, moșteniri, afaceri, au tăcut ca fiecare să-și păstreze numele patronimic. Neunirea lor absolută poate să fi fost unul din motivele pentru care, prin compensație, eu locuiesc cu fratele meu în același craniu…

— Ești mulțumit?

— Da, deși mă cam jenezi uneori.

— Chestie de spațiu vital. Trebuie să ne mulțumim cu ce avem.

— Mai ales că pentru unii am reușit să sfidăm legea impenetrabilității corpurilor, care spune…

— Te rog, nu interveni cu legi fizice, încurci lucrurile.

— Bine, continuă.

…și în același corp frumos clădit, pe care îl împărțim cu schimbul…

— Când ne înțelegem, când nu devii căpățânos sau trândav.

— Da, ai dreptate, da, dar știi, „colaborarea” asta tocmai acum îmi perturbă șirul ideilor. Vrei sa mă lași singur?

— Te las.

…adică mai exact…

— Așa I

…nu-l împărțim, ci îl utilizăm cu schimbul, fiecare având întreaga putere asupra întregului, dar exercitând-o separat.

— Când nu ne punem de acord să dublăm eficiența funcțiilor acționând în comun. Ai uitat partidele de box sau tenis în care eram invincibil?

— Noi, ambițiosule, noi amândoi!

— Dar cui îi plăceau t

— Ție, asta e adevărat. Adori sportul. Suportam penibil antrenamentele, fiindcă mă târai literalmente acolo.

— Și victoriile? De ce te mândreai?

— Oricum, o victorie nu te poate lăsa indiferent.

— Chiar când era, în fond, recoltată de mine?

— Infatuatule! Și eu unde eram? Nu tot în tine? Dar te-ai întrebat vreodată dacă era cinstit să jucăm doi în partidele de „simplu” lovind egal de tare cu stânga și cu dreapta, contra unuia singur… Și „în trei” în partidele de dublu? Totdeauna ai făcut compromisuri cu etica.

— Ai oarecare dreptate, deși… abuzezi în fața lumii (indiscrețiile!) de faptul că știi totul despre mine. Nti-i elegant!

— Și dacă nu încetezi cu întreruperile, voi continua cu „precizările”!

S-a potolit. S-a culcat mofluz în noi. Unde rămăsesem?

Da. Bine că părinții mi-au dat întâmplător două nume Luigi-Paolo. Alții dau câte trei-patru aceleiași progenituri singulare. Socot că e bine, gândindu-mă la cazul de față. Ar putea fi situații și mai complicate, în care trei-patru nume n-ar strica. Nu știi niciodată ce generezi.

Când, pe la câțiva ani, mi-am dat seama că de fapt suntem doi, am hotărât - și l-am convins și pe el - ca să fiu mai mult Luigi Dublone, iar el mai mult Paolo Dublone. Măcar între noi să nu apară confuzii. Dar această prima convenție dintre noi a iscat încurcături când mama ne striga Paolo, fiindcă îi plăcea mai mult (era numele tatălui ei), în timp ce tata prefera să mă cheme numai pe mine, Luigi (avusese un frate care se numea așa, dar murise în război) chiar când era vorba de probleme de aritmetică și avea nevoie de Paolo. Trebuie să recunosc meritele fratelui meu intrinsec: foarte sârguincios la școală, matematician de forța. Arunca și asupra mea o lumină extrem de favorabilă, nimeni nedându-și seama că eu aveam o sfântă oroare de cifre. Și tocmai asta apreciază lumea: cifrele.

Trebuie să fac o lungă paranteza.

Acum, când scriu aceste rânduri, sunt desigur un om matur, îndrăznesc să spun cultivat. Lumea poate fi cunoscută în două feluri: trăind-o și auzind-o, citind despre ea, in- formându-te. Dar lumea pe care o receptam în

ambele condiții era total diferită de aceea a interiorului meu (nostru) psihic unde, copil fiind încă, intuiam ceea ce mai târziu aveam să numesc o dualitate cerebrală obligatorie. Faptul că eram doi, cu gânduri, înclinații și comportamente diferite, nu m-a panicat niciodată, fiindcă nu puteam concepe o altă structură posibilă. Ce nu puteam înțelege era faptul că în jurul meu, la ceilalți, lucrurile păreau mai simple. Fiecare om era o singură persoană, o singură conștiință, fără problemele mele, ale fizicului meu împărțit permanent cu un fel de *alter ego,* intrinsec fizicului meu, dar străin conștiinței mele bine definite, voluntare, independente. Și obligate permanent să-și limiteze capacitatea de exprimare continuă pentru că mijloacele materiale: vocea, mimica, gestualitatea trebuiau „împrumutate", liberate temporar, cu sau fără bunăvoie, celei de-a doua entități care ocupând același lăcaș, avea drepturi egale și nu putea fi împiedicată să se manifeste. Cu atât mai mult, cu cât făcea parte integrantă din condiția mea umană, apărându-mi uneori chiar *ca o funcție bizară* proprie mie, necesară, dar exterioară într-un fel… și greu de descris.

Copil fiind, traversam epoca de extroversiune permanentă caracteristică vârstei.

Duceam de aceea un dialog permanent, deseori în contradictoriu, cu acest „frate", cum mă hotărâsem să-l numesc convențional după modelele umane ce mă înconjurau. Și cel mai frecvent subiect de ceartă era bineînțeles „ocuparea postului de emisie" către lume. Singura „jucărie" din copilăria noastră față de care aveam aceeași pasiune. Fiindcă, în rest, gusturile noastre erau total deosebite.

Încercând uneori să ne-o smulgem unul altuia - cum se întâmplă între copii - vrând de pildă simultan să ne mișcăm, gesturile erau inadecvate, frânte în intenție, hilare. Sau pur și simplu înlemneam într-o poziție, fiecare tinzând spre o altă direcție.

Dacă în aceleași condiții vroiam să spunem ceva, ni se

intricau vorbele, apăreau în frază contradicții grosolane, noțiunile erau dublate de sinonimele lor, când intenția de a cere ceva, întâmplător, era comună.

Ceva banal, în genul: „Tată, mamă, doresc, vreau, dacă se poate, permis, neapărat, încă o bucată de prăjitură, șvaițer". Totdeauna aceste bufonerii, aceste fraze insolite erau luate drept o șăgălnicie infantilă a „băiatului" căruia îi plăcea - chipurile - să se strâmbe sau să glumească ciocnind vorbele, amestecând politețea cu obrăznicia nevinovată. Cine să-și închipuie că asistă în fond la o luptă pentru supremație?

Alteori părinții erau martorii unor relatări absurde, în care frazele se anulau reciproc ca puncte de vedere, reieșind un galimatias ce, împins dincolo de anumite limite, îi determinau la măsuri mai drastice.

...Și încetam. Realizam deodată, cu ciudă și umor, incapacitatea de a ne manifesta simultan. Și nu erau rare momentele în care „copilul" izbucnea într-un râs amestecat cu un tot atât de sincer plâns, stârnind deruta părinților. Era atunci etichetat: „... sensibilitate maladivă, ar trebui să se odihnească mai mult..."

Încă de pe vremea aceea începusem sa înțelegem că nu *ne* putem bucura de viață decât separat, „Luigi-Paolo" era surprins jucându-se sau citind târziu după miezul nopții, la lumina unei instalații clandestine, cu baterii ascunse grijuliu. Era de fapt Luigi *sau* Paolo după cum căzuseră zarurile cu care ne împărțeam timpul de veghe și somn. Cert e că nu resimțeam vreo oboseală, dormind totuși alternativ suficient în cursul celor 24 de ore ale zilei.

Mai târziu această descoperire urma să fie cea mai importantă din viața noastră. Înclinațiile mele către literatură putând fi mai ușor satisfăcute în liniștea nopții, dormeam ziua, în timp ce Paolo, matematicianul și viitorul „bisnismen", folosea ziua din plin, dormind noaptea.

Somnul la comandă este mult mai ușor de realizat decât vă închipuiți. Trebuie numai exercițiu. Amândoi atinsesem perfecțiunea în materie. Și numai cine știe ce activitate

zgomotoasă sau violentă a „celui de la pupitru” putea să-l deranjeze, să-l trezească, pe celălalt. Nu se putea dormi de pildă făcând sport - când făceam „echipă”, Paolo era campion, dar când *eu* n-aveam chef, *el* era lamentabil. Nu se putea dormi nici la petreceri cu dans și muzică violentă. Încolo, totul mergea strună… afară de… dar voi reveni.

Aceleași motive de structură cerebrală și aptitudini ne-au ușurat alegerea unei cariere. Paolo trebuia să facă studii universitare pozitive. Ingineria. Luigi putea rămâne autodidact. Se putea realiza în afara unei facultăți, ca un „violon d’Ingres” a individului uman Luigi-Paolo Dublone…

…Și m-am plictisit copios cinci ani mergând la politehnică, traversat mereu de coșmarurile unor ecuații, funcții, probleme încâlcite de fizică. Mă consolam cu faptul că Paolo era un student eminent. L-am ajutat enorm în acest timp oferindu-i noaptea, pentru studiu, din timpul meu, eu mulțumindu-mă să caut subiecte, să elaborez mintal planuri de roman, să visez în derivă, să mă legăn într-un „dolce far niente”. Atât de bine mă obișnuisem cu generozitatea de a-i oferi locul veghei, încât lucram foarte puțin sau deloc chiar când îl toropea pe el somnul.

Devenisem încetul cu încetul un visător, un interiorizat, un tăcut, un leneș, ceea ce îmi atrăgea nenumăratele lui bruftuluieli la deșteptare, când ținea să-i arăt ce-am scris, ce-am realizat, deși nu aprecia - știam eu bine - câtuși de puțin însăilările mele literare. Avea parcă o alergie față de ele și cu toate astea mi le cerea mereu, ca dovadă a participării mele la viață, a unei străduințe materializată într-un fel, fie chiar beletristic. Neavând să-i arăt nimic nou, mi-era jenă, făcusem un complex de inferioritate, mai ales că-l simțeam fiindu-i rușine cu mine ca de un defect al lui personal.

Și eu care mă mândream cu el, detestându-i totuși ocupațiile!

Câteodată nu ne puteam suferi. Ne venea să ne ascundem sau să fugim pur și simplu unul de celălalt. Dar intervenea atunci o subtilă împăcare cu neputința, impusă

de „ceva” ce mă simt tentat să numesc impropriu „suflet”, pe care-l simțeam comun uneori până la identificare, ceea ce-mi părea absurd dar rămânea de neînvins. Fiindcă altfel, cum s-ar putea explica felul nostru comun și cald de a ne iubi părinții, de a ne alege prieteniile, de a reacționa, în general, în fața necazurilor și bucuriilor noastre sau ale altora? Rareori se întâmpla să ne purtăm diferit în împrejurări dramatice, serioase sau în fața marilor hotărâri, când intervenea ceea ce noi considerăm a fi „spiritul concesiv spontan” aplanând, împăcând, făcând totuși posibilă cea mai bună decizie. Aveam să aud târziu, foarte târziu, că în afundul creierului nostru ne lega și ne contopea o zonă comună, străveche filogenetic, în care sălășluia *afectivul, subconștientul* individului Luigi-Paolo Dublone.

Am ținut ca un secret al nostru structura exactă a lui Luigi-Paolo Dublone, considerat un tânăr foarte reușit, promițând mult și urmând să moștenească antrepriza tatei… până s-au găsit primele poezii. Pe la patrusprezece ani. A fost o consternare generală mai ales că luasem vreo două note proaste la algebră. Lucrurile s-ar fi aranjat, dacă Paolo nu m-ar fi pârât cu năduf: „El, Luigi, e de vină. M-a rugat *să-l las singur* câteva zile. Dar absolut singur, și așa, de capul lui, uite ce mi-a făcut!”

Mama și tata au încremenit. Eu am tăcut. Se repetaseră cam des în ultima vreme momente de acestea „dubioase” în conversație. Invidioși probabil pe succesele sportive ale lui Dublone, colegii, cărora din amuzament le făceam uneori demonstrații de „dedublare”, vorbind când unul când celălalt, exibând cunoștințe din domenii disparate și având în aceeași frază lungă păreri diametral opuse sau, abordând subiecte distincte, ne arătam când ignoranți, când excesiv de informați în aceeași problemă, „turnaseră” acasă tot tacâmul, vorbind despre un fel de țicneală a prietenului ler. Profesorii

— Și ei! – le vorbiseră „*in peto*” despre o „instabilitate psihică” și un „conglomerat informațional valoros, dar

utilizat câteodată haotic de elevul Dublone”.

Scumpii noștri babaci sensibilizați, circumspecți, l-au crezut pe Paolo nebun. Ne-au dus la doctor. Aici l-am lăsat pe Paolo să se descurce în întrebări și teste, care, fie vorba între noi, sunt făcute mai mult pentru matematicieni decât pentru copii normali. Și s-a descurcat destul de bine. A fost vorba despre - mi-aduc perfect de bine aminte - o criză ușoară de dedublare a personalității, provocată de pubertate.. Sau poate numai o glumă mai trăsnită a băiatului. În fața medicului era un copil ca toți ceilalți.

„Măicuță scumpă, sa nu mai glumești așa, că mor de frică”

— Parcă o aud pe mama. Iar tata s-a uitat cam pătrat la mine și a dat din cap, dar tot cu un fel de teamă nemărturisită: să ia fiul lui 3 la algebră? De două ori? Și să scrie poezii? Auzi: poezii! Băiatul lui poet. Nu se poate! Ceva era în neregulă.

După figura tatei medicul putea avea dreptate și, deși nu prea înțelegeam bine de ce, m-am speriat și eu puțin. Tardiv, de asemenea, aveam să aflu că dedublarea personalității era un semn de boală în care aceeași conștiință se manifestă simultan cu comportamente diferite, că această conștiință poate lua act de fenomenul dedublării și individul intră în panică sau, dimpotrivă, ignorant și inconștient, dă frâu liber haosului ce se poate naște din asemenea situație.

— Basta! Oprește-te 1

— Stai frate, nu mă…

— Te-am lăsat destul. Am de lucru. Sunt așteptat, știi bine!

— Numai câteva minute! Vreau să mai notez ceva…

— Nimic. Literatura pe planul al doilea. Și așa te cam duc în cârcă. Trebuie să ne câștigăm existența. „Primum vivere”!

— Până la primul… „best-seller” al meu - vedem noi atunci.

Iertați-mă acum, mă întrerup, fiindcă Paolo trebuie sa

meargă la bisnisul lui, timp în care eu sunt obligat să mă odihnesc sau să sistematizez ideile necesare continuării acceptabile a acestei relatări dificile.

*

Sunt foarte plictisit fiindcă, dacă nu reușesc să dorm la biroul întreprinderii tatei, mă sufocă proiectele de afaceri, meschinăriile, aranjamentele, cupiditatea, subterfugiile, necinstea lumii mercantile pentru care nu sunt făcut și pe care trebuie să o suport în fiecare zi până adoarme el.

Dar să-mi reiau confesiunea.

Fiindcă am învățat din cărți sau observație cotidiană cum arată structura interioară a milioanelor noastre de unități, voi continua, fără o ordine anume, să-mi detaliez ființa, convențional, comparând-o cu șabloanele voastre, deoarece simt că nu pot fi unitate de măsură, constituind o excepție nu lipsită de interes științific și chiar literar.

Timpul se scurgea iute. Creșteam. Eram un tânăr activ, prețuit. Totuși, situații neplăcute, confuze, ca acelea arătate mai înainte, deveneau din ce în ce mai frecvente. Mai ales ca nu puteam să ne supraveghem continuu față de lume și, în special acasă, să păstrăm o atitudine unitară, egală, aceeași în diverse împrejurări (Dacă n-ar fi fost decât faptul că, de când ni se schimbase vocea, după pubertate, eu aveam un timbru mai grav, de bas-bariton, pe când Paolo, bariton și el avea uneori inflexiuni de *tenor,* ceea ce crea confuzii sau dădea o notă de neseriozitate.

Trebuia ruptă tăcerea. Trebuia clarificată structura noastră și făcută cunoscută ca o realitate tuturor celor din jur. Să nu mai avem rețineri, să nu ne mai observăm mereu, să nu mai pierdem un timp prețios cu astfel de maimuțării.

Eram în fond *doi* și nu era nicio nenorocire dacă toată lumea ar fi aflat că vrem să ne manifestăm ca atare, că vrem să vorbim nestingherit la persoana întâia singular: eu despre mine; la persoana a doua singular: eu cu Paolo sau Paolo cu mine, cu voce tare și în prezența oricui; la a treia singular: eu despre el sau el despre mine; în sfârșit, la

persoana întâi plural: noi. Ne-am sfătuit cum se poate face mai reușit dezvăluirea publică și am convocat un fel de consiliu de familie la care am invitat toate rudele și prietenii mai apropiați, fără să le comunicăm în prealabil intențiile. În definitiv era un act de curaj și doream sa le vedem reacțiile. Știam că nu ne deosebim de ei decât prin „containerul" nostru comun, cam strimt și suprapopulat, ce e drept, deci, printr-o aparentă sărăcie de mijloace dar, cum ne simțeam în stare fiecare în parte să ne realizăm pe plan uman și chiar social, mijloacele materiale ne erau indiferente.

Mă pregătisem să dau explicații, să răspund la întrebări.

Citisem enorm - și-l ținusem la curent și pe Paolo - devorând psihologie și filosofie dintr-o necesitate stringentă de a-mi defini mai întâi mie ființa asta singularizată de ceilalți: *noi.*

Nu găsisem mare lucru. Nu eram în stare să remarc diferențe substanțiale între vorbele acestor discipline. Auziți: existență, esență, sine-însuși, neant, substanță, eidetică, predicat, absolut, apodictic, contingent, imanență, transcendență, numen, lucru în sine, ego, ergo, epistemă, ontologie, liber-arbitru… și câte și mai câte altele împerecheate sau ciocnite savant.

Mărturisesc dezorientarea în acest hățiș de care am râs până la urmă fiindcă Paolo, mai practic, era de părere că din toate astea, dacă ne încurcă ceva, este acel nenorocit de liber-arbitru care, de nu s-ar fi inventat, n-ar fi trebuit să intervină de câte ori aveam de luat câte o decizie comună, în viața cotidiană apărea de nenumărate ori, în lucruri mărunte: mergem sau nu la joacă, la o partidă de tenis, la școală, la o audiție muzicală, (el preferind muzica modernă, eu pe cea clasică) mâncăm sau nu, și ce anume etc. Ne izbisem zic de acest liber-arbitru și corpul nostru avea doi din nefericire. (Cu unul singur și o duce destul de greu omul obișnuit, după câte spun filosofii, dar cu doi?). Doi și foarte tiranici, înfruntându-se cu argumente obiective sau subiective și creând între noi stări de

tensiune maximă din nimicuri. Sau uneori o lipsă de decizie de-a dreptul îngrijorătoare. Asta era cel mai mare defect al nostru: „un exces de personalitate, ziceam noi, dar invizibil pe dinafară, demonstra celor neavizați inversul. Nu mai spun că în fața unei situații cu totul nouă și mai complicată - de pildă o fată - intrau în joc patru variante, fiindcă fiecare liber arbitru avea argumente pro și contra, unele la Paolo și altele la mine.

Voi reveni asupra acestei probleme delicate.

Nerezolvând mare lucru cu psihologia și filosofía, mă rătăcisem - profan imprudent - în medicină. Psihiatria îmi oferea, cum am mai spus și simțit pe piele proprie eroarea, banale cazuri de dedublare a eului. Dar noi aveam *două euri* certe. Iar eul meu nu avusese niciodată tendința să se „dedubleze”. Foarte rar, e drept, aveam, prin nu știu ce fenomen, niște senzații care sigur trebuiau să fie ale lui Paolo. De pildă simțeam în mână creionul lui când își rezolva ecuațiile. Sau îmi plăcea câteodată soteul de morcovi, pe care îl adora el, dar mie îmi făcea greață de obicei. Rar, totuși se întâmpla și, ca să fiu sincer, mă neliniștea. Senzația asta străină - a lui Paolo - era numai un incident și se petrecea în stare de toropeală, înainte de somn. Am vrut să-mi explic ce e cu noi citind Neurologie. Este atât de încâlcită însă precizia infatuată a fiziologiei și anatomiei nervoase, încât am renunțat, nu fără a-mi însuși însă niște noțiuni numite exacte și definitive. Le simt caduce, provizorii, fiindcă undeva *trebuia să intre cazul nostru* și n-am reușit să găsesc unde. N-am făcut complexe, fiind sigur că și cei mai tari neurologi, dacă ne-ar fi făcut un examen - lucru pe care l-aș fi refuzat, de altfel, cu indignare - s-ar fi găsit în fața unei „încuietori de zile mari”, cum se zice. Și, ca să nu facă ei complexe, cine știe cu ce năzdrăvănie savantă de diagnostic m-ar fi băgat în panică, numai așa, de dragul neurologiei Ba, poate, sub pretextul vreunei tumori, mi-ar fi propus să mă investigheze, „să mă deschidă” eventual - oroare! – dacă nu s-ar fi mulțumit să mă plimbe pe la congrese ca pe o

curiozitate muzeistică.

Am avut chiar o discuție cu Paolo în acest sens și ne-am înțeles să respingem *de plano* orice examen sau propuneri ca acelea de mai sus. Ne simțeam totuși perfect normali și asta era esențialul. De aceea ne hotărâsem să-i punem la curent pe ai noștri.

Dormisem bine, ne spălasem, ne răsesem impecabil, eu îl îmbrăcasem corect și cu gust, ba făcusem și un punctaj al celor ce aveam de spus. Hotărâsem să vorbim cu rândul, după cum ar fi fost cazul. Și să nu ne certăm cu niciun preț. Am luat un taxi și am plecat spre locuința părintească, fiindcă, am omis să vă spun, de câțiva ani locuim într-o garsonieră nu prea departe de ei.

Am ajuns printre ultimii.

— Și… „persoana” cealaltă unde e? m-a întrebat tata, de la ușă, surâzând ghiduș pe sub mustață, plin de înțelesuri și mai ales adânc mulțumit de propria-i perspicacitate.

— Cu mine, i-am răspuns ambiguu și am trecut, grăbit să strâng niște mâini care m-au scuturat de zor, păstrând o discreție admirativă. În timpul ăsta bătrânul Dublone căuta pe cineva afară, pe treptele de la intrare. S-a întors cam nedumerit.

Era într-o sâmbătă seara. Conform dorinței exprimate de fiul său, care-l anunțase că are de făcut o comunicare importantă familiei și prietenilor, tata îi invitase pe toți. Mama organizase în secret un festin culinar, și încerca emoționată să mă ispitească să-mi descopăr intențiile, și, ce mai încoa și încolo, să-i spun „cum o cheamă, cine e și, mai ales, de ce mă grăbesc așa fiind încă tânăr”. Tăceam ca un sfinx, dar simțeam cum pe Paolo îl umflă un râs homeric.

Situația falsă, atmosfera de sărbătoare confecționată în întregime de deducțiile fiecăruia dintre cei prezenți, mi-au inspirat ceva mai mult decât o nemulțumire, un fel de panică.

— Ce ne facem, Paolo?, îl întreb pe ascuns.

— *Nimic,* îmi răspunde. *Dă-i drumul! Când trebuie să*

înghiți neapărat o broască, o înghiți îi gata!

— N-ar fi bine să începi tu? Ai mai mult curaj! Parcă le văd mutrele opărite de deziluzie! Ce așteaptă ei și ce le oferim noi!

— Ba, te rog, ține-te de cuvânt! Ai spus că vorbești tu> vorbește. Trebuie să terminăm o dată cu…

— Bine, lasă atunci. Fie ce-o fi!

Dezolat deci că trebuie să le stric atmosfera de logodnă, încep:

— Dragii mei, mi-e destul de greu să încep…

— Lasă prefăcătoriile… Nu crezi că am mai putea aștepta puțin? Poate nu a venit încă… mă întrerupe bătrânul privind circumspect spre o prietenă de-a noastră, Luiza Baciardi, o fată de treabă care își ștergea nervoasă palmele cu o batistă. Tata nu avea prețuire deosebită pentru ea. O spusese chiar cu câtăva vreme înainte.

— Din păcate nu mă prefac deloc. Nu mă mai întrerupeți! Dragii mei, după cum unii dintre voi au avut uneori impresia, dar au respins inadmisibila posibilitate, v-am adunat în seara asta să vă spulberăm, cu tot regretul, orice iluzie, să vă convingem de o realitate dezagreabilă pentru voi, fiind greu de înțeles, dar mai ales dificil de imaginat: Luigi-Paolo Dublone, cel care vă stă în față, nu este o singură persoană, ci doi frați, două personalități distincte, două entități cuprinse în același trup.

Am simțit un fel de fior de neliniște traversând mulțimea.

— Paolo! a strigat mama de parcă ar fi călcat pe un șarpe, iar începi?

— Luigi, termină! s-a indignat bătrânul, jenându-se vădit de societatea în care avea impresia că devine ridicol el cu asemenea progenitură.

— Îmi pare foarte rău, dar asta este situația: în craniul nostru sunt probabil doi creieri. Nu, nu suntem nebuni, parcă am avea doi creieri care funcționează separat sau simultan, după nevoi, încă de când ne-am născut. Nu știu cum vine treaba asta, n-am mai citit nicăieri, dar vă

spunem, acum vorbește Luigi cu deplinul asentiment al lui Paolo… – aici, ca să dau mai multă pondere cuvântului, mi-am îngroșat vocea mea vibrantă de bas-bariton - vă spunem cu toată seriozitatea că suntem doi. Și să vedeți cum…

Amuțiseră. Consternarea se citea evident pe toate figurile. Adia oare un vânt de demență prin salon? asta era cred întrebarea ce le plutea prin minte.

— Spune-le tot, Luigi! Dă-le detalii l Povestește-le! Să ne creadă! izbucni deodată Paolo a cărui voce strangulată de emoție și excitație răsună chiar, cu un timbru cristalin de tenor, Alunecarea spre acută destinse deodată atmosfera. Se auziră câteva râsete involuntare. Sesizez un fel de ușurare ca în fața unei farse reușite. Încerc să nu dezarmez și continui cu toată gravitatea de care mai sunt în stare:

— Am să le spun, Paolo, le spun tot dar, pentru numele lui Dumnezeu, oamenii ăștia nu sunt capabili să mă creadă. Nu vor. Mă întreb dacă să nu-i lăsăm așa.

— Deloc. În definitiv noi ne frământăm de-o viață. Să se mai frământe și ei de-aci încolo I Fără menajamente! N-avem nicio vină dacă ei ne-au făcut așa. Dă-i drumul! Și ceilalți, dacă ne iubesc, or să ne iubească și așa pe-amândoi. Dacă nu… încheie Paolo evaziv în și bemol de sus.

Ah, cât îl prețuiesc azi pe Leone Bertolucci! Dragul de el! Sclipitor de inteligent și trăsnit. A izbucnit dintr-un colț unde sirota un drink - ceilalți se uitaseră cu paharele în mâini.

— În definitiv, oameni buni, poate *an* dreptate - era pentru prima dată când ne trata cineva în sfârșit la persoana a treia plural - poate sunt doi. De ce să fim închistați? De ce sa admitem numai tărtăcuțele noastre monopopulate? Eu găsesc extraordinar de interesant și fără urmă de morbid. Dacă sunt doi, nu înseamnă că nu sunt admirabili din câte îi cunoaștem. Să-i lăsăm să ne dezvăluie lumea lor! Dacă tot mapamondul, de la ușă

încolo, ar fi locuit acum de oameni ca ei, ar însemna că noi, cei de-aici, să ne simțim stingheriți, izolați, monștri? Să fim serioși! Nu ne-ar deranja deloc! Poate ne-ar distra… dacă nu ne-ar întrista incapacitatea lor de a ne înțelege.

— Bine Leone, dar… interveni tata.

Mi-am simțit deodată sarcina mai ușoară când Bertolucci a reluat energic:

— Scuzați-mă, domnule Dublone, dacă sunt cam insistent. Vreau însă să vă întreb, și întrebarea e valabilă și pentru ceilalți prezenți, nu ați simțit niciodată că ați avea două tendințe în dumneavoastră? Că ați fi tentat uneori să luați două hotărâri diametral opuse? Că ați fi vrut să faceți și *altceva* în viață decât ceea ce faceți acum? Că ați fi vrut să fiți fermier de pildă în loc de industriaș sau, mai știu eu ce altceva? Că s-au ciocnit în dumneavoastră idei sau sentimente contrarii, într-un cuvânt că ați fi doi prieteni, sau doi adversari? Eu vă mărturisesc că am trăit sau am intuit de nenumărate ori această dualitate obscură, confuză, bizară, cum vreți, dar reală. Și nu m-ar mira ca ea să poată exista limpede, clară, cu toate delimitările, într-un individ de excepție, înzestrat cu un fel de „doi creieri într-un craniu”. Te rog Luigi, Paolo, ori care dintre voi, continuați!

— Dar e imposibil, a intervenit mama, pornindu-se pe plâns. Imposibil și… și…

— Și mai cum, mamă? am strigat eu sufocat de indignare. Și de ce? De ce ar fi altfel decât până acum? Te mai gândești la acea „dedublare patologică a personalității” despre care v-a vorbit odată un medicastru, în adolescența noastră?

— Dar întrebați-i pe acești psihiatri sau psihologi dacă ei știu exact ce este aceea „dedublare a personalității”. În ce este ancorată, de ce substrat material ține, și nu *cum* se manifestă, asta o știe cam toată lumea. Iar considerații vagi, cu iz științific se pot face oricâte… mă întrerupse impetuos Leone, dispus parcă acum să apere chiar cauza mai delicată a unui om „cvadruplu”, nu numai a unui biet…

om dublu ca mine cu Paolo. Era atât de ambalat! Mi-a venit să-l iau în brațe. Îmi părea rău că nu mă sfătuisem înainte cu el. Poate găsea o formulă introductivă mai bună decât a mea care, trebuie să recunoaștem, fusese cam brutală, tulburând prea adânc niște ape - nu tocmai limpezi - dar liniștite. Nu-l cunoscusem însă în profunzime pe Leone. Pentru a-ți cunoaște bine prietenii trebuie timp și îngăduință. Or eu, în continua mea preocupare pentru relația Luigi-Paolo, îi cam neglijasem. Păcat. Aș fi scos-o mai ușor la capăt acum. Dar și așa era bine, găsisem un solid punct de sprijin în spațiul strimt al concepției oamenilor despre oameni sau despre capacitatea de a se exprima a naturii. Complicată la nesfârșit

— Această capacitate!

Intervenția energică a lui Bertolucci stârnise o tăcere jenată și o oarecare curiozitate indecisă, de care am profitat.

— Dacă m-ați lăsa, dacă ați face un efort să vă desprindeți puțin de o anume concepție a voastră, legitimă, vă înțeleg, și dacă ați încerca totuși din prețuire și dragoste, dacă nu din curiozitate, să vă substituiți mie, nouă, după ce mai veți asculta, sunt sigur că…

— Dar explică-te odată, Luigi, te ascultăm, interveni tata cu un efort.

— Ei bine, amintește-ți, tată, de copilul de acum douăzeci și ceva de ani. Erai încântat când ți se spunea de la școală că are o memorie prodigioasă. Era de fapt o memorie dublă, deși împrejurările în care acumulam cunoștințe erau aceleași. Kmd însă două rațiuni cu înclinări deosebite, reținеau cb două ori mai mult. Aveam și o dublă forță de munca. Este poate un capriciu al memoriei, dar în materie de fidelitate este subiectiva: reține selectiv ce-i place, ce-i convine, ce i se potrivește structurii generale a personalității individului. Și, pentru că eram doi, reținеam practic aproape tot. Răspunsurile la școală, la întrebări din domenii variate le dădeam separat, intrând în joc când unul când celălalt, după necesitatea

exactității răspunsului. Această „colaborare” a fost la început inconștientă, reflexă. Când nu mă simțeam stăpân pe o noțiune dintr-un domeniu - matematică, fizică, științele naturii - îi spuneam lui Paolo: „Răspunde tu” și vice-versa. De aceea uneori elevul Dublone avea ezitări, deși până la urmă dădea cel mai corect răspuns. Mai târziu a devenit o convenție elaborată inteligent.

Aici am continuat să le dau relații consemnate în aceste file înainte de întrunire.

Urmăream satisfăcut cum se lăsaseră antrenați de curiozitate. Erau cu sufletul la gură. Șușoteau uneori amuzați, alteori compătimitori față de frământările noastre trecute. Câștigam încrederea, înțelegerea. Se prinseseră într-un ioc al surprizei, uimirii. Teama de necunoscut se risipea văzând cu ochii, se transforma încet în admirație. Credeau. Când am terminat, epuizat de efort, surâdeau. După o scurtă rumoare relaxantă, pe când mama, ca să-și facă de lucru, realizând și o diversiune, îi invita la gustări și băuturi, au început, timid inițial, îndrăzneț apoi, să curgă întrebările.

— Și cine mănâncă acum? a rupt gheața poznaș tot Leone Bertolucci.

— Noi, a venit răspunsul.

— „Noi?” La pluralul grandorii?

— Nu, la cel al imposibilității di a face altfel. Plăcerea d: a gusta însă din pateul mamei o împărțim, ca să se dubleze.

— Și cine bea acum? se interesă ironic bătrânul care văzuse, știa că uneori beau mult iar alteori parcă am o aversiune pentru alcool.

— *E, u,* răspunse Paolo - tenorul - *Ca să-i dau și lui Luigi - mare amator.*

Râsete, mai mult sau mai puțin eliberate.

ȘI așa mai departe. N-aș putea spune că se desfășura o petrecere prea reunita. După cocteil, s-au mai dezlegat limbile. Retrr.’i înt”-tm erup n 1 prea larg de tineri, discuțiile se puteau purta mai liber. T, a im moment dat,

Claudia Bassi, o verișoară mai îndepărtată a cărei îndrăzneală, libertate în conversație și… libertinaj erau țuiiowute, aruncă întrebarea de care mă temeam cel! mai mult. Tn public, bineînțeles:

— Și… cu sexul opus vouă… cum rezolvați lucrurile, băieți *t*

M-am întors spre ea prefăcându-mă surprins.

— Să vezi, începui eu… simulând inconfortul, deși cu un pahar de curaj eram acum dispus la toate sinceritățile.

— N-ar fi mai bine să ne spui întâi cum conversați, cum vă înțelegeți între voi, prin ce mijloace? îmi aruncă „la planche du salut" Gino Becchi, un amic recunoscut ca stăpânit de o pudoare aproape feciorelnică. Îl jena probabil cruditatea întrebării Claudiei.

— Să-i răspund întâi lui Gino, iartă-mi, Claudia, nepolitețea.

— Nu-i nevoie să te scuzi, e chiar mai bine să cunoaștem aceste mijloace, înainte de a ne lămuri în problema pusă de mine.

— *Nu fără oarecare indiscreție,* mârâi Paolo, dar nu-i auzi nimeni.

— Cum comunicăm? Foarte simplu, reluai eu. Când suntem singuri, cu voce tare…

— Un fel de soliloc, dacă înțeleg bine, se amestecă și Lucia Cereoni, o gâsculiță adorabilă, vrând să-și etaleze vocabularul.

— Nu, dialogul cel mai autentic cu putință. Dar desfășurat numai când suntem singuri. Soliloc ar fi fost pentru voi, până azi, sper, dacă ne-ați fi auzit vorbind fără să ne adresăm cuiva.

— Și altfel? reveni Gino Becchi, vizibil curios.

— Altfel, tot atât de simplu: printr-un fel de… ceea ce se numește telepatie. Știți că transmiterea sistematică a gândului de la o persoană la alta necesită pregătire îndelungată, două ființe care să concorde între ele printr-o mare asemănare psihică, afinități afective, în sfârșit, o serie de condiții pe care noi le întrunim desăvârșit.

Fiindcă, mai ales, noi posedăm o identitate cromozomială, genetică, de care nimeni nu se poate îndoi, nu-i așa? Gândurile noastre, intențiile noastre, ideile, trec de la unul la altul cu o ușurință extraordinară. Fără nicio piedică, probabil și datorită așezării creierelor noastre în același spațiu. Distanța fiind nulă, niciun parazit, nicio distorsiune, niciun gând străin, aș zice, nu poate perturba comunicarea. De altfel, nu ne-am pus niciodată întrebarea lui Gino. Dacă „monologăm” uneori, este un fenomen reflex, natural. Nu vi s-a întâmplat și vouă?

V-ați întrebat însă vreodată ce ar putea să semnifice soli-locul vostru?

Am reușit o clipă să-i orientez înlăuntrul lor, timp de respiro pentru mine… Dar Claudia reveni neîndurătoare:

— Și cu dragostea… cum vă descurcați? insistă ea.

— Probabil că ai aflat, scumpă Claudia, începui eu puțin caustic și iritat, din experiența ta proprie, și nu mă îndoiesc despre bogăția ei, că în dragoste sunt confruntate două entități de sens contrar. Ai să-mi răspunzi, desigur, că uneori pot fi mai multe, angajate într-un joc de-a v-ați-ascunselea, neonest pe alocuri, nu? Că una dintre ființe poate avea… mai multe valențe ce se satisfac pe rând sau, cum probabil ți s-a întâmplat, simultan, dar separat și discret…

— Nu vi se pare că sunteți răutăcioși?, mă întrerupse ea înciudată.

— Deloc. Iau exemplul acesta complicat pentru a-ți răspunde la întrebare.

— De ce tocmai al meu? se oțări fata.

— Fiindcă e foarte potrivit întâmplător. Și acum nu mă mai întrerupe dacă vrei să afli răspunsul esențial. Dragostea Include prin esența ei două aspecte: unul instinctual și altul afectiv, elevat. La aceeași ființă aceste aspecte se pot manifesta diferit graduat, separat sau concomitent până la găsirea formulei ideale, în sensul împlinirilor mai mult sau mai puțin desăvârșite. Valențele despre care vorbim sunt utile în căutarea partenerului

ideal. Imaginează-ți acum un om dublu, ca noi, într-o societate monogamă etic. Noi, cei doi constituenți suntem educați, deformați - iertați-mi îndrăzneala

— De concepțiile, morala, prejudecățile, opreliștile acestei lumi total diferite de a noastră, dar în jocul și convențiile căreia ne-am încadrat, zic eu, Luigi, destul de bine.

Până ne-am hotărât să renunțăm definitiv la ideea unei căsătorii, Paolo și cu mine am trăit o serie de experiențe de care tinerețea noastră era perfect capabilă. Insist asupra faptului că nu am descoperit în niciunul din noi până acum vreo absență, vreo atrofiere a instinctului iubirii. Poate ar fi fost mai bine. Lucrurile s-ar fi simplificat.

M-am oprit o vreme să-mi adun ideile. Am observat la îi o nuanță de milă, de compasiune, care m-a enervat brusc, m-a îndârjit.

— Poate ar fi mai bine să te întrebăm altceva, interveni Gino, simțind momentul critic.

— Deloc. Am să merg până la… capătul pe care îl voi considera necesar. Iată deci, Claudia, pe frumosul, dar timidul în materie, Dublone, sub tirul unei drăgălașe colege de facultate. Iată-l deci înconjurat de o cochetă care-l știe student strălucit al politehnicii, dar în care descoperă - puteam să glumim, nu, substituindu-ne din timp în timp? – calități literare, o cultură umanistică interesantă. Apoi iată-l venind obiectul unei admirații nereținute din partea fetei, ce-și demonstra astfel plurivalența sau, dubla valență ce se satura deodată lângă un singur individ morfologic. Dar personalitățile noastre flatate deosebit și simultan de insistențele fetei nu puteau rămâne simple spectatoare. Întâi se punea o problemă de orgoliu: pe care dintre noi îl plăcea în fond fata? Era unul din „aspectele” noastre numai podoabă pentru fantezia fetei sau o necesitate rațional-afectivă? Și care dintre ele? Și cum impetuozitatea tinerească cerea „situații clare” —.la care am renunțat mai târziu, din prudență, eram

oameni, nu? – fata a fost pur și simplu întrebată pe care îl preferă sau, mai exact, ce aspect preferă. Să nu vă imaginați că i-am creat probleme. Cu acea sinceră și dezarmanta ingenuitate feminină a răspuns - chiar surprinsă de lipsa de imaginație a întrebării - că ambele ipostaze îi convin perfect, că o fac fericită, fiindcă aceste ipostaze se completau „delicios”. Adjectivul îi aparține.

Măguliți mereu bilateral și mulțumiți fiecare în parte de cu totul alte calități psiho-fizice ale colegei noastre - avea și ea ipostaze! – începusem să o iubim, diferit, ce e drept, dar manifestările noastre nu erau de natură s-o nemulțumească. Dimpotrivă!…

Totul ar fi mers bine și frumos în această primă experiență. Dar cunoaște dragostea liniște? Echilibru? Pace? Durabilitate?

V-am spus că ne era colegă de politehnică, nu? Ei bine, prin însăși natura acestei ocupații - învăța cu Paolo - mă simțeam frustrat. Mi-era dor de ea. Și atunci interveneam în studiu cu idei și conversații total inadecvate. Chiar dacă-i spuneam numai că țin la ea, tot greșea ecuația. Iar Paolo se supăra, bineînțeles. Devenisem o greutate în munca lor. Alteori, vorbesc de clipele de răgaz, duceam o luptă mocnită pentru ocuparea „pupitrului de emisie”. Iubirea e o mare cronofagă, mai ales la debut. Începusem să nu ne mai înțelegem, să nu mai respectăm orele convenite, mă rog, focul dragostei abia aprinse ardea „punțile” dintre mine și Paolo. De cum reușeam să înhățăm „microfonul”, urma o tiradă neîntreruptă, fiecare pe coarda lui. Pasiunea pe care o puneam însă în susținerea „unei căi în viață” nu a mai fost de la un moment dat pe placul Honorinei - așa o chema. A intrat biata de ea, într-o legitimă derută. Nu-i ușor, oricâr ai ține la partener, să-l auzi ridicând în slăvi matematica, soluție unică pentru un om întreg, ca două minute mai târziu să te sfătuiască să renunți la asemenea preocupări meschine, pentru a te avânta în sferele sublime ale gândirii filozofice, ale literaturii de calitate, ale frumosului unei metafore. Nu vreau să fiu prolix. Dacă fata

se putuse obișnui cu vocea iubitului întinsă pe un registru de trei game, găsindu-i probabil și farmec, punctele acestea de vedere, ciocnite violent, au zdruncinat încrederea fetei în iubitul ei, au făcut-o circumspectă probabil cu privire la sănătatea lui mintală, deși totul nu era decât efectul… dragostei. A început să ne ocolească, să apară din ce în ce mai rar. Orgoliul nostru ultragiat a intervenit prompt, făcând sforțări să ne-o scoată din preocupări… și am reușit căutându-i defectele. Înțelegerea noastră a trecut însă și așa prin momente grele, deoarece ceea ce susțineam eu a fi un defect major avea pentru Paolo un farmec deosebit și viceversa. Până la urmă „le combat cessa faute de combatants”. Honorina s-a eclipsat total și definitiv. Adică s-a îndrăgostit de un inginer. Atunci m-a mușcat prima dată gelozia, față de Paolo, nu de inginer: tot pe el îl iubise mai mult, probabil! Ești mulțumită, Claudia?

Tăcea căzută pe gânduri, ca de altfel toți. Despre Claudia mă întreb și astăzi dacă nu cumva regreta că ne e rudă și… o experiență cu noi ar fi fost dificilă.

— Imprudent și nepriceput, îmi răspunse ea totuși. Trebuia să știi de la început ce ai să pățești, fiindcă, dacă ați „recoltat-o” la politehnică, nici măcar n-ai dreptul să fii gelos pe Paolo! Deșteptule!

— *Cel mult eu să fi fost gelos pe el,* interveni prompt Paolo, care ascultase până atunci cuminte, *fiindcă, în fond, măgarul ăsta de Luigi mi-a suflat-o cel puțin jumătate din timp.*

Relaxare veselă, dar forțată a atmosferei ce se cam încărcase. Fiecare dintre cei ce mă ascultaseră înțelegeau poate că sub aparența tentei de humor ni se ascundea o mică dramă permanentă. Tăcerea îndelungată a lui Paolo fusese semnificativă.

— Greu, greu trebuie s-o duceți, remarcă cineva cu jumătate de voce.

— Ne descurcăm noi, Greu, dar ne descurcăm, te asigur. Imaginați-vă însă eventualitatea ca fratele meu cerebral,

Paolo, să fi fost de fapt o drăguță de soră, Paola? Atunci să fi văzut încurcături și intoleranțe!

— Dar ce idee năstrușnică îți poate da prin cap! tresări evident stânjenită o fată.

— Bineînțeles că e o absurditate S.F. De care ne salvase rigoarea combinației cromozomiale xx + xy. Dar această trăsnaie închipuită de mine m-a cutremurat și m-a salvat dintr-o împrejurare grea, când nu-l mai puteam suferi pe Paolo și nu știam cum să scap de el. M-a făcut fericit că am un frate; stânjenitor, ce-i drept, dar frate, fraților! Pricepeți?

— Dacă am pornit pe panta asta, interveni atunci Leone Bertolucci, cu ascuțimea lui caracteristică, am putea imagina o formulă xx + xx, ceea ce, dedublat ca la voi, ar da două femei în același trup și cap, încheie el triumfător.

— Ești un sadic, Leone! am izbucnit eu în râs. Îndrăzneala ta ar trebui evitată de natură cu orice preț. Concepe cineva în vremea de azi două surori „siameze cerebral” ca noi, iubind, de pildă, același bărbat și în imposibilitate practică, legitimă după optica feminină condiționată multimilenar, de a se certa, de a se despărți, eventual părui, pentru ca de împăcare nu prea poate fi vorba?

— Vai ce puțin ne cunoști, Luigi! Tu ești sau Paolo? protestă Claudia, moale, insinuând cochet confuzia, în râsetele destinse ale asistenței.

S-au purtat apoi discuții generale, mai mult sau mai puțin legate de subiectul stârnit de noi. De la o vreme atmosfera a început să lâncezească, fiecare având parcă o preocupare lăuntrică, pe care încerca să o ascundă cât mai elegant. Și fiindcă nu fusese o petrecere autentică, ci un consiliu de familie, unul câte unul au pretextat treburi urgente a doua zi și au plecat. Strângându-mi mâna și spunându-mi „la revedere băieți” cu o figură încurcată, i-am simțit întrebându-se încă o dată dacă nu era totuși o farsă în care se angajează din politețe și amuzament.

Când ne-am îndreptat și noi, ultimii, spre ieșire, mama:

— Știi, măicuță, nu-i ușor să te trezești la bătrânețe cu doi fii în loc de unul și să nu știi pe care îl strângi în brațe… Acum îți spun. Cu frică bănuiam eu ceva… Bine că nu a fost decât atât, dar mi-e greu să înțeleg și asta.

— Dar, mamă, nu-i o mare binefacere să-i îmbrățișezi mereu pe amândoi odată, fără urmă de părtinire? Sau cumva îl iubești mai mult pe Paolo? o provocai eu în glumă.

— Și taică-tău te strigă numai Luigi, răspunse ea ușor rușinată, prinsă la strâmtoare. Dar să știi… deși te strigam Paolo… am înțeles în seara asta că-l iubesc mai mult pe scriitor, pe Luigi, nu-i așa? Pe tine…

— *Și pe mine nu, mamă î* interveni ironic Paolo care… nu putea fi prea departe de conversație.

— Ba da, ba da, măicuță, răspunse ea speriată.

— *Mă uitasei,* insistă răutăcios glasul de tenor.

— Deloc! Pe tine însă te prețuiește mai mult taică-tău. Și are de ce. Eu nu mă pricep la cifre și afaceri… Știi ce, copii, se gâtui mama de plâns privind brusc în altă parte. Știți ce? Mai bine plecați, fiindcă… și fugi în casă din fața imposibilei realități… Realitate care ne tulbura și pe noi acum, după dezgolirea ei publică. Ce va urma după asta? Cum ne vor privi a doua zi? Ne vor căuta, evita, înțelege, admite în străfundul conștiinței lor singulare?

Fiindcă ne dezvăluisem *simțind nevoia de a fi.* Și nu puteam exista cu adevărat decât când am fi existat și pentru alții.

*

* *

Abia pot să sfârșesc povestea. Am fost într-o comă lungă și o nesfârșită convalescență.

Bietul Paolo! A murit stupid, la numai câteva zile de la confesiunea noastră. Nu din vina mea. El era la volan și-i tot spuneam să nu mai conducă așa, nebunește, nu-i stătea în fire până atunci. Nu mai știu nimic de la o curbă…

Mi-a; n revenit după două săptămâni, cu oasele din partea dreaptă a craniului sfărâmate oribil. Și cu o

dificultate mare de a mișca mâna și piciorul stâng. Când pâcla în care mă găseam a început încet, încet să se risipească, am încercat să-i reproșez lui Paolo starea în care mă găseam. N-am obținut niciun răspuns. L-am crezut mai obnubilat decât mine. S-a mai scurs o vreme. Nu-mi dau seama cât. Am încercat să vorbesc iar cu el. Niciun răspuns. O tăcere de moarte. Am întrebat-o pe mama, pe care am descoperit-o într-un târziu lângă pat, ce am. M-a mângâiat și m-a îndemnat să tac. Să nu mă agit. Privindu-i fața, am văzut-o fericita: eram salvați. Eram salvați? Dar de ce tăcea Paolo? De ce simțeam, nu știu cum, *că nu mai e?* A mai trecut iarăși un timp de așteptare angoasată. Nu-mi venea să cred că nu mai e. Dar, pe măsură ce zilele se scurgeau, pe măsură ce-mi recăpătăm forțele, creștea în mine singurătatea ciudată și un fel de groază a unei morți pe care o purtam în mine. Paolo tăcuse pentru totdeauna și nimeni nu știa. Nimeni nu-mi împărțea sfâșierea. Într-o criză de disperare l-am strigat tare, Paolo! Paolo! De ce nu răspunzi? Era și medicul alături. Cu mama.

— Pe cine strigi? m-a întrebat el.

— Pe fratele meu, pe Paolo, i-am răspuns aproape urlând, pe Paolo din mine!

— De unde? s-a mirat el și a scos-o pe mama din cameră. I-am auzit murmurând pe culoar.

Înainte de a ieși din spital mi-au mai făcut o radiografie cu aer. Așa am aflat că în creierul bolnavului L. P. Dublone lipsea din naștere o punte, o legătură de fibre nervoase între cele două emisfere ale scoarței cerebrale. *Agenezia corpului calos,* așa ziceau. Din care cauză emisferele s-ar fi dezvoltat separat, devenind fiecare câte un creier întreg funcțional și generând astfel fiecare câte o personalitate. (în definitiv, aveam doi ochi, doi plămâni, doi rinichi și câte altele pereche…) Mi-au mai spus că undeva, în adânc, creierele noastre se întâlneau, se legau totuși oarecum, în niște formații cărora le ziceau primitiv: afective. *Că noi provenisem deci din dedublarea unui organ,* nu a unei personalități.

Și că, în accident, creierul din dreapta, fiind zdrobit aproape total, își pierduse funcțiile. De aceea…

Așadar, pierdusem ce? „O funcție”? Paolo fusese doar o funcție, doar o mână de funcții? Numai atât?

CÂTE LUMI

(PROSOP AGNOZIE)

— Să trăiești, doctore, te-aștept de-atâta vreme. De ce n-ai mai dat pe la mine?

— Eu? îi răspund uimit. De ce n-am mai fost de mult?

— Da, de-o săptămână.

— Eu? De-o săptămână? Dar… abia azi te cunosc…

— Iar glumești! Totdeauna ai fost așa. Glumeț. Ei, uite vezi, de-aia îmi placi… cu zâmbetul pe buze mereu…

Despre zâmbet era probabil exact, dar falsa recunoaștere mă punea într-un fel de neliniște… Să-l fi uitat? Cam uit de la o vreme… Anii. Dar nu mai fusesem în clinică de câteva luni.

— Ești de mult aici? încerc să limpezesc lucrurile.

— De trei săptămâni.

— Și… de ce ai venit?

— Ei, parcă nu știi… Ți-am spus de câteva ori istoria cu… familia.

— Mie? Niciodată.

— Ei, asta-i bună: Iar începi? Toți mă speriați mereu, mă faceți să cred că sunt nebun sau… cel puțin uituc. Nemaipomenit de uituc. Și tocmai dumneata, care m-ai îngrijit așa de bine… Iar ar trebui să închid ochii… dar nu mai vreau.

— De ce să-i închizi?

— Parcă n-ai ști… Ca să recunosc.

— Pe cine?

— Cum, pe cine? Pe cel cu care vorbesc… Trebuie să închid ochii, să-l ascult…

— Ce s-a întâmplat? Nu înțeleg nimic.

— S-o iau iar de la cap? M-am săturat. Și nu știu ce diavol vă pune mereu, pe dumneata și pe ceilalți colegi ai dumitale, să mă îndemnați să repet la nesfârșit povestea.

De când trăiesc în lumile astea? De câteva zile? De o viață?… V-am povestit că m-a supărat îngrozitor Mihaela… Mi-a spus-o de-a dreptul. Așteptam de mult să mi-o trântească:

— Tată, eu mă mărit cu „individul”: Uite asta fac! Mă mărit cu golanul. Îl iubesc. Gata. Fă-mi ce vrei!

— N-ai să te măriți cât…

— Ba da! și să știi că nu-i deloc un… individ.

— E un „fără situație”, un… tehnician. De-abia a intrat, la 24 de ani, în facultate.

— Nu din vina lui… știi tu bine!

— Dar dintr-a cui? Și apoi nu mă privește. Nici nu vreau să-l văd vreodată! N-am să-l țin eu pe băncile școlii.

— N-ai să-l ții tu. Ne descurcăm noi singuri… Nu ne trebuie…

Simțeam cum mi se urcă iar sângele la cap. Cum mă înfuriam neputincios. O vedeam cum mi se împotrivește, sclipindu-i în ochi parcă și un sâmbure de ură… Ură pe mine… care o crescusem singur, de la două săptămâni, fiindcă maică-sa… dar asta ce rost mai are să vă spun?

— Dacă ai să faci asta!… am urlat atunci ca pe mormântul ei deschis deodată în fața mea… da, cu disperarea asta am urlat…

— Ce? mi-a răspuns. Ce o să fie?

— Nimic! am mai strigat o dată, încercând să-mi stăpânesc clocotul. Nimic! *N-am să te mai cunosc I*

— N-ai decât… atât a spus și a ieșit din cameră trântind ușa…

Ușa?

În capul meu a detunat ceva ca și cum m-ar fi trosnit un glonț în țeastă. Aici - în stânga, mai sus de ureche și mai îndărăt.

Atât a fost. M-am liniștit apoi treptat, m-am spălat lung pe față cu apă rece. Și pe cap mi-am dat cu apă. Acolo unde trosnise. Atât a fost. M-am simțit ușurat. Eram sigur că Mihaela, impulsivă ca mine, o să se potolească. Sângele apă nu se face. Mai ne dondănisem noi și-n alte dați.

Auzeam în bucătărie cești spălate cu năduf.

Locul *acela* mă durea ușor, foarte ușor, ca și cum m-aș fi lovit alaltăieri de un colț de fereastră și-mi trecuse… când am auzit-o:

— Te-ai potolit, tată?

— M-am… dar să nu te mai aud…

— De ce, tată, de ce?… a mai spus, *pentru ultima oară Mihaela,* și pașii pe parchet mi-au adus în față *o străină* cu ochii plânși și mâinile întinse a îmbrățișare. M-am speriat și poate că mi-era scrisă pe față groaza când am strigat:

— Cine ești dumneata? De când crai în casă? Unde-i Mihaela?

Ființa străină a izbucnit în râs, cu un fel de voce a fetei mele.

— Hei, tată, termină cu bazaconiile…

— Cu ce bazaconii, domnișoară? Cum îți permiți? Și mai întâi, cine ești? i-am răspuns eu, întorcându-i spatele și plimbându-mă neliniștit cu ochii pe fereastră. Mă pipăiam în timpul ăsta, crezând că am vedenii. Pe stradă oamenii și mașinile treceau ca totdeauna. Zgomotele erau aceleași și eu însumi mă simțeam tot eu, neliniștit, desigur, dar tot eu. Chiar la pipăit. Fata din spatele meu încremenise. Deodată o aud:

— Tată… ai spus că n-ai să mă mai cunoști… Și acum începi să te prefaci? Ce joacă sinistră e asta?

Da. Era Mihaela. Îi recunoșteam glasul. Venise pe nesimțite. Ea era. Dar străina? Fusese o părere?

M-am întors brusc, luminat de un zâmbet…

— Mihaela…

Mă găseam, uluit, în fața *unei alte necunoscute* decât cea care mă speriase cu câteva clipe mai devreme.

Și fata mea nicăieri!

A fost de spaimă.

O figură zâmbitoare și ușor contrariată. Dar zâmbitoare și *altfel străină.* Numai bluza roșie și fusta albastră a celorlalte două dinainte erau la fel.

Bineînțeles că am intrat în panică:

— Dar dumneata de unde-ai mai răsărit? Ce-i cu adunarea asta de domnișoare necunoscute în casa mea?

— Tată! m-a chemat un glas și el străin, dar în care se bănuia un timbru știut, amestecat cu o nuanță de teroare.

Înaintea mea stătea descumpănită, încercând să nu creadă ce se întâmplă, o ființă care a izbucnit în lacrimi.

Simțeam că-mi pierd mințile. La fel ca atunci - mai târziu - când mi-ați spus toți că *nu sunt nebun.* Că starea mea este absolut normală atunci când… Dar ce să vă explic eu… Știți mai bine…

Fata necunoscută s-a azvârlit cuprinzându-mă cu brațele, violent. Am încercat să mă feresc reflex, stingherit, dar brațele, brațele erau ale Mihaelei. Le cunoșteam căldura și mușchii subțirei sub pielea moale. Obrazul ei pe-al meu.

— Tată. Ce ai, tată?

— Nimic… i-am spus.

Închisesem ochii. Gâlgâiau în mine lacrimi de ușurare. Trecuse. Trecuse în sfârșit nălucirea. Coșmarul. Îmi legănam ușurel copila ținându-mi-o strâns la piept.

Am stat așa un timp cu pleoapele strânse. Auzeam inimile. Mângâind-o moale pe păr - plângea încet, izbăvită și ea

— Am îndepărtat-o ușor, să-i caut ochii. Și brusc, oroare: țineam în brațe *o altă străină.* A câta. Am îmbrâncit-o cu un strigăt nearticulat și am dat buzna spre ușă. Să fug. Și-am fugit. Am fugit urmărit în auz de un strigăt ca de fiară ucisă:

— Tată! Tată! Tătuțule!

Străina… Strania Mihaela…

Unde mi-era fata? Unde? Unde umblam acum alergând pe străzi? S-o caut. Dar o știam acasă… Sau poate plecase lăsându-mi necunoscute prietene de coșmar să-mi dojenească neînțelegerea, neghiobia, *cu glasul ei*?

De la o vreme, obosit, am sunat la ușa prietenului meu de-o viață. Mi-a deschis *cineva.* Nu el.

— Ura, Râule! (Așa-mi spunea *el.)*

— Iertați-mă, am bâiguit, îl caut pe Alee… și m-am uitat pe cartea de vizită a soneriei. Nu, nu mă înșelasem de adresă.

— Ce-i mă, Râule, te-ai pilit zdravăn, ziua, cum nu prea ai obicei?

— Scuzați-mă… îl caut pe Alee… am mai spus, uluit că recunoșteam în vocea străinului vocea lui.

— Ești cocă, mă! Intră să-ți fac o cafea. Și m-a luat de braț aproape târându-mă în casă. Lucrurile, toate lucrurile lui îmi erau familiare. Stăteau toate cuminți, cum le știam. El mergea în spatele meu când m-a întrebat.

Da’ ce-ai pățit? Ce necaz, că ai luat-o așa tare de dimineață? ^ ^.

Era el. Dar m-a fulgerat deodată un gând: să stau mai departe întors cu spatele spre el, ca să nu-l gonesc. Să nu-i gonesc vocea privindu-l. Am pornit spre un geam de care mi-am lipit fruntea. Era rece și-mi făcea bine.

— Alee… Am pierdut-o pe Mihaela…

— Ce, ești nebun? Ce spui? Ce-i cu fata?

— Nu știu… Am pierdut-o… Am rămas numai cu glasul ei…

— Trăiește? m-a întrebat înspăimântat.

— Da… Cred că da… Dar nu o mai cunosc. Mi-e casa plină de un șir de fete străine… care poartă glasul și hainele ei.

— Mă, tu nu ești numai beat. Ai pățit ceva la cap. Las’ că te vindec eu. Stai numai puțin să-ți fac o cafea și să vedem ce mai rămâne și după ce tragi un pui de somn. Stai. „ „. „

Ce drag mi-era Alee! începeam iar să mă simt întreg…

M-am întors brusc să-l iau în brațe ca pe-un-mai-mult-decât-frate…

Și iar a început coșmarul. Mă privea un individ cu un fel de râs îngrijorat pe față. *Altul.* Mi-am pus mâinile la ochi, izbucnind într-un hohot de înfrângere. Am încercat să fug iar. M-a prins cu mâinile lui zdravene și m-a aruncat, cârpă, într-un fotoliu.

— Râule, cu tine ceva nu-i în ordine…

Atât am mai auzit pe când încercam să nu leșin de spaimă. Pe urmă nu mai știu.

M-au adus aici câtăva vreme. Examene, investigații, tratamente, în fine, tot tacâmul. Dar eu continui să încurc lucrurile.

Ca atunci când a venit „Mihaela” - în sfârșit, „o domnișoară” despre care am știut că e fata mea strângând pleoapele și ascultând-o - cu un tânăr *pe care-l cunoșteam bine,* dar nu știam de unde și cum. Era destul de frumușel și părea deștept, deși tăcea încă. Mihaela mi-a spus râzând că e „golanul” și că au venit… fiindcă nu mai avea rost să se ascundă… că se căsătoriseră de câteva zile și că… medicii i-au spus că eu nu mai sunt în pericol și pot să-mi spună orice.

Puteau într-adevăr să-mi spună *orice,* dar eu, care știam că *nu-l văzusem niciodată* pe „tehnicianul” fetei mele - refuzasem cu îndârjire - refuzam acum, cu altă îndârjire lăuntrică, să cred că tânărul cu ochi albaștri, inteligenți, cu mușchii fremătând sub cămașa strânsă pe bicepși și blugii lipiți de coapse, ar fi fost… individul! Eu îl știam și-l apreciam de mult pe acest tânăr și nu mai aveam nimic împotriva căsătoriei. M-am grăbit să le-o spun, ca să-i liniștesc. Abia atunci a apărut pe chipul lui o panică și a îngăimat:

— O, da, sigur… desigur că mă cunoașteți de mult și mă bucur că…

Nu știu ce-a mai zis, dar mi-am dat seama cu oarecare surpriză că vocea lui mi-era *cu totul străină.* Am încercat să mă liniștesc singur, gândind că poți să uiți o voce - mai

făcusem eu mici confuzii între timp - dar un chip, și încă familiar, e mai greu. Asta nu admiteam. Asta mi-era, și-mi este încă greu să înțeleg.

El a căutat înspre „soție” pe furiș, îngrijorat parcă și s-au grăbit să plece lăsându-mă descumpănit și cu niște felicitări nerostite, pe buze.

Am plecat din spital cum venisem întâia oară. Am încercat să mă adaptez, *să mă inser* - așa se spune - straniilor împrejurări.

Am revenit. Aștept o vindecare. Mă bântuie mereu panica însingurării la care mă obligă starea mea. Eram atât de prietenos, de sociabil. Căutam oamenii. Îi mai caut și azi printre necunoscuți. Întâlnesc figuri străine, numai figuri străine pe care se citește compătimirea.

Voi medicii spuneți însă că nu sunt nebun. Mi-o repetați exasperant. Și probabil că aveți dreptate. Vorbiți de o mică leziune fără importanță, intitulându-mi boala, pompos, cu un cuvânt grecesc greu de pronunțat.

Dar să nu fii nebun, când îți pierzi lumea ta de până atunci, aruncat într-o mare de falși cunoscuți sau de necunoscuți, mereu alții și pretinzând mereu că-s aceiași… Să trebuiască mereu să închizi ochii, să orbești într-un fel ca să vii în lumea veche, să te descurci cum poți, așa ca tu însuți să nu te pierzi printre sunete, printre glasuri, este mai rău decât să te știi orb de totdeauna. Să simți mereu trădarea ochiului, trădarea ființei tale asupra ta… Uneori - așa mi se pare - chiar trădarea celui mai de-aproape care nu mai vrea parcă să-și arate chipul adevărat, cel înscris în carnea ta de părinte.

Demenții pot fi liniștiți, cred eu, fiindcă trăiesc mereu într-o lume a lor, clădită de mintea rătăcită, dar o lume adevărată și aproape mereu aceeași pentru aceeași minte bolnavă, care nu are nevoie *nici măcar de resemnare.* Dar eu? Eu?

Eu trebuie să accept mereu ca reale… două lumi… Sau chiar mai multe.

Ca lumea aceea de necunoscuți care mă cunosc sau ca

alta, de portrete aparent familiare, vechi, știute bine de mine, oameni care însă îmi surâd cu bunăvoință de câte ori îi întâlnesc, le adresez cuvântul și mă corectează: „E o confuzie, nu ne-am văzut niciodată… Se întâmplă… Bună ziua”… și pleacă lăsându-mă perplex sau rușinat ca de o nepolitețe.

Suferința mea constă în luciditatea mea. În uimirea de a mă purta față de alții, fără să vreau, ca supus unor iluzii sau unor halucinații.

Și devine penibil, îngrijorător de penibil de la o vreme să nu mai fii sigur pe nimic din ceea ce știai bine. Nesiguranța se răsfrânge asupra întregii mele vieți de până acum, asupra tuturor lucrurilor bine învățate. Oscilând mereu între exact și inexact - gafă, fețele oamenilor schimbându-se mereu și haotic, mi-e teamă să vorbesc, să umblu, să mai spun cuiva ceva. De figurile oamenilor se leagă, acum mi-am dat seama, mai tot ce știm despre noi înșine. Și când suita chipurilor dansează într-o schimbare caleidoscopică la cea mai trecătoare eclipsă, la o singură strângere de pleoape, se năruie în tine orice certitudine.

Niciodată nu am intuit mai bine cât ne oglindim în chipurile altora propriile trăiri ca atunci când le-am pierdut pe toate într-un haos de falsă halucinoză. M-am găsit *singur,* singur și înfricoșat, rătăcit într-o țară necunoscută, dar glasurile, aducându-mă înapoi, mă rătăceau pe un nisip mișcător.

Când se clatină lumea imaginilor vii, se clatină și tot ce știi despre ea și mai ales despre tine. Și vine panica. Asiști conștient, la propria ta anulare. Fiindcă nici chipul meu nu-l mai știu. În oglindă întâlnesc mereu un altul decât mine.

Ochiul e un tiran. Ce vede el poruncește urechii să audă, tactului să pipăie, mirosului la fel.

N-ați știut asta bine sau nu v-a venit să credeți, fiindcă simțurile voastre nu v-au înșelat încă.

Lucrurile stau la locul lor, înțepenite, spun puțin.

^Oamenii se mișcă. Mișcarea asta trecuta prin ochi e viață. Mișcarea buzelor pentru surd e viață, e comunicare, e sunet. Un sunet violent este însă pentru ochi lumină. Satrapul ochi lucrează cu tiparul lui nemilos plămădind lumea vie numai din lumină, culoare și mișcare.

Și el pe mine mă înșeală. Toți îmi arată că mă înșeală. „De te smintește ochiul tău, scoate-l!”

Cruzime biblică! Metaforă!

Sunteți siguri?

O să-mi spuneți ca nu este el, cel din orbită, vinovatul. Că undeva… în scoarța cerebrală… și celelalte.

Ei și?

Nu vin prin el reprezentările înșelătoare care-mi cutremură edificiul cunoașterii?

Să-l scot, iscând o agonie a suferinței?

Să-mi scot ochii… Poarta iluziilor.

Și cu cât ar mai rămâne din simțuri ca să-mi refac lumea? Cu jumătate dintr-un sfert. Iar lumea ar fi și atunci diformă și meschină.

Mă fixa.

— Prosopagnozie[3]… am murmurat ca pentru mine.

— Da. Așa o numiți. Dar eu… te cunosc, sau nu? Spune, doctore, spune!

CALCARINA

Se spunea că de zeci de ani picta la fel sau aproape la fel. Bătrânii săi maeștri, morți de mult, vedeau în tinerețea lui un bun desenator, un fidel reproducător, prea fidel

[3] Prosopagnozie (grec.) Prosopos: obraz, figură; agnozie: nerecunoașterea figurilor - stare patologică ce poate apărea într-o leziune mică situată în lobul occipital al creierului.

poate, pentru acea epocă în care se căuta revoluționarea picturii, în care se căutau noi formule, în care începuse abandonul portretului clasic…

Fotografia făcuse ravagii, încă din secolul trecut lăsând muritori de foame o seamă de onești muncitori ai penelului ce imortalizau negustori grași din Dealu-Spirii, domnișoare învolănate la primul bal sau tineri căsătoriți, privind unul la celălalt prin zidurile a două margini de ramă cu flori de aur. O epocă de obnubilare a celor ce știau să aștearnă pe pânze cu migală și har portrete. O spaimă a inegalei concurențe cu tehnica lăsase în urmă, risipiți ici-colo, niște credincioși ai formei și culorii exacte.

Era dintre ei și, demodat, se târa. Ambiționa încă să depășească - pentru public - fotografia în culori, dar nu reușea decât „poze” care se sufocau de vetust.

Pânzele lui se vindeau acum cu garniturile de mobilă semilux pentru sume derizorii. Responsabilii de la cooperativa pentru care lucra aveau pretenția să utilizeze culori vii, subiecte vaste, peisaje, păduri, nopți cu lună bețivă, apusuri-de-soare sau perechi de îndrăgostiți ținându-se de mână lângă un lac albastru cu lebede albe, în dimensiuni reduse.

Strânsese în atelierul de sub streașina de tablă vrafuri de cadre, „cadavrele lui” - cum le numea - unde-și pusese cu pasiune culori și forme văzute din când în când în cursul anilor.

O serie de tineri de la Institut - fiindcă atelierul lui era lângă un cămin studențesc, la margine de București - dintr-un fel de respect și milă față de lavaliera neagră, tocită dar depășind vast reverele pătate de sosuri și culori, năvăleau uneori în hulubăria lui de sticlă și-i spuneau „maestre” sau „meștere” după primul pahar de votcă. La al treilea, îi dezgropau „cadavrele din cimitir”, și căutau, fiecare în alt limbaj, „valori de precursor îndrăzneț”, „combinații inedite de mișcare și transparență naivă”, numaidecât combătute vehement de cei ce băuseră fundul singurei sticle. Îl băteau pe umăr, îl sărutau pe obrazul

pungit, se repezeau apoi la paletă și adăugau cu furie „aici mai intens carminul”, „aici mai albăstrui galbenul”, „curba asta trebuie să dispară, ca să spună ceva”. „Noi așa învățăm de la început să intuim obscuritățile gândului, să încifrăm cunoașterea, viziunea estetică este o sinteză, o interpretare a absurdului realității”. „Dumneata simți de mult, dar n-ai transpirat niciodată să vezi altfel”. Etc.

„N-ai transpirat niciodată”… N-ai transpirat niciodată”… îi suna în urechi nedreptatea gratuită, juvenilă, de iertat numai pentru convingerea cu care vârsta își manifestă convingerea.

Renunțase de mult la portret, fiindcă renunțaseră subiecții”, clienții. Picta pentru cooperativă, cu o scârbă imensă, dar trebuia să trăiască. Și mai ales trebuia să-și cumpere pânze și culori. Trebuia. Fiindcă voia, simțea că, ascuns în el și imposibil de dezgropat, se afla ceea ce, pompos, îi plăcea să numească în sinea lui - nu-i scăpase niciodată cuvântul către alții, nu, se ferise cu grijă - mesajul către posteritate.

Îi era uneori rușine: „Toți cabotinii sunt convinși că-l au”…

De când locuia în hulubăria de sticlă? Se plimba cu palmele peste ochii închiși, printre mobilele puține, printre pânze și rame desfundate care zăceau de luni și ani peste tot, dar într-o ordine anume, a lui, căutând, căutând culorile și formele unor noi încercări. Ca o corabie printre gherdapuri familiare, neatingând nimic în trecere, naviga rutinar prin atelier cu palmele pe ochi. Încerca să desprindă din minte forma și culoarea obiectelor, modelelor, să așeze pe pânză ceea ce simțea că se află totuși în optica lui artistică interioară.

Acea interpretare unică a lumii pe care fiecare individ o are, conștient sau nu.

Și-ar fi dorit uneori un strop din nebunia lui Van Gogh…

Reflecta alteori cu invidie la un defect astigmatic al ochiului lui El Greco. Lungile figuri, văzute de El Greco așa, fiindcă n-ar fi putut altfel, îl făcuseră celebru. „Un

defect de sfericitate și lumea era altfel. Și-ar fi dorit parcă o astfel de teșitură… dar nu era decât un banal prezbit silit să picteze cu ochelari tot atât de banali, prin care teroarea formei și a cromaticii exacte pătrundea mai neîndurătoare, mână în mână cu realitatea de care el, bătrânul pictor, nu se desfereca.

Simțea într-un fel bizar că *vederea* îl despărțea de *viziunea lui compusă lăuntric*, dar rămânea convins că odată, cândva, nu știa când, ruperea dorită va veni, trebuia să vină ca o eliberare.

Până atunci… mărunt Prometeu, se așeza în fața pânzei pe care o mângâia cu penelul, în nenumărate încercări intime, sau, teluric răscolit de foame, zmângălea orori pentru garniturile de mobilă.

Uneori bea. Alcoolul îi împăienjenea ochi, îi vătuia euforic creierul, îi modela altfel indecizia pensulei. Lua paleta, imensa lui paletă cu știutele locuri de paste, înmuia pensula automat, presând în culoare numai atât cât rutina, imensa lui obișnuință, îi impunea tactil, așeza stropul în locul unde trebuia făcut amestecul, apoi lua din alt loc, tot pe nevăzute, cu o atingere reflexă știută și ea, numai exact necesarul, amesteca automat, știa, știa bine ce ton trebuia să răsară. Nădăjduia însă în eroarea ochiului închis, în surpriza unui *alt ton* mai izbutit, altfel luminat cu aceleași reflex mecanice, ale cărui rob era.

Și picta așa, cu pleoapele strânse, intuind spațial limitele pânzei pe care o pipăia din penel, cu arbori, umbre, figuri, la întâmplare căutate în gând și iscodite din timp în timp printre gene…

Dar „realizarea” i se refuza a doua zi. Tinerii scormoneau printre linii, tușe, pete și transparențe „progresul” și apoi i-l anulau sub votcă, violenți, cald-neînduraţi, triști, lucizi fără voie, reflectându-și parcă în pânzele lui bănuitele neputințe din propriul lor viitor. Vrafuri de cadre cu „fonduri” policrome, uscate sau proaspete, cu tentative de suprapuneri abia îngăimate de vopsele, se stivuiau mereu, ordonate aleator, dar sever,

aproape maniacal.

Când tinerii plecau, apăsat de atmosfera în care mai plutea *negația* ca o pasăre de plumb cu aripile sprijinite pe umerii lui, deschidea dulapul tainic al sticlei lui de seară.

Au intrat pe furiș, căci îl știau cam tare de ureche și uneori veneau așa, deschizând ușa ca hoții, să-l prindă căznit în fața vreunei elucubrații coloristice. L-au găsit dinaintea unei pânze bizare, *străină de tot ce făcuse până atunci.*

Stătea hipnotizat și numai mâna, pensula, îi alergau febril de la paletă la șevalet, aruncând discordanțe de o armonie uluitoare, înghețuri de flacără albastră țâșnind din cărbunii stinși ai ochilor unui fel de autoportret straniu. Dimensiunile gigantice ale orbitelor și frunții haotic parcursă de cute erau surprinzător de artistic inadecvate restului feței cărămizii, compusă, chinuită de un efort din care transpira contradictoriu, cutremurător, victoria. Și lângă el, o oglindă spre care-și întorcea des capul țintind-o în ochi înțepeniți și adăugându-i și ei, din timp în timp, grăbit, câte o pată din culoarea pânzei.

„Haita”, siderată de uimire, înlemnise în spatele lui.

Simțindu-le în cele din urmă prezența, se întoarse ca în transă, privindu-i cu globi de sticlă, numindu-i la întâmplare și nepotrivit cu cel spre care „se uita”.

— Ce zici, Radule? Dar tu, Bob, tu, Leonoră? Ce ziceți? Pot, în sfârșit, pot?

— Bine, meștere, bei fără noi? Și te-apuci să-ți pictezi oglinda după un portret al dumitale făcut de nu știu cine, al dracului de… nemaipomenit de al dracului?

— Ce tot trăncănești, Bob, se burzului „Maestrul” cătând cam spre Leonora… pune mâna pe pânză, e udă, e proaspătă, e a mea, de mine. Eu, eu sunt ăla de acolo (și făcu un gest cu mâna arătând pe lângă pânză, spre un dulap vechi) pictat de mine, sub noua mea viziune, nouă mă, de azi-noapte. Nouă! Fără votcă!

Fata se cam sperie, trezindu-se luată drept colegul ei și străpunsă de cristalul privirii fixe a bătrânului. Nu reuși să

articuleze niciun protest, presimțind ceva indefinit, sinistru, strecurat ca un șarpe în sân.

— Dar tu, Șerbule, tu de ce taci? Tu te pricepi, simți mai bine decât ăștilalți căldura sau răceala liniei, culorii, viața portretului, tu de ce taci? strigă pictorul, ațintindu-și privirile într-un gol dinspre ușă. Spune-mi ceva, spune!

Șerbu nu era cu ei. Rămăsese la institut să-și termine o lucrare. Și în toată acea îndrăzneală fără margini, de „artiști furioși”, își făcu loc deodată paloarea, tremurul, copilăria timidă, spaima.

— Ce e cu voi, mă? Unde-ați dispărut? De ce vă ascundeți? Unde sunteți, vă simt aici! urlă bătrânul deodată. Ce se întâmplă cu mine, cu voi? Vorbiți, dacă sunteți aici! Spuneți-mi ceva, indiferent ce, să știu că n-am vedenia pustiului!

— Aici suntem, murmură Leonora, și-l prinse înfricată de braț.

Bătrânul îi parcurse cu mâna tremurând fața, brațele, trupul, zâmbind apoi uimit, ca în fața unei revelații:

— Da, tu ești. Așa e, nu te speria. Te văd acum, oh, ce frumoasă ești! Dar ceilalți, Leonoră. Ceilalți unde-au dispărut?

— Nu ne vezi, maestre, nu ne mai vezi! Aici suntem, bâigui unul din ei, îți admirăm fără… fără margini… portretul. Autoportretul ăsta formidabil… și dumneata…

— …Spui că nu ne vezi, reluă altul, nu mai ai ochi decât pentru Leonora și pânza dumitale… râzi de noi, că ne-ai făcut praf, nu? Și ce dacă suntem praf?

— Păi, dacă știai să dai *așa* cu bidineaua, sări Bob, de ce „ne-ai dus” până acum cu pozele alea vechi? Sau poate n-o fi a dumitale…

— Da’ a cui dracului să fie, mă obraznicule! Unde ești? Că-mi vine să te plesnesc. În viața mea n-am pastișat pe nimeni… decât fără voie… poate… se domoli puțin bătrânul.

— Dac-o vede profesorul Ciucu, rămâne zgâit, la sigur rămâne, cum o să rămână și-ăilalți, observă contemplativ

Radu. Da' matale ce-ai, Meștere, că… parcă nu ne-ai vedea? Ori ai orbit după ce-ai făcut-o?

— …sau pictezi acum orbește, ca nebunii, completă îngrijorat brusc Bob.

— Șerbule, tu nu spui nimic, Șerbule! De ce taci? reveni bătrânul cu vechea întrebare care-i năucise pe tineri.

— Da' nu vezi că Șerbu nu-i aici, Meștere, nu vezi? Ge, ar fi tăcut? izbucni Bob înspăimântat de gândul că bătrânul nu mai vedea decât închipuiri.

Pictorul, auzindu-l pe Bob, intui brusc dar fugitiv o realitate crâncenă, de necrezut. Un coșmar. Fața i se schimonosi de încordare și panică, ochii căutară sticloși în toate părțile refuzând să creadă.

— Mă Șerbule, de ce taci? strigă atunci și se repezi cu brațele întinse spre ușorul ușii răsturnând un scaun ce-i ședea în drum. De ce-mi pui piedică, năzdrăvane? și se prinse în cădere de clanță izbucnind în plâns.

— E lată, fraților, șopti atunci Radu, vă spun eu că e lată. Bătrânul ori e nebun, ori a orbit, nu-ș' cum dracu', dar mai bine să-i luăm pânza, că e-n stare să dea peste ea și să o strice. Fugim până la Călin, la medicină, să vină să-l vadă.

— Iar ați dispărut! Ce, mă, sunteți năluci? Ce dracu' am, sau… vă jucați acum de-a v-ați-ascunselea cu mine? izbucni iar pictorul. Unde sunteți?

— Aici, Meștere, aici, își îmbărbătă glasul Bob, prinzându-l de umăr și așezându-l îndesat pe un scaun, în timp ce Radu lua pictura și o înlocuia cu un cadru neînceput.

— Nu-i a bună cu dumneata… ne ducem după doctor, completă același, strecurându-se spre ieșire. Luăm portretul să-i rupem gura lui Ciucu… dumneata stai liniștit, rămâne Bob aici.

— Da' Șerbu unde-i? întrebă secătuit bătrânul.

— La Institut. Termină o treabă. Ne-ntoarcem și cu el. Hai, Leonora… Bună, meștere…

Rămași singuri, bătrânul începu să se plimbe nervos prin

cameră, ocolind cu precizia obișnuinței mai toate lucrurile sau lovindu-se doar în treacăt de vreun colț și bodogănind înciudat:

— Stai liniștit, Bob, nu mă mai împiedica…

Vădit îngrijorat, studentul încremenise pe o ladă.

— Stai să-ți arăt cum l-am făcut. Să vezi ce-mi iese de sub bidinea, mă Bob, numai să vezi. Și fără multă greutate, alese cu mâinile din vrafuri o pânză nouă pe care, vrând să o așeze pe șevalet, dădu de cea lăsată de Radu.

— Da' asta ce mai e? tresări el. Zicea c-o ia aă i-o arate ăluia, lui Ciucu…

— E neîncepută… meștere… neîncepută… poți picta pe ea. E… crudă.

— E albă? Bine… făcu atunci înciudat și se așeză pe scaunul dinaintea șevaletului, smulse parcă paleta de la locul ei și, privind spre oglindă, începu să picteze febril, ca apucat.

Sub ochii tânărului se năștea acum, vertiginos, același portret ciudat, dar în alte culori, de o violență diafană, de o pătrunzătoare vioiciune a expresiei, trădând o tristețe subtilă, nedumerită, și un fel de panică…

— Să fiu al… mamei, dacă știu ce are, șopti Călin privind uimit la bătrânul întins pe pat și moțăind cu ochii închiși. Dar nebun nu e. Nu-ș' ce are. Numai nițică tensiune și o scleroză a vârstei… Altceva…

— Cum, mă, nu știi? De ce dracu' ai mai făcut medicina? îl boscorodi tot în șoaptă Radu.

— Nu prea înțeleg… Nu știu… N-oi fi ajuns la capitolul ăla… da' nu-i dement, are el ceva… trebuie internat…

— De ce să-l internăm, felcere? Parc-ar fi întreg… N-ai văzut cum și-a refăcut autoportretul? Mai formidabil ca primul! Și-n ce viteză! Parcă-i mașină genială, mă, genială, îți spunem noi, că la astea nu le „vezi" nici cât la medicină, fire-ai tu de „tubib"!

— Eu atât vă spun: trebuie internat, își ieși din fire medicinistul ridicând glasul.

— De ce să mă internați, neisprăviților? tresări bătrânul.

Cărați-vă de-aici, că am treabă. Vreți poate să mă băgați în balamuc bun-zdravăn? Voi v-ați țicnit, de uluială!

— Nu, Meștere, zău nu, da' Călin zice…

— Marș de aici, potăilor! Și să nu vă prind două săptămâni… Colcăie, mă, în mine ceva și vreau să pun pe pânză… înțelegeți? Da' unde dracu' ați pierit iar?…

I-au adus de mâncare în fiecare zi, obișnuindu-se treptat să nu se mai minuneze de pânzele năucitoare care s-ar fi îngrămădit peste tot dacă nu i le luau mereu…

Bătrânul nu întreba de niciuna.

Într-un târziu i-au citit cronici de reviste. Apoi l-au înduplecat. Era obosit. Și slab.

— Ce e asta? întrebă profesorul Voicu, arătând o cheie.

— Ce?

— Asta - și agită cheia prin fața lui.

— Doctore, ca să văd *ceva* trebuie *să-mi arăți* ceva… nu așa. Glumești cu mine?

— Deloc, Maestre, dar… vezi cheia asta? Mă vezi?

— Care cheie? Sigur că te văd, doctore… Uite: ești înalt, în halat alb, cu un păr mare, negru, dar… unde-i cheia?

— Nu sunt înalt, sunt în halat alb. Dar… am păr… relativ puțin - zâmbi strâmb medicul, pipăindu-și fruntea întinsă până aproape de occiput - și *asta e cheia* pe care dumneata nu o vezi, cum nu mă vezi nici pe mine…

— Nu se poate, văd perfect! Altfel… cum aș picta? Mi-ai văzut lucrările din urmă… Zic până și-ăi mai pretențioși critici că-s tari, al naibii de tari… „gen nou", „idee nouă", „manieră cu totul proprie", „profund intelectualizată", „izbândă a conștiinței coloristice" citez și eu la întâmplare din ce-am auzit că se spune despre ele… și dumneata pretinzi că nu văd, că-s orb adică?

— Am văzut, Maestre, am văzut câteva… ezită medicul între adevărul crud și minciună… decizându-se deodată pentru primul, îndulcit conștient. Din câte mă pricep, pot afirma, științific vorbind, că dumneata *vizualizezi,* arăți altora o lume interioară, cerebrală, vastă, policromă, într-un mod neașteptat de original, însă nu vezi, nu mai vezi

lumina reală… Cum probabil nu vezi ce pictezi… te bucuri auzind crâmpeie, dar nu vezi.

— Nu se poate! Ce am?

— Ai o leziune mică pe scoarță, *o obstrucție bilaterală* a arterei numită calcarină, o… *cecitate corticală…* Va trece cu timpul, poate va trece… Nu e grav… va trece.

— Până atunci, doctore, vrei să spui că opera mea actuală ar fi efectul unei infirmități? Sunt un… orb? Cum dumnezeu? Nu înțeleg…

— Un orb cortical… de mare talent… Beethoven compunea surd…

— Așa se spune? *Orb cortical* j*

— Așa, dar surprinzător rămâne acel simț al spațiului care se separă de pânză, un fel de Vemtaktsinne[4], intuiția marginilor cadrului și… aș îndrăzni să cred, acel simț tactil al culorii, posibilitatea dumitale de a pipăi cu pensula amestecurile și, mai ales, de a nuanța desăvârșit tonalitatea fizică, materială a culorii, adecvând-o imaginii formate într-o zonă din creier lipsită la dumneata de aferențele, de informația ochiului. Fiindcă nu o pipăi cu degetele - cunoaștem o vedere tactilă. Dumneata pipăi culoarea cu pensula. Aici începe misterul și pentru noi…

— Un orb cortical, reluă pe gânduri pictorul, căruia i se înfigea în minte cuvântul *orb,* apoi izbucni: Ca să pictez cum simțeam că pot, a trebuit să orbesc deci! Și dumneata vrei să mă vindeci…

— Ești aici… profesia m-ar obliga… dintr-o anume *optică,* ai însă dreptate…

— Și dacă ai reuși?

— Te poți vindeca și singur… Are grijă organismul… noi numai îl ajutăm… putem așa de puțin…

— Și-atunci… atunci n-aș mai… nu mi-aș mai găsi lumea asta izolată, „corticală” cum îi ziceți voi, care era în mine neputincioasă… parazitată de… rest… Dar văd, doctore, câteodată văd, zăresc așa, ca printr-o țeavă de pușcă sau

[4] Vemtaktsinne: simțul tactil - la distanță - al unor pești.

ca prin tuneluri îngemănate.

— Înțeleg… probabil… *vederea maculară…* se păstrează uneori, atunci vezi și realul, succesiv…

— Da, da, ai dreptate, succesiv… Acum îmi dau seama. Când mi se întâmplă să văd *altfel,* cum îți spuneam, prin pușcă, nu pot cuprinde împrejurul dintr-o dată, cum nu poți citi o pagină sau o carte dintr-o dată. Îmi lipsește… cum să-i zic?

— Simultaneitatea în îmbrățișarea vizuală… sugeră medicul.

— Da, exact așa. Asta îți dă însă o senzație stranie, să cunoști numai succesiv, izolat, chipuri și lucruri aproape fără culoare.

— Nu chiar fără…

— O nu, ai dreptate, doctore, dar… cromatic e altfel și în loc de *un tot,* în care să mă integrez, mi se pare că mă înăbuș într-o aglomerare de imagini izolate, un joc fragmentat de piese, dezlegate, deși le știu altfel… E ca și cum s-ar fi desprins dintr-un perete imens un mozaic, și pietricelele ar zăcea grămadă informă la picioare. Mă copleșește atunci un sentiment de cataclism care ar fi dărâmat opera de artă… propria mea operă și nu sunt, nu pot fi în stare s-o reconstitui… Când trece…

— Mda, când zona proiecției maculare este deci invadată de edem… Suprimată deci… observă ca pentru sine, involuntar, profesorul Voicu…

— Da, când trece, văd bine… și pictez, pot să aștern atunci pe pânză ce se prețuiește azi la mine…

— Dar dumneata, Maestre, ți-ai văzut vreodată… ultimele lucrări?

— Rar… ca prin sită… sau cenușă, parcelar, cum vă spuneam, ca prin tuneluri lungi… Eu nu le înțeleg… E paradoxal. Sunt străine de mine… Dar câte opere nu-ți par străine mai târziu, deși… sună a ceva cunoscut.

— E un proces pulsatil, reversibil intermitent, poate o pereche de anevrisme, întrerupând…

— Ce tot mormăi, doctore?

— Nimic, Maestre… făceam supoziții… mă gândeam cu voce tare…

— Și eu mă gândesc… E curios, bizar… de neînțeles, cum nu sunt înspăimântat de orbirea mea. Trebuie să te cred că sunt orb într-un fel… Trebuie… Dar n-aș vrea să mă vindec… Nu vreau să mă fac bine. Vreau să rămân așa… crezi că se poate, doctore?

— Nu știu… s-ar putea.

— Dar fă atunci ceva să rămân așa! strigă bătrânul, bântuit de o angoasă nouă. Te pricepi. Înțelegi că vreau să rămân așa?… ziceai că s-ar putea să-mi revin de la sine… mi-a mai rămas atât de puțin să smângălesc… să trăiesc. Mă vreau așa, să trăiesc orb într-o lumină a mea…

— Dar nu vezi… nu poți vedea ce-ai realizat… Maestre! Și nici măcar greșelile nu ți le poți vedea. Ai pictat în grabă. Nu poți corecta, retușa, desăvârși lucrările dumitale. Au multe scăpări despre care prietenii dumitale nu-ți vorbesc dintr-un sentiment ușor de înțeles… Trebuie să vezi.

Bătrânul se împotrivi energic:

— Am văzut destul o viață… Nu mai vreau… e mai bine să aud, să aud că pot, chiar imperfect, ce n-am izbutit un șir lung de ani și căutări… Nu crezi că pot să rămân așa? Fă-mi, doctore, ceva să rămân cu infirmitatea mea cerească î Te rog…

Cu buzele strânse într-un rictus amar și cu umerii căzuți sub povara egalei neputințe de a-l vindeca sau de a-l păstra *așa,* profesorul se îndepărtă încet, trecând la alt bolnav, în timp ce pictorul continua să-l implore în șoaptă:

— Știu că n-ai voie… rămâne o taină a noastră… dar lasă-mă așa… Ești om… Și mă înțelegi… Trebuie să mă înțelegi…

STANNY

„Natura se răzbună mereu pe victoriile noastre”
Fr. Engels

Congres.

Etichete - inteligente etichete, deasupra buzunarului din stânga: numele, titlul și institutul de cercetare din țara în care congresistul lucrează - un mod insolit, oarecum naiv, dar teribil de practic. Până mai ieri, te învârteai într-o mare de celebrități anonime - necunoscute. Erai tentat să pui câte un nume celebru pe fiecare cap mai interesant tipologic. De cele mai multe ori te înșelai. „Marile legume” din știință au figuri surprinzător de puțin potrivite cu strălucirea de sub craniu. Deci cranii foarte puțin convingătoare. Aș putea spune… descurajante. Te întrebai cum ar putea ieși din asemenea banalitate fizică o idee interesanta sau chiar… nobeliană. Tendința naturală de a acorda esteticului exterior deplina mobilare interioară te împingea să întrebi pe un exemplar uman reușit „în ce stadiu se găsește cu experimentul”… pentru ca să-ți răspundă încurcat că el este reporter (științific) al unei case de medicamente!

Azi, când „scrie pe noi” ce „hram” și ce nume celebru - sau mai puțin - purtăm, e foarte ușor să eviți confuziile, dar au devenit dificil de abordat celebritățile care, spontan sau snob, se cam adună între ele discutând la înaltul nivel al etichetelor de plastic… Nu mai îndrăznești să li te adresezi de-a dreptul, ci tragi cu urechea prin preajmă, ca să-i auzi râzând și schimbând impresii amuzante, uneori picante, de la fostele întâlniri științifice de anvergură continentală sau chiar mondială!

„Corifeii” nu par deloc dispuși să discute lucrările prezentate acum… Dimpotrivă, parcă trăiesc din amintiri comune, fără legătură cu știința. Oameni, totuși…

Mi-a fost destul de ușor să-l descopăr și să mă apropii de Rasmusen de la universitatea din Buffalo, William Rasmusen, poreclit pe loc „Sărmanul Klopstock” de „bossul” american, după ce Willi - de ce-mi vine să-i spun așa? – își terminase expunerea. Stătea sprijinit de un stâlp în aula mare, fumând tăcut, adâncit în contemplarea unor volute de stuc. Un pahar de limonadă îi tremura imperceptibil în mână. De după ochelarii de miop, ochii micșorați scânteiau moale, prin lentile. Șuvițele de păr nesupus, pieptănate din când în când nervos, cu degete subțiri, iritate, îi cădeau mereu accentuându-i neliniștea disimulată în aparența trupului firav, neglijent și strâmb proptit de coloana rigidă.

— Mi s-a întâmplat aproape la fel… îi spun fără nicio introducere…

— Și… ce-ați făcut? îmi răspunde natural, ca și cum ne-am fi cunoscut de totdeauna și nu făceam decât să continuăm o discuție începută demult.

— Nimic… încă.

Parcă m-a auzit doar pe jumătate, fiindcă se întoarce luminat ca de o idee nouă:

— Nimic? Admirabil! sunteți mai bine organizați… mai… oameni, probabil, decât noi…

— Încă… îi răspund… dar *cine* dintre cei de-aici n-a trecut de câteva ori prin situații similare?

— Mă întreb și eu, într-adevăr, *cine?* reia Rasmusen, aprins brusc, și continuă cu o nuanță de revoltă nereținută: de ce ipocrizia asta? Și violența interpelărilor? parc-aș Fi făcut un sacrilegiu… Scleroză! N-avem permisiunea nici să ne întrebăm? De ce mai venim aici?

Raportul lui William Rasmusen despre „Limitele oportunității actului medical” stârnise o furtună și în plenul Congresului și, mai ales, la „masa rotundă”, cercul restrâns, în care se dezbătea, la Geneva, problema Euthanasiei[5]…

[5] Euthanasia: 1) Moarte fără dureri. 2. Metodă de provocare (de către medic) a unei morți precoce, nedureroasă, unui bolnav incurabil,

Întâi, spuneau criticile, fiindcă nu fusese cu adevărat un „raport”, ci „o nuvelă cu sos științific” - cum afirmase cineva malițios în culise… Apoi, fiindcă marea majoritate a celor prezenți din apus reprezenta și unele interese ale firmelor producătoare de medicamente. Și în sfârșit, pentru *că nu se referea la problema în discuție*, a Euthanasiei, intervenind deplasat cu întrebări insolubile. În fond, lucrarea lui Rasmusen avea un cusur major: fiindcă nu avea o concluzie a autorului, orice vorbitor ar fi fost pus în situația ca orice afirmație sau luare de atitudine să fie imediat combătută de următorul, violent și argumentat. Iar procesul s-ar fi desfășurat „în lanț”. De aceea, cele mai autorizate voci („vulpile bătrâne” le spunea Willy) se mulțumiseră să tacă sau să insinueze, poltron, obiecții cu dublu tăiș, prin foaierele congresului.

— În numele omeniei și omenirii… (reia Rasmusen conversația, sprijinindu-se cu celălalt umăr de stâlpul de stuc), ce să facem? Mă întreabă societatea. Ce să facem? Mă uit la ea pieziș. Contemporaneitatea este în mare încurcătură. Vad bine, deși mă uit la ea pieziș. Nu știu ce ar putea face. Dar mă plictisește societatea asta impotent-omnipotentă care îmi cere opinie după ce mă umilește.

— Ce am făcut toți în atare împrejurări… răspund eu ca să spun totuși ceva. *Să așteptăm…* Cazul dumitale rămâne, în fond, un caz *banal,* repetat de mii de ori de-a lungul vremii pe toate meridianele.

— Banal dar semnificativ, nu poți contesta!

— Fără îndoială… semnificativ prin obligația noastră de a generaliza… de a lua o poziție.

— Și mai ales de a alina suferința… *Opus divinum* nu uita…

— Cum să uit? Pe Hipocrat?

— Dar nici „Prius non nocere”[6] să nu uiți! izbucni vehement interlocutorul meu, referindu-se direct la

---

pentru a-i curma o suferință grea și prelungită - *Mic dicționar enciclopedic*, pag. 343. Euthanasia era oprită de lege în toate țările civilizate ale lumii în momentul congresului.

subiectul care-i ținea atât de caild la inimă…

— Știți, reiau eu din alt punct conversația, simțindu-l agasat și mai ales irascibil, în timpul comunicării dumneavoastră am avut un zgomot de fond în cască… Prindeam sensuri, dar bruiajul era uneori atât de intens încât mi-au scăpat multe detalii, nuanțe, extrapolări… Aș fi încântat să pot *citi* textul integral.

— Nimic mai simplu. Am un extras. Vi-l ofer cu plăcere. Și scormonind febril în servieta „diplomat”, smulsă o broșurică pe care, tot febril, aruncă un număr de rânduri

— Dedicație descifrată penibil de mine mai târziu „Colegului R.D. Călător asemenea mie prin Arcadia terapiei”… semnată W. Rasmusen.

— V-aș cere încă o îngăduință, domnule Rasmusen.

— Vă rog…

— V-ar contraria dacă o traducere a lucrării dumneavoastră ar apărea la noi, într-o revistă literară de mare circulație, nu era științifică? Asta pentru că lucrarea prezintă reale calități beletristice și, ca subiect… ar putea interesa marele public.

Vădit surprins, psihiatrul american obiectă fără convingere câte ceva în legătură cu „vulgarizarea științei…” cu „pregătirea insuficientă a profanilor” pentru „a recepta dificultățile și impasurile științei”, dar până la urmă consimți, flatat în subteran, de intenția mea de a-l face cunoscut pe un alt continent. După care, parcă jenat, schimbând politeți convenționale, se pierdu prin sala mare a Congresului. L-am zărit apoi de două sau de trei ori, în fugă, mi-a făcut semn amical cu mâna strângând din ochi a complicitate… și de la închiderea lucrărilor reuniunii nu l-am mai întâlnit.

Cu traducerea raportului său am avut mari dificultăți, nu atât la adaptarea stilului științific exigențelor literaturii obișnuite, cât pur și simplu la echivalarea în românește a

[6] „*Prius non nocere, deinde curare*“ - comandament medical latin: mai înainte de a aplica un tratament să te gândești dacă el dăunează bolnavului.

jargonofaziei engleze întâlnită în text, după cum se va vedea. Adaug că mi-a folosit și Dicționarul de limbă „spargă” de Nina Cassian.

Este de la sine înțeles că am avut asentimentul autorului când am trecut peste rigorile de prezentare științifică: Introducere în problemă, prezentare și considerații asupra cazului, statistici, concluzii etc.

Stanny C.W.R., în vârstă de 27 de ani, originar și locuind efectiv în Kingston, riveran lacului Ontario, Statul New York, este adus de mama sa în ziua de 28 septembrie în cabinetul meu de psihiatrie din Buffalo.

— Venim, domnule doctor, din Arhipelagul Hawai, din micul port Honokaa, unde copilul meu a ajuns nimeni nu știe cum.

— Sunt un poet călător, o întrerupse Stanny, și… doamna, care se pretinde mama mea, a insistat să fiu examinat mintal. Am admis, fiindcă sunt politicos și pentru că, făcând acești 15.000 de kilometri împreună, m-am obișnuit cu ideea că ar fi posibil să am de-a face cu propria mea mamă, de vreme ce a venit până acolo să mă readucă pe malurile lacului Ontario. Eu iubesc acest lac, dar în rest nu mai mi-aduc aminte nimic despre mine, deși nu admit că memoria mea ar fi în stare să mă înșele.

— Cum ai ajuns în Hawai, Stanny? întreb eu blând. Frumoasă performanță!

— Fără bani, domnule doctor, fără acte, l-am găsit într-un hal greu de descris, intervine intempestiv mama îngrijorată… Și era un băiat cuminte, ascultător, liniștit… Educat… scria mult, nu știu ce… nu mi-a arătat niciodată… mai ’nainte.

— Interesantă performanța dumitale, Stanny, să faci autostop în Pacific, reiau eu… Dar cum ai reușit?

— Asta nu are importanță, doctore. Îmi place să călătoresc și *acolo* trebuia să ajung. *Aici* mi se refuză versurile…

— Când l-am găsit recita versuri în port, docherilor, domnule doctor, intervine D-na C.W.R. Nu le înțelegeam.

Mi-a pretins că sunt într-un dialect hawaian, dar nici ei, cei de-acolo, nu pricepeau nimic din ele. Când a dispărut acum două luni era să mor de supărare căutându-l…

— Decât să moară un om, mai bine să se dărâme toată lumea, doctore, filozofează Stanny cu un ton fără replică. E dintr-un palimpsest[7]…

— De acord, total de acord cu dumneata. Aș vrea să știu însă, scrii de mult? încerc eu o altă fisură în drumul spre mintea pacientului meu…

— Un palimpsest tragic descoperit de mine între Syracuse și Schenectady, doctore. Statul nostru e plin de relicve mediteraneene.

— Știu, Stanny, știu, dar numai nume, nu și pergamente: Syracusa, Roma, Utica - în loc de Atica - o manie sau… nu știu ce fantezie a vreunui străbun de-al nostru.

— Noi n-avem străbuni, doctore… *Noi* suntem străbunii morților… Am scris și despre asta… când ai să întinerești, ai să-ți dai seama…

— Dar unde ai textele despre care vorbești, Stanny? Aș vrea să văd unul. Sunt literat și eu. Mă pricep să prețuiesc astfel de artă.

— Și pe urmă să mă crezi nebun… ca și ceilalți?

— Nu e așa cum zice el, domnule doctor, dar nu știu ce are… era atât de docil…

— Ce lucra, doamnă, până la plecare?

— Vedeți, aici este problema. Nimic. După ce a terminat facultatea de filologie nu reușea să rămână nicăieri mai mult de o săptămână - două…

— Dacă rămâi mai mult de-atât într-un loc riști să rămâi în veci și să-ți ratezi nașterea care trebuie, oricum, să fie în altă parte - obiectează Stanny, urmărind un fir a cărui derulare inversă încep să o intuiesc brusc, însușindu-mi logica lui. Bâjbâi însă. Îmi trebuie elemente noi. Diagnosticul se impune ușor:

[7] Palimpsest: pergament de pe care s-a ras sau s-a șters scrierea inițială pentru a se putea scrie din nou și pe care se mai văd încă urmele vechii scrieri.

Schizofrenie paranoidă cu dromomanie[8]. Dar trebuie să știu mai multe. Este un frământat, un preocupat de lumea lui confecționată patologic. Trebuie să știu tot sau aproape tot, pentru a-i putea urmări evoluția, ameliorarea, vindecarea eventuală. Aveam acum în mână Prothioperazina. E în stadiu experimental și rezultatele sunt mai mult decât încurajatoare, mai mult decât bune - spectaculare uneori. Va „merge” și la el?

Peste tăcerea impusă de tăcerea mea concentrată asupra prognosticului, planează îngrijorarea femeii și indiferența funciară a tânărului care-și plimbă la întâmplare ochii prin cabinet și-și pipăie din când în când un buzunar burdușit cu hârtii. Nu pot să i le smulg. Trebuie să mi le dea singur. Spontan ar fi mai bine.

Stanny are mâini neliniștite ce trădează o finețe consumată. Unghiile-s roase până în carne. Părul blond, răvășit nu inestetic, pică rebel peste fruntea imensă, ridată excesiv, inadecvat celor 27 de ani. Ochii îi fug. Semn clasic. Nu pot să-i prind mai mult de o clipă. Și atunci trec prin mine întorcându-se - bumerang - în trăirea lui paralelă cotidianului statistic. Normalului. Probabil că pe fața mea s-a înscris ceva, involuntar, fiindcă Stanny izbucnește impulsiv:

— Nu-ți dau voie, doctore, să-ți fie milă! Ești în stare să te pornești pe plâns! Și-aș râde atunci, homeric aș râde, *syracusic* aș râde, de mila dumitale orientată absurd! Auzi? Absurd! Descompune-ți mutra în felii optimiste. Mama e incultă, poate fi tristă. Dar dumneata? Dumneata păreai altfel… Ce caut eu aici?

— Vreau să văd, să știu ce scrii, Stanny. Dă-mi, te rog! Am să te judec fără milă și fără părtinire. Obiectiv. Rece. Dă-mi hârtiile pe care văd că le pipăi mereu. Caut valori artistice.

În fond eram îndreptățit să caut în scrisurile lui Stanny impulsii, orientări, eventuale subterane malefice, germenii

[8] Schizofrenie paranoidă, psihoză, boală mintală gravă a vârstei tinere, poartă și numele de „demență precoce sau psihoză discordantă“.

unor primejdii pentru cei din jur… a căror inconștiență binevoitoare o știam de mult și o citeam acum evidentă, pe fața mamei…

— Are *ceva,* domnule doctor. Uită. Uită și nu se poate concentra1… E oarecum izolat de lume, dar nu, nu e nebun! Nu pot să cred… E *așa* de multă vreme, dar nu face rău. Niciodată. Acum e puțin rătăcit. O să-i treacă, nu?

— Desigur, doamnă, o liniștesc eu, obișnuit din experiență cu îngăduința, cu incapacitatea părinților de a admite că trăsnetul demenței poate cădea oriunde, chiar și asupra propriului lor…

— La mine nu *trece* nimic, la mine totul *vine, trecutul vine,* doamnă, i se adresează Stanny, luând o poză de suficiență strâmbă, ușor infatuată, față de Doamna G.W.R. Care întoarce discret capul pentru a-și strivi pe furiș o lacrimă.

— Toate astea trebuie să le fi scris mai clar undeva, Stanny, încerc eu din nou. Ca să te înțeleg, aș vrea să-ți văd însemnările.

— Ia-le pe-astea, pe care le voi scrie peste două luni, răspunde brusc Stanny și începe să scotocească prin vraful de hârtii, într-o stare lamentabilă, smulse din buzunar.

„Am izbutit, mă bucur lăuntric. Iată un contact… Primul. E suficient. Restul va urma cu certitudine. Îmi trebuie acest punct de plecare”… Și-mi pune în față două pagini cu un fel de versuri, încrucișează apoi mâinile pe piept, așteptându-mi lectura. Mama se apleacă ușor peste biroul meu, încercând probabil să descifreze invers scrisul. Tânărul intervine însă imediat:

— Nu! Nu te uita! Astea nu-s pentru ființe inexistente încă. El a început să fie, dumneata însă nu.

Un scris vast dezordonat, cu majuscule în mijlocul cuvintelor și cu o punctuație cratimată insolit. Ritmul și rima nu lipsesc însă dintr-un text ininteligibil; jargonofazia este împinsă dincolo de limitele întâlnite de obicei în demența precoce… Și totuși se decelează o concordanță eufonică între titlu și conținut în toată această imensă

discordanță semantică în care plutește o melodie bizară. Redau textul considerându-l o raritate clinică.

Candorină

1. Filină Unitatea selbuia
2. ectopalonic lil laluc tiltil
3. Prinveghetoarea aiurită - tiruia
4. Di clet lang-inocent susur simil
5. Lumim uman setopalonic cinolapotes
6. Aiubles Katharstimpic narcilif
7. Toclis citopas Jahuana Tes
8. Anirondana candorină-n Re-Sisif.

Etc.

Opresc aici citatul pentru a îndrăzni, pe scurt, o analiză sau

— Mai exact - o ipoteză de descifrare a sensului gândirii discordante a lui Stanny.

Consonanța jargonului: „Filină linitate”, „lang-inocent susur simil”, „Lumim uman”, „anirondana candorină” etc., creează o eulalie[9] corespunzătoare titlului - un soi de incantație cu nuanță erotică evidentă, neconsumată, o defulare necesară, întâlnită la acești bolnavi deseori autici.[10]

Dar ceea ce mi se pare deosebit de semnificativ și confirmă frazele aruncate în cursul discuției anterioare: „Noi n-avem străbuni - noi suntem străbunii morților” sau „La mine nimic nu trece... trecutul vine”, sunt acele împerecheri inversate abil, deseori fără conținut semantic, dar semnificând într-un limbaj propriu răsturnarea simetrică a timpului, concepție care îl obsedează. Citez (3) „Prinveghetoarea (jar-gonofazie) aiurită - tiruia”. Ultimele cuvinte conțin analitic o subconștiență a alienării - „aiurită”, o onomatopee a cântecului privighetorii „Tiruia” și, citite invers, de la urmă apar exact aceleași cuvinte, realizând simetria perfectă, definitorie a timpului său

[9] Eulaie (gr.) = Ευλαλια - frumoasă vorbire.

[10] Autism: pierderea contactului cu realitatea și scufundarea în lumea trăirilor interioare.

mental răsturnat. La fel pentru: (5) „Lumim uman setopalonic-cinolapotes” ultimele cuvinte

— De jargon - neavând probabil decât intenția de retrogradare optică temporală, de anulare a unei progresiuni logice obișnuite, în vreme ce acel *„Lumim”* (uman) poate conține o interesantă verbalizare a substantivului „lume”: a lumi - lumire, adică a constitui lumea, a face parte omenește din structura lumii, o ingeniozitate jargonofazică ce-i dă însă posibilitatea să-și respecte obsesia strecurând în inversare - „mimul-uman” - o ironie nelipsită de savoare. Poate că nu este inutil să remarcăm în versul (6) „Aiubles Katharstimpic narcilif”, acel „aiubles” care este inversarea ultimului cuvânt din primul vers: selbuia (un fel de ninsoare, ploaie, ceață?) continuat cu „Katharstimpic”, netă referire la noțiunea de estetica aristotelică cu privire la acțiunea „purificatoare a artei (în special a tragediei) asupra pasiunilor omenești, juxtapunerea noțiunii de timp și definirea ei prin adjectivul „narcilif”, termen jargonofazic la Stanny, sugerând narcisismul, și care citit pe dos dă „filicran” la o literă schimbată numai de cuvântul „filigran”, cuvânt cu o deosebită încărcătură metaforică în context!

Versul (7) reprezintă fără îndoială o elucubrație jargonofazică greu de descifrat și caracteristică bolii lui Stanny în stadiul în care a scris „poezia”.

Raportându-ne în continuare, pentru a încheia această scurtă incursiune de analiză psihopatologică, la ultimul vers (8) „Anirondana candorină” constatăm o inversare imperfectă a aceluiași cuvânt, sugerând însă - poate - tehnica obsesivă a rondelului raportat la o reprezentare erotică de o mare puritate care-l preocupă definitoriu în acel final „Re-Sisif”, aluzie evidentă la mitul chinuitor al lui Sisif pe care-l trăiește de asemenea cu senzația retropulsiei[11].

În concluzie, se poate vorbi despre o ingeniozitate

[11] Retropulsie = mergere înapoi.

criptografică intenționată a jargonului de mai sus, scris într-o logică personală, caracterizând o stare patologică de tip schizofren. Ea nu reprezintă însă „salata de idei", „salata de cuvinte" sau „jargonofazia" degradării *totale,* absolute, clasică într-un stadiu avansat al demenței precoce.

Surpriza cea mare și confirmarea acestei ipoteze mi-a dat-o însăși Stanny scoțând din buzunar un manuscris vechi, dactilografiat, de unde se desprinde clar și - de ce să nu recunoaștem? – cu reale calități literare, una dintre ideile care-l persecută: *inversarea timpului.* În afară bineînțeles de impulsiunea dromomaniacală[12]. Dar câte idei pot parazita pe un schizofren? Redau textul în întregime:

„În lumea aceea, lumea era altfel", scria Stanny în „Basmul Antilumii", cum își intitula manuscrisul.

Soarele ei alerga în jurul planetei de la care se încălzea.

Fără viața din planetă, soarele înțelesese de mult că ar ți fost inutil.

Socotind pentru toate lumile Timpul inexorabil, soarele bănuia că ar fi fost prilej de suferință și pentru planeta sa.

De aceea rotirile îi erau într-adins capricioase, repezi sau lungi. Să nu se numere ani.

Și știind că viața începe noaptea, s-a potrivit să răsară pe inserat.

Zâmbetul era legea de-acolo. Oamenii învățaseră de la zâmbet că o flacără care se stinge, pâlpâie ca una abia aprinsă. De aceea se năsteau bătrâni. Și pentru a cinsti de la început așezările.

Oamenii se zămisleau de la sine și puri, din elemente, atomi, molecule, fără putregaiuri, fără strămoși. *Se frecau la ochi ca după un somn, își priveau prietenii vechi surâzând, izbăviți la rândul lor din neființă.*

Se frecau la ochi și se mirau că scamele nu se torceau

[12] Dromomaniacală = impulsiunea unor bolnavi de a fugi, de a călători fără țintă precisă, deseori total inconștienți. Se întâlnește des în epilepsie.

spre pânză, urzeală și în proaspăt. Ci rămâneau scame. Asta le deosebea de oameni. Și pe oameni de scame. Sau de râuri. Fiindcă râurile se purtau de neînțeles. Cascadele lor nu se avântau să umple cupa Vărsătorului. Iar când vreo apă se năștea fierbinte suindu-se pe unda ei spre aer, pe ea o alegeau la sete. Dar apele acelea erau rare ca în stelele mărunte de aiurea.

Sorbiți necontenit de puterea soarelui, cea mai desăvârșită îndemânare a lor era să rămână legați de pământ. Zborul - mișcarea oricui, pasul cu talpa - o religie trudită. Căci zănaticul soare își zidise în inima planetei o peșteră nemăsurată, un gol ce împinge la rându-i ființele scoarței către cer.

Viața, curgând spre un fel de izvoare, se limpezea mereu, se iuțea ca păstrăvii urcând torentul, împotriva Timpului.

Împotriva cui? Dar el nu dădea pe-acolo cu anii! Sau bântuia în Răstimp...

S-ar putea spune că viața era monotonă fiindcă nu avea uimirea catastrofelor, ci numai temeinicia vindecărilor. În schimb bucuria, creștea dinspre plictisul scorburos către sâmburele ivirii, către jind.

Idealurile nu erau serbede, fiindcă sfârșeau prin a fi. Abia întrezărite. Vânătoarea după noroc ocolea punțile frânte și întorcea spatele ielelor.

Adevărul era vremelnic. Pierea înghițit de ridicol.

Minciuna, trăită din urmă, mergea de-a pururi spre oblăduitul ei grăunte de adevăr, convertit în minciună de aur sau naivitate cu nimb.

Iubirea se trăia dinspre lehamite și tocit, din ce în ce mai arsă și se topea în prima bătaie de inimă... Ultima în acele așezări, înaintea alte rămășițe, unei alte cenuși de dragoste, din care se târa la început, juca apoi, apoi zbura și aburea în sfârșit nicăieri, într-o altă iubire.

În Răstimp era și acolo o vreme a cutnpenii, în care nu știai încotro, în care viața sta pe loc, necutezând să încline. Până se hotăra să alerge spre copilărie. Se depărta fără

merit de ceasul remușcărilor. Doară drumul era unu!

Oamenii se nășteau bătrâni. Prima încercare a tuturor era, bineînțeles, neizbutită. Și atât de copilăros, toți o intitulau la fel: testament!

După care cei mai mulți uitau să scrie. Se apucau să trăiască.

*Doar unii se așezau cu strășnicie la lucru întortocheat, de care se rușinau numaidecât ca de plăsmuiri. Se îndreptau după aceea fără griji cărturărești spre maldărul simțurilor și scriau bine. Meșteșugul acesta își avea însă piscul, împlini-*i *rea hăt, târziu în izbânda fără margini a abeceului bâiguit și a primei buchii tremurate. Cea din urmă, după care nu se iscau tânjeli, nici măcar uitarea. Nimic. Neștiința.*

Așa se făcea că, de la o vreme, toată lumea, scriind spre sfârșitul vieții, era deopotrivă în geniu înainte de a-și pierde slova și graiul.

Era o lume fericită în care nefiind Nevoie, născocirile se iroseau una câte una în acel fel de timp răsturnat spre Roata și Focul.

Războaiele erau mereu mai rare, eroii mai puțini sau chiar deloc; armele nu mai ucideau dincolo de șapte stânjeni.

Oamenii nu duceau dorul cosmosului, ci pe cel al unei duioase maternități, presimțită ca posibilă, neivită la vreme. Golul mamei întrista oarecum acea planetă[13], *dar ea se îndrepta senină spre un fel de vârstă de cremene scăpărată.*

Căci planeta începea să se încălzească… să se tot încălzească.

Atomii fierbinți germinau greu.

Spița se stingea încet, din lipsă de bătrâni, pustie de morți.

Și totuși, planeta aceea înțeleaptă nu s-a prefăcut în soare până nu și-a pârjolit nemilos ultimii copii…

---

13 Sublinierea ne aparține (n.a.).

Cei doi, mama și fiul stăteau, urmărindu-mi lectura. Doamna C.W.R. Își frământa din când în când o batistă cu chenar negru - relicvă de la moartea soțului ei produsă probabil nu de multă vreme. Stanny, indiferent, ridicându-se din timp în timp și întrebând, cu ochii pe fereastră: „Ei, doctore, ce mai zici? N-am dreptate?”

Tăcusem continuându-mi lectura fiindcă, oricum, răspunsul meu mormăit: „Interesant… Interesant”, părea să nu-i provoace o satisfacție marcată.

Pentru a nu lungi expunerea, și așa fastidioasă, asupra unui caz de schizofrenie la un intelectual de oarecare talent, dar în ultimă esență schizofren, nu voi mai da alte mostre ale graforeei lui Stanny.

Le-am propus internarea într-un serviciu de psihiatrie, pentru o vreme.

Au refuzat-o amândoi energic. Mama neadmițând boala gravă a fiului (… și știți, domnule doctor, asta ar pune o pecete urâtă pe fruntea lui… Ce-ar zice rudele, vecinii, cunoștințele… Noi suntem o familie „bine”… Nu credeți că-l pot trata acasă? Ambulatoriu?). Stanny - bineînțeles - nu înțelegea *de ce?* Ce să caute între nebuni? îi era și frică de ei etc.

În disperare de cauză, l-am rugat pe Stanny să iasă un moment în sala de așteptare. Rămas singur cu mama, i-am dat explicații ample despre starea sănătății fiului său, i-am arătat că poate avea și alte impulsiuni, neprevăzute, poate grave, de care nu este răspunzător. I-am atras atenția asupra faptului că are tendința de a nu o recunoaște ca mamă, că s-ar putea purta cu ea urât, fiindcă schizofrenii pot face un delir de persecuție care începe de obicei cu cele mai apropiate persoane din jur și că putem încerca un tratament cu Prothioperazină în care îmi pun mari speranțe, cu condiția ca substanța să-i fie administrată cu mare conștiinciozitate. Vădit îngrijorată și părând convinsă acum, doamna

C.W.R. Mi-a promis că i-o va da în mâncare, dacă va refuza să o ia altfel.

L-am rechemat pe Stanny în cabinet, i-am propus medicația asigurându-l că nu-i va face niciun rău și, docil, mi-a răspuns că va lua doctoria, deși nu vede în ce scop, numai să nu-l trimit în spitalul de nebuni.

După o săptămână doamna C.W.R. Apare la mine cu ochii înroșiți de plâns și-mi relatează că Stanny a fugit din nou „Dar nu așa departe”… a fost găsit în port la New York și adus, foarte docil, acasă de poliție. Mă întreabă dacă să mai continue tratamentul. Propun din nou internarea, pe care din nou o refuză. O sfătuiesc să crească puțin doza și să continue Prothioperazina: „timpul scurt nu ne permite o evaluare exactă a efectului, doamnă. Să mai încercăm”. Îi adaug și un tranchilizant destul de puternic.

Pleacă mulțumindu-mi dar îi citesc pe față o nuanță de neîncredere. După 10 zile revine, de data asta cu Stanny care trecuse lacul Ontario furișat într-o șalupă și ajunsese la Toronto - în Canada - fără pașaport, fără acte.

— Mult mai aproape fuga asta - remarcă doamna C.W.R.

— Știți, Ivingston este… peste lac, dar avem nevoie de o justificare față de autorități.

Eliberez un certificat medical cu diagnosticul exact. Stanny mă întreabă dacă este exact diagnosticul - el nu crede

— Iar eu îi răspund că e bine să scriu *așa,* pentru a se descurca mai ușor.

Îl întreb:

— De ce, Stanny, fugi mereu de-acasă?

Îmi răspunde:

— Fiindcă doamna asta încearcă să mă convingă că este mama mea și a început să-mi devină antipatică… Mai ales fiindcă se încăpățânează să nu întinerească, să nu se prefacă în copilul din care, dispărând, se va naște mama mea adevărată.

În timp ce femeia ridică neputincios din umeri, tânărul îi aruncă o privire disprețuitoare, iar eu intru într-un fel de panică a răspunderii profesionale. Pericolul intuit de mine este ca Stanny să nu-și impună cu forța optica lui alienată,

dar onestă, sinceră, asupra „Antilumii” lui, asupra timpului răsturnat.

Propun din nou internarea: refuz bilateral energic.

Mama:

— Parcă e mai bine. Nu mai fuge așa departe. Să mai continuăm cu Prothioperazina.

Stanny:

— De ce să mă internez? Iau medicamentul mereu. Ce mai vreți? N-o să mai fug. Promit!

Medicamentul părea, pentru moment, să taie numai vârfurile copacilor unei păduri scufundată pe trei sferturi într-o apă adâncă, plină de necunoscute.

Rămânem în acest punct. Dar insist pe lângă doamna C.W.R. Să nu întrerupă tratamentul oricât de „normal” ar părea vreodată fiul ei.

După o lună, scrisoarea de la doamna C.W.R.:… „Stanny este pe cale de vindecare… Nu a mai încercat decât o singură dată, acum doua săptămâni să-și iaca bagajele… doar atât… A început să devină afectuos cu mine… mă ajută… mă răsfață uneori… etc.

Scrisoarea de la Stanny, coerentă, panicată:

…Doctore, medicamentul dumitale poate îmi face și bine, dar și un rău enorm. Lucrează într-un fel bine, că nu mă mai împinge ceva nelămurit din mine să plec fiindcă-mi detestam mama. Rău, rău de tot fiindcă luându-l, de la o vreme încep să simt că am fost nebun. *Mi se face o frică grozavă de această idee: că am fost nebun sau că, știu eu, poate sunt încă nebun. Și mi-e frică de nebunie, nu știu cum să exprimă angoasa asta a unui om locuit cândva, sau chiar acum, de un* „alter ego” dement! *Parcă-s doi… sau numai unul singur, ieșind la o lumină neliniștitoare. Parcă moare în mine cineva, o personalitate morbidă, ce-i drept, dar acel cineva parcă-s eu însumi care mor. Doctoria asta e sinistră. N-o mai iau. Fiindcă nici nu mai pot să scriu. Nu mai am idei. Individul ăsta care se naște în mine* sănătos *nu mai are idei. E un mediocru!*

Neliniștit de liniștea mamei și mai ales de scrisoarea lui

Stanny, răspund cât de repede mi-au permis pe atunci ocupațiile mele multiple:

Stimata doamna,

Mă bucur de veștile bune primite, Prothioperazina „merge" bine la fiul dumneavoastră. Rămâneți pe dozele prescrise. Nu neglijați nici tranchilizantul. Dar insist, oricât de îmbucurătoare par acum rezultatele, nu întrerupeți în niciun caz tratamentul. *Este esențial să țineți seama de sfatul meu. Imperativ.*

Primiți, vă rog, asigurarea grijii pe care o port atât fiului dumneavoastră cât și dumneavoastră personal. Țineți-mă la curent în continuare.

Dr. W. Rasmusen

Și lui Stanny:

Dragul meu,

Medicamentul nu-ți poate face niciun rău. Așa se întâmplă când mergi către vindecare. Fiindcă ai fost rău bolnav. Panica despre care îmi vorbești arată că depășești acum frontiera invizibilă dintre rătăcire și conștiență. Te îndrepți cu pași siguri către liman. Nu te înspăimânta de acea „conștiință a nebuniei" despre care vorbești. Asta înseamnă că, intuind vechea stare, mintea ta a început să vadă limpede. Continuă tratamentul fără grijă. În curând panica va dispărea total. Vei scrie iar, dar altfel, frumos, bine. Ai un cap fi un condei de valoare. Aștept vești mereu.

Calde salutări, Dr. W. Rasmusen

După expedierea acestor scrisori, luat de valul preocupărilor cotidiene, urmărind de asemenea un număr mare de schizofreni în tratament cu Prothioperazină, n-am remarcat lunga tăcere ce s-a așternut între mine și familia din Kingston.

Conform rutinei, secretara mea îmi pune însă pe birou într-o dimineață, dosarele cu „cazuri întârziate" în urmărirea clinică. Printre ele, Stanny!

„Pas de nouvelles, bonnes nouvelles" îmi spun eu. Totuși… Nu este oare o notă de ingratitudine din partea lor să nu-mi scrie că totul merge bine? E un lucru destul de

obișnuit pentru noi să nu mai avem vești de la bolnavii vindecați. O știm cu toții. Dar cercetările mele? Statistica mondială, la care trebuia să contribui și eu, mă obliga să iau o inițiativă. Dictez deci secretarei următoarea scrisoare mai acidă:

„Stimată Doamna fi Domnule Stanny C.W.R.,

Consider că a trecut excesiv *de multă vreme de când* trebuia *să primesc de la, dumneavoastră informații asupra mersului bolii. Neglijența dumneavoastră mă afectează profund, atât raportată, la prietenia și grija de care sper să fi observat că am dat dovadă, cât fi la faptul că evoluția cazului Stanny îmi era utilă atât mie și lucrărilor mele de om de știință, cât și miilor de bolnavi din întreaga lume. Tăcerea dumneavoastră mă face să o calific cu un cuvânt pe care mă abțin să-l aștern pe hârtie.*

Sincer,

Dr. W. Rasmusen

După trei zile primesc următoarea adresă:

Judecătoria Orașului Kingston Statul New York

Nr. 1717

Către

Dr. William Rasmusen Buffalo

Domnule Doctor,

Scrisoarea Dumneavoastră adresată Fam. C.W.R. Ne indică o pistă de investigație. Vă rugăm să vă deplasați de urgență în orașul nostru. În ziua de 24 iulie a.c., Stanny C.W.R.. Și-a ucis mama strângând-o de gât. Este arestat. Dă explicații de neînțeles asupra gestului său. În casa lor s-au găsit câteva flacoane neconsumate de Prothioperazină. Presupun că le-ați prescris dumneavoastră. Vă rugăm să vă deplasați urgent.

Semnat Jud. Indescifrabil

Trăsnet din senin. Reflectez „Flacoane neconsumate”… Stanny nu a mai luat medicamentele… Mama nu i le-a mai dat *nici măcar în mâncare,* fiindcă l-a considerat „vindecat”. (Nu avea tendința să-l creadă sănătos? „Numai puțin rătăcit…”?) Recădere bruscă în boală… Raptus

ucigaș… Și opera medicală distrusă într-o clipă…

Alerg la Kingston.

„Am ucis-o, fiindcă persevera oribil să nu întinerească… Acum sunt sigur că se va naște altfel… O să am și eu o mamă… Mi-e dor de o mamă…” Declarațiile lui Stanny în fața judecătorilor.

Fac parte din comisia de experți. Concluzii:

Raportul comisiei:

Stanny C.W.R.

— Schizofrenie paranoidă, trecut printr-un stadiu de remisiune clinică sub tratamentul cu Prothio-perazină, la întreruperea prelungită a medicamentului (circa două luni considerând numărul de flacoane neconsumate) *face un „raptus” în cursul căruia își suprimă mama, dominat de ideea delirantă etc… etc.*

Concluzii: *Comisia îl consideră total iresponsabil de crima comisă și recomandă internarea într-un spital de delincvenți mintali.*

Hotărârea judecătorilor:

Numitul C.W.R. Stanny, în vârstă de 28 de ani, domiciliat în str. W. Orașul Kingston, Statul New York a suprimat, în ziua de 24 iulie curent, prin strangulare cu mâinile pe doamna C.W.R., mama sa. A recunoscut în fața instanței fapta comisă, dar explicațiile date au determinat tribunalul să recurgă la o expertiză psihiatrică, bănuindu-se o alienare mintală.

În urma raportului Comisiei de expertiză… {urmează Raportul)

Tribunalul hotărăște:

1. *C.W.R. Stanny este declarat iresponsabil de fapta comisă.*

2. *Dat fiind că prezintă un pericol social, se dispune internarea pe viață într-un spital de delincvenți psihici în care va urma tratament de specialitate.*

Cu drept de apel.

Urmează semnăturile judecătorilor din Kingston.

Bineînțeles, nimeni nu a făcut apel.

Ar putea surprinde faptul că am redat meticulos și aproape excesiv acest caz dezolant în sine, dar comun și, din punct de vedere clinic, potrivit unor generalizări. L-am ales pentru a satisface media statistică a problemei. Nimic neobișnuit. Nimic neîntâlnit, din nefericire, de majoritatea colegilor psihiatri.

Expunând finalul acestui caz, mă voi putea însă întoarce justificat la titlul lucrării mele „Limitele oportunității actului medical”.

Fiindcă drama lui Stanny nu s-a încheiat.

Doctore,

Sunt pe cale de a deveni un mare nenorocit! Și această cutremurătoare nenorocire se datorează aproape numai dumitale și blestematei Prothioperazine pe care confrații dumitale de aici mi-o administrează, probabil la sugestia dumitale. Nu cred că din propria lor inițiativă. Te fac deci vinovat fi te acuz. De câteva zile - din ce-mi spun unii, râzând, se pare că sunt de mai multe săptămâni aici - m-am dezmeticit într-un infern: un spital de nebuni, unii sinistru liniștiți, alții sinistru furioși. Cămăși de forță. Camere capitonate din care, prin ferestruicile pe unde se strecoară mâncarea, îmi pătrund sfâșietor în urechi urlete de fiară ucisă. Urlete pe care nu le auzeam sau la care eram insensibil până mai zilele trecute. Suferințe care nu ajungeau până la mine. Nu le „integram” cum cred că spuneți voi, neuro-psihiatrii. Nu erau, pur și simplu, dacă n-aș fi fost îndopat, cu sila, cu doctoria voastră. Și de-ar fi numai atât! Dar parcă aș ieși dintr-o imensă gaură de metrou în pană de electricitate, la lumină. Mi se pare că am fost sau sunt nebun și eu, ca toți cei din jurul meu. Încolțesc în mintea mea un fel de amintiri. Mama... doamna aceea care spunea că e mama mea. Ce s-a întâmplat cu ea? N-a venit niciodată aici să mă vadă. La alții vine câte cineva. La mine nimeni. Unde e ea? Și nici dumneata nu-mi scrii și nici nu vii. Vino să-i oprești să-mi mai facă tratament. Presimt o catastrofă. Și nu mai pot îndura frica de smintiții din jurul meu. Alaltăieri unul și-a

izbit oribil vecinul de pat. Din senin, fără ceartă, aproape l-a omorât. Iar supraveghetorii, niște brute care poartă numele de infirmieri, l-au dus pe rănit aproape mort undeva, celuilalt făcându-i cu sila și cu ghionți niște injecții. Doarme de-atunci fără întrerupere. Ce-i vor face la deșteptare, dacă se mai trezește vreodată? Doctore, vino cât poți de repede.

Stanny

Ocupațiile nu mi-au permis să ajung la el înainte de a primi a doua scrisoare expediată la scurt interval:

Doctore!

Nu mai veni. Nu vreau să mă vezi. Știai că sunt paricid. *Un individ infam care și-a ucis mama strângând-o de gât cu propriile lui mâini. Mi le privesc cu groază. Ieri mi-am adus aminte, clipa cu clipă, dimineața aceea oribilă... Nebunul din mine a ucis-o! Iar eu, cel de aici, de acum, sunt neputinciosul judecător ivit abia ieri să-l condamn. Să-l pedepsesc mortificându-mă. Conștiința redată de Prothioperazina voastră îmi amplifică vast gestul rătăcirii de atunci. Sunt de două ori condamnat: să-mi sfâșii minut de minut, de dorul mamei, inima vinovat-nevinovată și să-mi petrec restul zilelor, întreg la minte, printre acești asemeni mie vinovați, alienați primejdioși, dintre care cei mai mulți nu vor avea însă nefericirea de a ieși vreodată la lumina oribilă a conștiinței faptei lor din clipa demenței.*

Util de-aici încolo numai trăirii, fără putință de întoarcere, a celui mai abominabil gest pe care-l poate face un fiu, nu-mi rămâne decât să mă gândesc la sinucidere. Și acum n-am curajul acestei lașități. Aș vrea să mă omoare, fără să știu, cineva din preajmă. Dar ei mă lovesc doar, mă lovesc mereu, parcă știu că nu pot, nu vreau, nu sunt în stare să le răspund. Fiindcă martiriul la care mă supun cei de-aici pe mine, inocentul-culpabil, îmi face bine. Uneori mă revolt însă pe dreapta-nedreptate cu care sunt torturat. Am îndrăznit, în disperarea mea, să întrevăd o scăpare, lașă și ea. L-am rugat pe medicul nostru să-mi întrerupă tratamentul, să mă scufund iar în nebunie ca într-o vie apă

a morții, ca într-un somn de coșmar etern. Să mă întorc în timpul meu răsturnat de care-mi aduc aminte ca printr-un vis al altuia. M-a înțeles. A tăcut îndelung. A plecat... S-a întors după o vreme și, privind în altă parte decât în ochii mei, mi-a spus - cu vizibil regret - că „regulamentul interzice întreruperea unui tratament științific cu acțiune recunoscut pozitivă...” la un bolnav ca mine.

Nu-mi rămâne decât suicidul. Atunci veți fi toți vinovați de moartea unui inocent recunoscut de voi ca atare și prăbușit tot de voi în remușcări imposibil de îndurat. Și câți nu sunt ca mine, acum, în lume? Pentru ei nu v-ați gândit să faceți încă nimic? Ce sensuri obscure poartă cuvântul „omenie”, alăturat celui de „medicală”. Și de ce mai clamați în patru vânturi latinul „prius non nocere”, în loc să mă întoarceți la „Basmul Antilumii”?

Stanny

* *

Raportul lui William Rasmusen asupra „Limitelor oportunității actului medical” se încheia amintind pe scurt alte cazuri similare și, încercând generalizări, se întorcea la Stanny, lucid și sfâșiat de remușcări, într-un spital-închisoare din nordul Statului New-York.

CAZUL BAZIL POPPESCU

Azi l-am văzut pe domnul Bazil Poppescu. Cu doi p. Cel puțin așa pretindea eticheta de alamă de lângă sonerie. Mă chemase acasă. O consultație de rutină. Cred că nu are importanță faptul că a fost contabil-șef. M-a primit într-o cameră cu pereții bucșiți de cărți. Legate. Frumos legate. Cele nelegate stăteau cuminți în vrafuri pe podele.

La început, o conversație oarecare, de stabilire de

contacte (nu ne cunoșteam - îi fusesem recomandat), dar, surprinzător de iute, conversația a devenit vie, sprintenă, spirituală.

Domnul Poppescu era un om cult. În definitiv, poți fi un contabil-șef pensionar cult. Naviga ușor, cu agilitate chiar, printre fotolii, cărți și idei despre literatura veche și nouă. Despre ultima avea obiecții substanțiale.

Nu părea bolnav. Am încercat să intru totuși în tema vizitei mele.

Se codea oarecum. Amâna parcă. Nu am forțat nota. La primul contact cu medicul există un sentiment de pudoare care trebuie menajat.

L-am lăsat deci să-mi schițeze singur, în timp ce rostuia cam fără rost niște tomuri de pe un scaun, ceva încurcat despre un dezacord dintre el și realizările lui de până atunci… După care m-a întrebat dacă vreau o cafea.

— Da, mulțumesc.

— Mai tare și… cât de dulce? a respirat ușurat într-un fel de răgazul oferit prin acceptarea cafelei.

— Mai tare și… amară. Sunt fumător…

Cred că a plecat din cameră puțin contrariat că eram fumător. Nu se vedeau scrumiere prin casă.

În lipsa lui îmi arunc ochii prin rafturi. Vechi obicei, devenit reflex tiranic, oriunde m-aș afla, frizând ades nepolitețea și indiscreția, fiindcă gazda te poate găsi cu un volum necitit de tine și poate intra în panica „celui-care-nu-împrumută” sau mai grav, în panica „celui-care-îl-are-dar-nu-l-a-deschis” și crede că tu…

Îmi arunc deci ochii prin rafturi. Surpriză plăcută. Un manuscris cu etichetă albă, dactilografiată îngrijit: Bazil Poppescu - Versuri. Editura Fundației. Bineînțeles că nu rezist, îl scot și deschid la întâmplare… „Duhovnicească… Ce noapte neagră, ce noapte grea! A bătut în fundul lumii cineva…”

Ridic uimit ochii dinspre carte spre tavan unde, reflex, parcă aș căuta o explicație și mi-i întorc apoi în raft. Pun cu grijă, repede, manuscrisul la locul său și-l scot pe cel de

alături:

Bazil Poppescu - Versuri. Întorc coperta. O pagină dactilografiată frumos: Bazil Poppescu - Versuri - Editura Cugetarea - 1912. Deschid la întâmplare:

…» De treci codrii de arama, de departe vezi albind Și-auzi dulcea glăsuire a pădurii de argint” etc.

Alt volum: Bazil Poppescu - „Divina Commedia”, Ed. Mondadori - Milano, 1938. În fugă, remarc numele Beatricei corectat în text: Florica.

Apoi: James Joyce - „Ulisse”. Mă mai uit o dată. *Exact:* James Joyce. Apoi: Nathalie Sarraute - „Planétarium”, *exact,* apoi „Bazil Poppescu - Teatru”. Patru volume groase. Deschid: „Hamlet”, „Regele Lear” etc., alături de A. Camus - „Ciuma”, *exact:* Albert Camus: și apoi „Bazil Poppescu - Odiseea”.

Zgomot de cești și farfurioare, însoțit de o arie fluierată discret. Abandonez cu oarecare regret rafturile și mă apropii de birou. Desfăcută în fascicole, o ediție franceză: „Don Quijotte” de… Bazil Poppescu, având pe ea mențiunea: „în lucru”. Răsfoiesc rapid. Din vraful de fascicole ce urma să ia drumul legătoriei lipseau capitolele fără soț: 1, 3, 5, 7, 9 etc.

Încep să înțeleg acum ceva despre dezacordul cu sine însuși de care pomenise.

Tot pe birou, un top de hârtie abia început, iar în mașina de scris, o copertă: „Bazil Poppescu - Postume”.

Apare cu cafelele, face un slalom printre vrafurile de cărți reușind să nu verse nicio picătură când pune tăvița pe un colț de masă de lac japonez. Mă îmbie tăcut, cu un gest larg^ și caută^ îngrijorat un recipient, văzându-mă cu țigara în gură. Eu mă duc și scot din raft „Odiseea” în timp ce el izbutește să-mi pună alături de cafea un capac de „Pelicanol” de pe vremea când erau de tablă.

— Scuzați-mă… nu sunt fumător.

Mă așez într-un fotoliu pe care s-a grăbit - tot în tăcere - să-l libereze, aprind țigarea ținând „Odiseea” pe genunchi, în timp ce domnul Bazil crapă discret fereastra.

Sorb din cafea și întreb, ciocănind cu degetul volumul de pe genunchi, făcând un gest cu capul spre rafturi:

— V-au publicat… ceva?

Cu un zâmbet abia schițat, în care - mărturisesc - n-am știut să deosebesc tristețe sau resemnare, îmi răspunde:

— Nu. Niciodată nimic sub semnătura mea…

— Nimic?

— Nimic… Editurile… Dacă ați fi în branșă, ați înțelege… Jungle!

Fac o digresiune:

— Dar cu „Ulisse”? Ce e un „Ulisse”?

— Joyce? Am scris ceva… Dar la „Ulisse” nu pot trece de pagina 12… Nu-mi corespunde. I l-am lăsat lui Joyce. Să se descurce el mai departe. De altfel și lui Sartre… „La Nausée”. Ăsta nu-i titlu. Mi l-ar respinge… și… ar avea dreptate… „Greața”! Puah!

Schițez un gest evaziv, ca și cum aș fi de acord. Domnul Bazil continuă:

— Nathalie Sarraute… Antiromane… Ce-i aia *antiroman?* Romanul ori este roman ori… nu poate fi nimic. Cum nu putem… anticiti. Cu „Ciuma”… e altceva… Mda… ar fi fost ceva… dar nu-mi găsesc resurse… N-are decât s-o scrie Camus. Eu scriu clasic.

Stă o clipă uitându-se în gol. Profit și intervin:

— Domnule Poppescu - am o ezitare când apăs involuntar pe al doilea p - nu credeți că ați putea amâna redactarea… Postumelor?

— Să amân? De ce? îmi răspunde ușor contrariat.

— Știți… o sugestie… o simplă părere a mea… Medical vorbind… „Postumele”… sunt totuși un lucru deprimant… oarecum…

— Deprimant? Deloc! Gide n-a făcut la fel cu Poeziile lui André Walter? Mai am încă trei volume gata scrise… Antrenant da, deprimant în niciun caz.

Reflectez, puțin surprins de elanul dezinvolt al domnului Bazil Poppescu. În definitiv, s-ar putea să aibă dreptate. În fond… care autor a fost realmente deprimat și, mai ales,

conștient că-și redactează… postumele? De aceea fac un viraj:

— Știți… nu vă contrazic, dar nu vi s-ar părea mai potrivit, mai tonic, să revedeți „Robinson Crusoe”?

Pe fața lui apare o vagă neliniște:

— Credeți? Și continuă cu oarecare regret: Mie mi s-a părut totdeauna un lucru închegat, rotund, reușit, definitiv… Dar e o problemă de gust literar, se pot face obiecții… Poate am avut unele scăpări…

— Ei, vedeți… tocmai de aceea… zic eu prinzând curaj.

— Da, doctore, dar oricum, sunt silit să-l las deocamdată așa. Lucrez la „Don Quijotte”. Vreau să-l aduc la zi… Ați văzut cred, nu?

— Mda… îi răspund cu o strângere de inimă, greu reținută, am văzut. Da. Am văzut…

— Îl termin repede… Dacă aveți să-mi dați însă o idee nouă… Altceva… Nu Robinson.

— Să vă examinez mai întâi. Îmi dați voie?…

— O, desigur! Iertați-mă chiar, că m-am rătăcit în problemele mele și vă răpesc timpul.

Docil asistă cu o figură discret amuzată la ritualul aparatului de tensiune, reflexelor, examenului motilității și sensibilității, în fine, la toată gestualitatea de rigoare. Redactez cu grijă, dau explicații ample asupra tratamentului cu senzația bine disimulată a inutilității, după care mă ridic…

Dar domnul Poppescu insistă:

— Și… ideea, doctore? Nu vreți să-mi dați o idee… nouă?

Rămân o clipă surprins.

— Ahm da! O idee nouă… Știu eu? Poate… „Douăzeci de mii de leghe sub mări”. Ce părere aveți?

— Ce părere am? izbucnește domnul Poppescu surâzând larg și trăgând un sertar din care scoate și-mi pune sub ochi manuscrisul. Ce părere aveți dumneavoastră? Am terminat-o acum câteva luni! Altceva, doctore, altceva!

O scrisese de mult! Rămân perplex. Când, deodată, mă simt iluminat brusc:

— „Bătrânul și marea”! (De ce nu?) exclam eu cu speranța unei victorii.

— „Bătrânul și marea”?... acum alunecă domnul Bazil Poppescu pe gânduri un moment... M-am gândit cândva... Da, da! Cred că aveți dreptate... „Bătrânul și marea” trebuie scrisă.

Și astfel mă despart, neputincios și înduioșat, de cel mai adorabil paranoic din *viitoarea mea cariera...*

PUȚINĂ... CHIMIE

- Preludiu la capitolul următor -

Omul internat la gatul 43 suferea din cauza... dar mai bine să-l lăsăm pe el sa se destăinuie.

— Vă rog să-mi permiteți să vă rezum în câteva cuvinte viața mea, și-a început confesiunea, cu un ton deosebit de politicos.

— Bineînțeles. Mă interesează foarte mult, îi răspund eu calm, deferent.

— Să nu vă surprindă, reia interlocutorul meu, dar am să încep accentuând asupra imensei nedreptăți care mi s-a făcut când am fost numit Azot.

— Azot... și mai cum?

— Azot...

— Vă referiți la... gazul Azot, observ eu ușor descumpănit.

— Bineînțeles că da. La ce ați vrea să mă refer?

Constat o vagă iritare când reia:

— Dar dacă s-ar putea să mă întrerupeți cât mai rar, ar fi bine. Sufăr de o lipsă de concentrare... pierd șirul.

Îi promit să intervin numai când voi crede că e

neapărată nevoie.

Mulțumit de promisiunea mea își fixează ochii într-un punct, aș zice deasupra capului meu, dar în privirea lui se vede o răsfrângere lăuntrică, un fel de elan reținut amestecat cu amărăciunea transmisă reflex celor două dungi verticale, adânci, din jurul gurii cu colțurile căutând trist în jos. Reia:

— M-am născut/ în… dar nu are niciun fel de importanță când, cum și unde m-am născut de vreme ce exist, vorbesc și fac o mulțime de treburi prin Univers, fiind un element foarte activ, deși voi, oamenii, mi-ați trântit un epitet supărător și inexact drept nume: Azot, adică *a* = fără, *zoos* = viețuitor, viață.

Constat că nu mai întrebuințează pluralul politeții, dar consider naturală generalizarea. Ar fi nepotrivit să-l întrerup grăbindu-mă să-i spun că eu aș fi de acord cu el și nu cu restul omenirii.

…

— Ce e drept, din când în când, foarte rar, mi se mai spune Nitrogen, nici eu nu știu, nici alții nu știu prea bine de ce - o fantezie etimologică. Ba încă simbolul meu este N, de la Nitrogen, pentru că trebuie să am și eu un simbol, ca toți confrații de pe tabloul marelui pictor Mendeleev, care n-a pictat, după cum ați observat, toată viața sa, decât un singur tablou, suprarealist și acela, cu linii, cifre, și litere, foarte apreciat însă de lumea științifică și de unii pictori moderni.

Se oprește o vreme, pe gânduri. Îndrăznesc să-l întreb:

— Iartă-mă, dar știi… înainte de a fi Azot… în viața particulară, ce erai, cine erai?

— Eu *i* se uită la mine contrariat. Eu… nu cred că am fost vreodată altceva… De altfel asta nu are nicio importanță… nu mai mi-aduc aminte.

— Cu un efort poate… insinuez eu, încercând să fiu subtil. Poate ai fost chimist?…

— Nu, nu. Am fost totdeauna Azot, mi-o retează scurt. Uite, când sunt solitar, trist și rătăcit în gândurile mele,

mă port ca un atom, adică N pur și simplu. Când mi se face dor de o conviețuire caldă, în care să am un rost conștient pe lume, îmi caut un semen potrivit, mă unesc strâns cu el, devin molecular: N2. Asta nu mai știți voi să faceți ca lumea. Sub această formă casnicontopită de N2 avem prieteni foarte variați în Univers și pe Pământ, facem combinații utile, vă suntem, pot s-o afirm fără falsă modestie, atât de esențiali în viața voastră, încât stau și mă întreb cine este individul care ne-a numit Azot, când fără noi viața - cel puțin pe pământ - ar fi o absurditate de neimaginat. Dumneavoastră ce părere aveți?

— Total de acord, răspund eu repede, uimit de intensitatea cu care crede a poseda însușirile azotului.

— Față de proprietățile azotului, într-adevăr, ai dreptate, numele lui nu-i demn de el…

— Eu personal, reia încurajat… „Azot-Nitrogenul” meu, sunt atât de revoltat de nedreptatea cu care-s botezat, că-mi vine câteodată să-mi iau pur și simplu tălpășița din carnea, din laptele, din ouăle și fasolea voastră, din enzimele și hormonii lumii, din tot ce cu un cuvânt se numește substanță organică azotată și mă conține, să văd cu ce mai rămâneți sau ce mai rămâne din voi! Să vedeți și voi, dacă ați mai avea cu ce, cam ce e aia viață fără azot, fără elementul ăsta extrem de activ și capabil, dar „fără viață”, care sunt eu.

Îmi vine să rămân asociat numai în compuși anorganici, de care nu aveți totdeauna nevoie, dar care sunt tare cumsecade uneori, iar alteori tare usturători, cum e vărumeu, acidul azotic; îmi vine să mă fac nitroglicerină cu diatomee moarte, adică dinamită! V-aș arăta eu atunci Azot!

Tace concentrat iar, un timp.

Îl simt însă cum se ambalează interior. Este necesar să știu până unde, cât este de vast delirul. Veți spune poate că și un mic demon al curiozității mele are un amestec, dar, dacă ați fi în locul meu, ar trebui să recunoașteți că perioada informaticii moderne, cascada aceasta imensă,

torentul de noțiuni tinzând să ne cotropească, poate oferi surprize neașteptate. Sunt întrerupt viguros din aceste reflexii:

— Da, da - v-aș arăta eu atunci. Azot! Fiindcă, în culmea enervării, îmi vine să ies din amestecul cu Hidrogenul și Oxigenul din aer, să mă despart de ei și s-o iau razna prin spații, să vă văd cum v-ar mai arde gazele alea pe beregată când ați încerca să le respirați mereu singure, așa, fără mine.

Gâfâie. Atâta convingere a pus în ultima frază, încât fără să vreau mă simt prins în această substituire de personalitate și încep să mă întreb ce s-ar întâmpla, într-adevăr, dacă un demiurg, ca azotul ar dispărea din atmosferă, așa, din răzbunare. Încep să am și eu dificultăți în respirație!

Dar el continuă cu un surâs sardonic:

— Ba încă să mă căutați ca pe iarba de leac. Bine era când vă bântuia „criza azotului”? Mă făcusem că lipsesc - și nu din vina mea personală - și umblați după mine cu limba scoasă, ba era să vă și încăierați și să vă ucideți, pentru un mărunțiș de „fără viață” cum mai îndrăzniți să-mi spuneți mereu, fără rușine și pic de considerație!

Simțindu-l extrem de iritat, încerc să-l liniștesc:

— Ai perfectă dreptate! Nu e nevoie să pui atâta pasiune, să-ți reactualizezi într-o simplă discuție amicală toate contrarierile dumitale anterioare, provocate de nepricepuți, de neînțelegători. Încearcă să fii calm, să fii tu!

— Auzi! Să-mi zică Azot și să fiu calm. Să mă considere fără importanță și să rămân indiferent! Omenire ingrată!

— Fără îndoială, ingrată… intervin eu cu un ton potolit, înțelegător.

Dar în ochii lui scânteiază acum o sclipire vindicativă:

— O, dacă i-ar lua 02 pur în primire! Dacă i-ar hrăni Carbonul de unu’ singur! Dacă i-ar bate Siliciul peste ochi, ca în deșertul Saharei! Sau, dacă i-ar ajuta, în locul meu, cu grozavele lor calități, gazele cărora le-au spus „nobile”!

Argon, Kripton, Neon, Xenon și alte bibilonuri. „Gaze nobile”. Niște gaze inerte, cu adevărat inerte, cum le-ar trebui netoților să-și facă din ele proteine, ADN, AM și alte chestii, creieri de gândit și buze de sărutat. Cu gaze nobile să și le facă, nu cu Azot, că deh, ăsta ar fi mort, n-ar fi bun de mare lucru, sau… că prea se găsește peste tot, în toate alea, prea e vulgar… Am vedea noi atunci cine e A-zot, eu, sau dumnealor, Kripton, Xenon și compania…!

În fața unei asemenea dezlănțuiri monomaniacale, am scăpat o observație involuntară - de bun simț credeam:

— Răspândit așa în natură, Azotul, adică dumneavoastră, puteți fi considerat de neștiutori ca un element vulgar… ubicuitar… ca și omenirea monotonă pe fața globului.

— Vulgar eu, Azotul, mi-a răspuns cu o furie greu stăpânită omul meu, eu? Dar cu gazele voastre snoabe stările mele *alotrope?* Și încă alotrope *cuantic?* Stați să vă fac doar o idee, să nu ziceți că sunt fanfaron!

N-am să vă spun despre mine, ca să nu aveți impresia că mă laud, decât câte ceva din ce-au descoperit savanții voștri, agale, ce e drept, dar au aflat adevăruri de toată frumusețea… aș spune chiar artistice, fără să exagerez.

Aici am început să mă îngrijorez - sincer - asupra cunoștințelor mele despre… Azotul care începuse să-mi devină prieten. Argumentele erau convingătoare.

Dar el continuă cu o energie reținută, în care se simțea o infatuare demnă de o cauză mai bună:

— S-o luăm metodic. Ce vă spun eu nu prea se învață la școală și aș vrea să vi se strecoare prin porii pielii, dacă nu de-a dreptul prin văz și auz în creier. Să vedeți câte bunuri - toate de chimie fizicală - ascund în neînsemnata mea făptură.

Sunt un gaz. Bravo! Știați. Doi atomi de N facem o moleculă: N2. Bun. Și asta știați. Dacă mă înghesuiți bine în frig, mă lichefiez. Dar să fie frig, nu gluma: —195°. Atât v-a interesat până acum: starea mea lichidă. Pentru criobiologie. Dar știați despre starea mea lichidă că este

înzestrată cu *alotropii* rarissim întâlnite la lichide? Știați că, dacă mă interpretați prin spectrul Raman (nu e vorba de o stafie indiană, ci de un spectru fizic) mă găsiți „echilibrat dinamic", oricât vi s-ar părea de curios și surprinzător, sub două forme: *ortoazot* și *paraazot,* cum m-a numit E. Justi în 1930. De fapt nu e nicio monstruozitate, din moment ce aceste două forme se deosebesc - *cuantic* - numai prin diferențe de energie. Cum vine asta „diferențe cuantice de energie, n-am timp sa va explic, mergeți și va interesați și o să vedeți că așa e.

— Dar nu mă îndoiesc nicio clipă, îl asigur eu cu intenția subterfugă de a-l lăsa dezlănțuit. Când am auzit de „cuante", am simțit că începe să-mi paralizeze toată știința mea de medic.

Dar el:

— Ce, parcă un om nu poate avea momente de mai multă sau mai puțină energie *în același timp,* fiind „cuantic" tot el? De pildă are energie cuantică să tragă un chef într-o seară, dar nu are să se odihnească, sau viceversa. S-ar putea ca diferența de energie cuantică la om să se exprime prin diferența dintre sexe. Știu eu? S-ar putea, zic și eu așa, într-o doară, fiindcă mă gândesc tot la mine, la noi, azotul, unde *specia orto* are *spini paraleli* - da, da, avem spini! – iar *specia para,* spinoasă și ea, are *spini antiparaleli.* Tot cam ca la oameni. Dar să lăsăm comparațiile. Coborâți-mi temperatura! Devin mânios și fierb în viteză: la -195°, 8. Dacă gerul se încrâncenează, îngheț, devin solid pe la -210°, 5 cifră în jurul căreia mă și topesc: -210°. Adio! Crede-ți-mă!

Prins în expunere, o clipă m-am înduioșat acut de stările lui alotrope, m-am contopit fără vrere în niște „alotropii" ge care și noi, restul omenirii, le trăim cu sau fără voința… Am îngăimat:

— Da, desigur, și alții, și noi, putem trăi așa… greu ne putem dezbăra de fenomene care ne copleșesc…

Însă el continuă imperturbabil, indiferent la observațiile mele poetic anodine:

— Da, dar așa, solid, cristalizez în sistemul hexagonal numindu-mă *beta,* că așa-mi place: nu-mi schimb numai starea fizică, ci și porecla. Înghesuiți temperatura ca să auziți o chestie teribilă, de care numai eu sunt în stare: pe la *—257°, 7* trec în formă cubică, *alfa,* asta n-ar fi nimic, cine nu trece câteodată prin alfa? Dar dacă mă mângâiați așa cubic, cu raze catodice, mi se umple sufletul de o luminiscență puternică, însă cu spectru caracteristic, auziți bine, cu spectru *caracteristic Aurorei boreale 1* Ei, de asta ce mai ziceți? Cine mai e în stare de asemenea poezie cromatică în afară~de mine și Aurora boreală?

Într-adevăr, era greu de conceput o ființă umană capabilă de asemenea performanțe. Mă simțeam invadat nu atât de grandoarea coloristică a pacientului meu, cât de avalanșa incredibilă a… proprietăților sale.

Tăceam. Intuiam că se apropie de sfârșitul confesiunii, când reluă cu o nuanță de oboseala:

— În sfârșit, cât să vă mai rețin? Pe lângă ce v-am spus până acum este de prisos să vă mai amintesc că pot fi *trivalent,* dând compuși *azotoși* și *pentavalent* dând rude *azotice…* Știu și copiii mărunțișurile astea… ca și alte chestii de prin cărțile de chimie.

Dar să nu vă închipuiți că am stat cu mâinile în sân. Am făcut în diverse locuri, la autorități competente, cereri peste cereri, ca, în urma argumentelor aduse cu privire la rolul meu în viața viețuitoarelor, să mi se schimbe numele, să se repare o nedreptate perpetuată în timp și să mi se permită să mă numesc și să semnez, al dumneavoastră ubicuitar util și prea supus gaz, lichid, solid, cum doriți, dar să semnez ZOT, fost Nitrogen, fost Azot. Ei bine, nu a fost posibil. Mai aștept. Mi s-a răspuns că înainte de a se lua o decizie să trec și pe aici. Și-am venit.

Mi-a trebuit o săptămână de căutări prin biblioteci și tratate în care mă descurc greu, ca să constat că toate, *dar absolut toate* proprietățile fizico-chimice însușite de pacientul de la patul 43 erau de o uluitoare și pedantă precizie.

REPORTAJE DINTR-O LUME CONGELATĂ

Scurtă introducere

Ar fi o greșeală să vă imaginați că vom explora în cele ce urmează o veche etapă glaciară a Pământului. Întâi fiindcă fanteziile trebuie să fie optimiste și apoi fiindcă despre New York și alte cetăți pierdute și descoperite sub un strat de gheață considerabil de veche și groasa s-au ocupat alții înaintea mea, ca de pildă Michael Moorkoock în cartea „Corabia Ghețurilor”.

Personal, mărturisesc admirația nelimitată pentru virtuozitatea lui Moorkoock. N-aș fi capabil să storc, prin scris, nicio lacrimă de compasiune pentru eroii mei rătăciți pe o corabie cu tălpici care să alunece în pustiurile înghețate ale Nevadei sau Saharei. Aș prefera ca, dacă e vorba de lacrimi, să fie provocate de un centru nervos din bulbul rahidian, mai complicat și mai greu de excitat, centrul râsului. Dar de la intenție până la realizarea acestei performanțe, sunt căi atât de dificile, încât mă feresc să le mai discut.

Fiindcă S.F.-ul devine repede apocaliptic dacă ia în serios primejdiile ce pândesc omenirea, iar umorul este un travaliu destul de dificil și serios în care se izbutește rar, în rândurile de mai jos mă voi mulțumi să propun idei apocaliptice mijlocind cititorului extragerea zâmbetului capabil de o dezvoltare arborescentă până la floare și fruct cu gust optimist.

•

Și acum, după această introducere prolixă despre care cred că a reușit să provoace măcar tendința spre un căscat lejer - căscați vă rog: nimeni nu vă vede! Dar nu stingeți

veioza. Mai am de spus ceva. Și s-ar putea să vă intereseze, deși ați învățat la ora de istorie, de biologie sau, în fine, la alte ore de narcodidactică sau în stări de veghe, câte ceva despre glorioasa epocă a criobiologiei, epocă fertilă în victorii ale omului asupra vieții, asupra spațiului, timpului și altor bagatele cu care suntem obișnuiți.

De fapt, în reportajele ce urmează nu veți găsi nimic absolut nou. Poate numai aspecte anecdotice, dar poveștile au și ele farmecul lor. De aceea mă aștept la o doză de îngăduință din partea cititorului, garantându-i încă de pe acum autenticitatea și - îndrăznesc s-o spun - ineditul lor.

Criobiologia (Krios = frig) este cunoscută ca știința care se ocupă cu menținerea vieții prin frig.

Descoperiri din secolul XX, ca de pildă experiențele *princeps* ale unor japonezi, realizatorii reanimării unor organisme destul de complicate, cum sunt cele ale șoarecilor, după înghețare prealabilă, bruscă, în azot lichid, la —195°, până la congelarea omului, păstrarea lui și apoi readucerea la viață după un timp variabil, sunt de asemenea știute. Primul om supus, voluntar, congelării a fost un medic din S.U.A., care suferea de o boală incurabilă la acea vreme, o formă de cancer. El a solicitat refrigerarea în azot lichid și conservarea în aceste condiții până la descoperirea tratamentului anticanceros.

Au trecut de atunci ani... Progresele criobiologiei nu au întârziat, dar atât complicațiile biologice cât și implicațiile sociale cu totul imprevizibile nu sunt de neglijat dacă privim istoria acestei științe.

În fapt, fiecare dintre noi știe azi că dacă viața îi este amenințată de o boală al cărei leac e încă necunoscut, dacă are o plictiseală mai de seamă și vrea să scape de ea pentru un timp ale cărui limite și le poate determina singur, dacă, tânăr sau bătrân, ar fi dornic să trăiască 50 de ani mai târziu, fără să fie nevoit să însoțească evoluția omenirii până atunci prin proprie trăire sau experiență, altfel spus dacă vrea să facă un salt în viitor în lipsa

mașinii utopice imaginată de H. G. Wells, nu ar avea decât să apeleze la congelarea în azot. Singura condiție este să fii *crioamator,* adică să fii înscris și să cotizezi de cel puțin un an la un Centru de crioconservare. Această condiție satisfăcută, fiecare poate face oricând o cerere către organele de resort, detaliind, cu titlu de inventar, motivele care-i determină gestul. Aprobarea nu poate întârzia desigur fiindcă din fericire acea „criză a azotului", despre care vom vorbi mai târziu, a fost depășită și aproape uitată.

Nu ar avea apoi decât să completeze un formular-declarație privind:

1. Datele personale.

2. Luna, ziua și anul când dispune să fie decongelat și să-și reia existența de acolo de unde o lăsase. În cazul celor bolnavi, data fiind în funcție de apariția unui tratament eficace, spațiul formularistic nu se completează, lăsând la latitudinea Centrului de crioconservare, a familiei sau alunei persoane fizice, indicată de solicitant cu nume și adresa, sa hotărască momentul decongelării.

(Unele puncte, ce au putut avea în cursul vremii aspect de *dorință testamentară,* au făcut obiectul criticii sau deriziunii. Fiind vorba însă de „o moarte" cu totul trecătoare, ne-am obișnuit azi să completăm formularele cu inima ușoară, fără acea senzație penibilă de nesiguranță sau inexorabil pe care ți-o lasă alcătuirea unui testament adevărat).

3. Persoana sau persoanele care hotărăsc scoaterea crio- amatorului din containerul cu azot lichid sunt obligate la rândul lor să declare, în scris, dacă sunt sau nu de acord să preia sarcina solicitantului, obligându-se prin aceasta să fie în deplinătatea facultăților de a lua hotărârea la data propice[14], să nu lipsească de pe planeta

[14] Aserțiune interpretabilă ca prezumptioasă numai pentru omenirea sec. XX și ant. nu și pentru noi, cei de azi, care știm „ce ne poate osul", adică creierul, în materie de „Self health" (auto-sănătate). „Formalitate", desigur, veți spune, în epoca actuală, dar *formalitatea*

Terra (călătorie în Cosmos), să nu se găsească ele însele în stare de viață suspendată. De asemenea, să se supună investigației psihologice, unor anume teste, anume concepute.

(Termenul de „viață suspendată” a înlocuit relativ de curând pe cel de „moarte provizorie” sau „moarte aparentă”, care aveau tendința să se generalizeze la începuturile criobiologiei. Au fost necesare lungi discuții de ordin biologic, sociologic, psihologic, judiciar etc. Până s-a ajuns la legalizarea și etichetarea aceasta. Vom reveni).

4. Centrul de crioconservare la care s-a cotizat este obligat la rându-i să facă investigația psihologică aprofundată a persoanei sau a persoanelor care urmează să ordone decongelarea. Aceasta pentru a pune crioamatorul la adăpost de surprizele posibile prin modificarea psihologiei acestor persoane în funcție de interese ivite ulterior, modificări de afectivitate, dor de criocongelat sau, dimpotrivă, frică de revenire printre muritorii activi etc.

Dăm în cele ce urmează câteva exemple din trecut, edificatoare în privința necesității acestei măsuri extrem de judicioase.

PRIMUL IMPAS

În statul Illinois se citează cazul unui crioamator, John Bighead care avea dubii, fiind structural circumspect, suspicios și pesimist, asupra sentimentelor pe care i le

legală este de mult intrată în filozofia umană, în etică de asemenea, ea întărind dovezile de bun simț, certitudinile maxime raționale, până la a se substitui lor cu o pondere inexorabilă, implacabilă, chiar dispensându-se de ele, ades cu o tulburătoare seninătate.

purta soția sa după câțiva ani de conviețuire în cele mai desăvârșite condiții aparente. J.B. A cerut deci să fie congelat și readus la viață, citățm: „în clipa în care soției mele i se va face dor de mine”. O asemenea hotărâre, după cum era de prevăzut, a întâmpinat viile proteste ale doamnei Bighead, care încearcă să-l convingă pe soțul ei de inutilitatea testului, intervine cu rugăminți, plânsete, pe lângă familie și prieteni. La rândul lor aceștia insistă pe lângă J.B. Să renunțe la probă. Totul a fost în zadar, J.B. Rămâne neînduplecat.

După cum relatează ziarele vremii, a fost congelat acum mai bine de 60 de ani și continuă să rămână într-un container bine îngrijit, împodobit săptămânal cu flori și controlat de specialiști sub ochii soției, o dată pe lună, pentru a nu prezenta coroziuni care, provocând pierderi de azot lichid, ar periclita viața suspendată a lui J.B.

Întrebarea legitimă ce se pune e desigur în legătură cu comportamentul bizar al soției sale. De ce întârzie să ordone decongelarea? Vă închipuiți că doamna Bighead a găsit o altă formulă de viață? Vă înșelați adânc! Doamna Bighead este desăvârșit credincioasă soțului ei. Că nu-l mai iubește? Și aici greșiți. Doamna Bighead declară sincer ziariștilor curioși, rudelor și prietenilor îngrijorați, că îl iubește tot atu de intens ca în ziua nunții. Dar altfel. Și anume, după propriile declarații, îl iubește mai mult *așa.* Congelat. Că întârzie congelarea numai pentru a-i dovedi *durabilitatea* sentimentelor ce o leagă de el.

„Gestul lui John, spune dânsa, mi-a dat posibilitatea să mă ridic în proprii-mi ochi până la culmi nebănuite de mine. Îi sunt adânc recunoscătoare. Mi-atribuiam uneori o ușurătate… Pe vremea când trăia lângă mine îmi plăcea să fiu măgulită, curtată, adulată de alții. Eram femeie, mă înțelegeți. Nu depășeam însă limitele castității, deși sunt convinsă că uneori aș fi putut-o face discret, fără urmări. Sublimul, admirabilul gest al lui John, de a mă pune la încercare, rămâne pentru mine dovada celei mai adânci iubiri din partea lui. Nu pot renunța la această dovada. Îl

ador *așa.”*

P.S. Când se notau aceste rânduri, doamna Bighead avea 93 de ani. O știre de ultimă oră inserată în cronică arată că în urma unei hotărâri a Tribunalului din statul Illinois, familia congelatului - strănepoți influenți - a obținut dreptul de a trece peste considerentele afective ale străbunicii și a ordonat readucerea lui J.B. La viața obișnuită. Revenit, în vârstă de 30 de ani, perfect conservat și în deplinătatea tuturor funcțiilor vitale, J.B. Este însă total incapabil să prețuiască purtarea exemplară a soției sale, după cum pare greu dispus să-i mai aprecieze fizicul, deoarece acesta ar fi suferit „unele transformări neprevăzute”. Mai mult chiar, s-a adresat instanței de divorț. În fața acestei purtări cu totul neașteptate, doamna Bighead a acționat în judecată Centrul de Crioconservare respectiv sub motiv că „nu a asigurat condiții tehnice de menținere a identității mintale a lui J.B. Cu el însuși, și că în consecință acesta ar prezenta tulburări psihice”. O expertiză e în curs.

PARTIDA DE ȘAH?

Suntem în cabinetul de consultații al avocatului S.D. Barrofeel din Old New Jerssey. Într-un fotoliu se află o doamnă, R.H., în vârstă de circa 40 de ani - nu se precizează dacă-i apropie de departe sau i-a depășit de mult, fiindcă, științific vorbind, este de o eleganță desăvârșită și arată extraordinar de proaspăt, iar în cazul de față întrebarea „Ce vârstă aveți?” ar fi pe cât de deplasată, pe atât de lipsită de interes profesional.

— Domnule avocat, începe doamna R.H. Cu oarecare jenă, dând mișcări de rotație nervoasă unor inele scumpe

împodobite cu degete de o indescriptibilă finețe, domnule avocat, după cum probabil ați auzit, soțul meu este în container de câteva luni.

— Da, doamnă, răspunde Barrofeel vizibil atent la un șarpe minuscul de platină cu ochi de rubin, da, cunosc pe DI. R. Și îi regret sincer poziția neplăcută. Sper însă că nu pentru multă vreme…

— Medicii nu pot preciza. E vorba de ani sau… zeci de ani. O boală dificilă. Prezența mea aici comportă însă oarecare urgență, după cum veți înțelege.

— Nimic nu e prea greu azi, o întrerupe sentențios Barrofeel, sincer emoționat acum pentru chinul inelarului sub răsucirea vertiginoasă a verighetei bătută în briliante. Sunt cu tot sufletul și priceperea mea alături de dumneavoastră.

Doamna R.H. Încetează brusc martiriul digital și, cu mișcări pripite dar precise, își decorează - iritată - buzele de un albastru ceresc fascinant, cu o țigaretă roșie pe care o aprinde, atingându-i filtrul cu șarpele de platină. Trage cu sete, provocându-și două adorabile gropițe între maxilare, se schimonosește delicios, o aruncă înciudată în compartimentul etanș, ignifug, din poșetă (scrumieră portabilă), ia alta pe care o tratează nervos cu șarpele, la capătul cel bun de data aceasta, și reia clar enervată:

— Înțeleg, dar vă rog să credeți că nu sunt aici ca să solicit compasiune, ci să-mi precizați situația, atitudinea de adoptat.

— Anume? Nu sesizez, fiți vă rog mai clară… îndrăznește avocatul.

— Știți, soțul meu a fost… Vreau să spun… *este un* mare azotist. Deține monopolul exploatării azotului sudpolar…

— Desigur, doamnă, sunt la curent, dar… omul rămâne om, oricâte… posibilități materiale ar avea… viața rămâne viață, precară… Cazuri similare s-au văzut. Eu personal l-am avut client pe regele vidului, domnul Aneantinis, marele importator de vid selenar. Vreți desigur să precizăm dacă Dl. R. A fost sau este un…

— Nu, domnule avocat. Aș vrea să știu dacă *eu sunt văduvă* sau va trebui să divorțez, eventual…

Vădit surprins de bruschețea problemei, Barrofeel intervine descumpănit:

— Cum… văduvă? Cum… divorț? S-a constatat moartea soțului?…

— E ceva mai complicat. Nici gând să se afirme o astfel de monstruozitate!

— Așa?… Deci situația de văduvă cade… Dar cum, divorț? Fără părerea sau, în sfârșit, prezența soțului? Credeți că ar suporta o decongelare temporară, scurtă, ca să se prezinte măcar o dată în instanță?

— Oh! Nici gând, ar fi primejdios, însă… vedeți, de la vârsta mea până… să zicem peste douăzeci de ani sau mai mult, când s-ar pune la punct remediul și ar putea fi readus la viața normală…

— Înțeleg, doamnă, prind acum excelent sensul problemei. Mici evoluții fizice… diferențe dintre azi și… mâine în aspectul dumneavoastră… cazurile au devenit clasice… se pune probabil chestiunea veniturilor, averii…

— Sunteți pe-aproape… E vorba însă de propria mea existență. Nu am profesie… n-am lucrat niciodată…

— Nici nu era nevoie, îmi imaginez, doamnă, flatează indirect Barrofeel bunăstarea congelatului R…

— Desigur… deși azi ar fi fost mai bine să știu… să fac și altceva decât… dar să lăsăm… Eu alte resurse nu aș putea avea decât… *asigurarea pe viață* a soțului meu…

— Cum, doamnă, păreți a spune că Dr. R. Ar fi comis o inadvertență, o nedelicatețe la adresa dumneavoastră în… testamentul provizoriu cu execuție reversibilă? Cu alte cuvinte, nu v-a lăsat *nimic* până la ieșirea din container?

— Nimic, dar asta nu are nicio importanță. Din motive care ne privesc, testamentul reversibil al soțului meu lasă copiilor din prima căsătorie toată averea de la trust. Ei, la ora asta, au dificultăți și mai mari, săracii… Mie, numai prima de asigurare, o sumă importantă, rotunjoară, ce-i drept, chiar foarte convenabilă.

— Păi, atunci lucrurile se simplifică mult. După cum știți, legea asigurărilor pe viață stipulează că se consideră *convențional decedat* congelatul mai mult mort decât viu în momentul congelării și numai *congelat,* persoana mai mult vie decât... mă înțelegeți, în aceleași condiții. Chestiune de procent: 51% viu - ești viu pentru societatea de asigurare, care nu achită prima, și... invers, când aveți dreptul la ea. Dacă nu s-ar fi luat această măsură (care se aplică de fapt și în cazul testamentelor reversibile), de mult ar fi dat faliment toate societățile de asigurare... Dumneavoastră, în ce situație vă aflați, doamnă?

Cred că nu vom surprinde cititorul dacă intervenim - cam intempestiv, ce-i drept - cu o informație suplimentară: doamna R.H. Exagerase când afirmase că nu știe să facă nimic în viață. Știa totuși ceva: era o bună șahistă amatoare. Așa încât, cu un calm desăvârșit, găsit între timp, doamna R.H. Răspunse privindu-și unghiile îngrijit desenate în carouri cu oja neagră și albă, zece minuscule table de șah, conținând zece mici probleme de „mat în 3 mutări", pentru timpul liber sau momentele dificile:

— Testamentul reversibil prezintă avantajul că moștenitorii beneficiază integral de averea și veniturile testatorului, dar sunt obligați să o înapoieze integral acestuia, în clipa ieșirii din centrul de crioconservare.

— În ambele... sau în niciuna, domnule avocat. Soțul meu era între viață și moarte când s-a ivit necesitatea congelării.

— Dar medicii... medicii asigurărilor... vreau să spun... ce șanse i-au dat? Ce procente au stabilit? întreabă vădit surprins Barrofeel.

— Cincizeci la sută viață și tot atâta pentru... cealaltă eventualitate. Remiză deci... Și imaginați-vă, constatarea este strictă, de neatacat: examenul cel mai obiectiv bioelectronoscopic nu poate fi pus la îndoială, nici contestat... după cum

— Remiză ați spus? Mda... mda... Un moment, doamnă. Nu prea înțeleg... făcu Barrofeel, căutând disperat o ieșire

din situație, un moment, să reflectez…

— Vă rog… vă rog… reflectați, răspunde doamna, și își concentra atenția pe unghia auricularului stâng, unde un cal și un nebun contra tură și doi pioni înaintați erau în obligația de a câștiga în trei mutări, cu un rege paralitic situat exact la un pătrat mai departe de o soluție ușoară. Se gândi, chiar, în timpul ăsta, că va schimba casa de cosmetică; casa asta începuse să complice prea mult problemele manichiurei.

— Dificil caz, dar soluții sunt… o întrerupe gânditor activ avocatul, în timp ce doamna R.H. Intenționa mental să amenințe tura cu nebunul.

— Da… vă ascult, într-adevăr dificil, răspunde femeia. M-aș bucura mult să o găsiți pe cea mai convenabilă. Sunt la o vârstă la care ar trebui să mă gândesc să-mi rearanjez într-un fel viața. Lipsită de resurse, vă închipuiți…

— Îmi închipui perfect, dar, vă rog, să-mi iertați indiscreția, v-ați iubit soțul, doamnă?

— De ce întrebuințați trecutul. Îl iubesc și azi!

— Îl iubiți? Admirabil! Atunci, nu considerați că l-ați mai putea aștepta o vreme! Explozia științei de azi… Știți, oricând…

— Nu-mi vine să cred. Aceeași știință pretinde că vor trece ani… Ani mulți… Și când trec, sunt neîndurători… cu mine… cine știe?… Dacă aș avea, fă presupunem, douăzeci… mai mult… biologic? Vă dați seama? Ar fi, dacă nu dramă… cel puțin ridicol… (Calul? sau nebunul? gândi doamna R.H., întorcându-se involuntar la unghii. Ce-i putea răspunde nevolnicul decimat? Nu era loc pentru remiză. Avocatul n-avea soluția, dar dacă ar fi fost în locul regelui, ar fi făcut doi pași deodată - interziși - nu unul, ajungând în pătrățelul negru, necesar victoriei). „Atunci”, auzi glasul suficient, oribil de suficient și umflat al lui Barrofeel:

— …Atunci… nu aveți decât o soluție a problemei…

— (Nebunul? Regele bezmetic, sărind doi pași în diagonală?)

— …Spuneați că îl iubiți…
— Vă rog să nu vă îndoiți!
— Suportați frigul?
— Sunt născută în Groenlanda, constată ea, înfiorându-se discret la întrebare, pradă amintirilor resuscitate imprudent de interlocutorul devenit brusc nefolositor, găunos.
— Perfect! Congelați-vă, doamnă! Și faceți stipularea de rigoare la Centrul respectiv: să fiți readusă la 37° simultan cu soțul dumneavoastră… când și… dacă…
Doamna R.H. Se decise atunci la mutarea într-o doară a nebunului, privind spre auricularul problemei, cu un sentiment de sinucidere involuntară…

CAZUL G.D. HEARTH

Pentru a ilustra necesitatea legiuirilor complexe actuale privind problema în studiu, dăm un alt exemplu din istoria criobiologiei.
G.D. Hearth, președintele unui mare trust de oțelării și vechi cardiac este victima unui atac de inimă, își pierde cunoștința, intră în comă și, din fericire, medicul său curant fiind în apropiere, ordonă congelarea în azot lichid până la intervenția chirurgicală. Într-adevăr, inima personală a lui G.D.H. Nu mai era bună de nimic și trebuia găsit, în Banca generală de organe sau într-una din multiplele ei filiale de pe suprafața globului, un cord străin, perfect corespunzător imunologic pentru a se evita rejetul. Cum bine se înțelege, nu se pusese la punct pe atunci nici inima artificială de azi, construită din piese detașabile, interșanjabile, insensibilă la radiațiile biologice afective și cu durată de funcționare practic infinită. Mă

rog, asta era situația, dar domnul G.D.H. Era crioamator vechi, deși la nevoie ar fi fost în stare să plătească și acea imensa taxa de urgența ce i-ar 11 permis congelarea provizorie, chiar neînscris în prealabil la un centru de crioconservare.

Trecem peste amănunte ca panica, lacrimile, îngrijorarea familiei care nu știa ce atitudine să adopte în fața dispariției provizorii a lui G.D.H. Și ne oprim la detaliul că președintele trustului aparținea imunologic unui grup foarte rar. Consultarea statistică arată că un cord corespunzător nu putea apărea în Banca de organe decât la câțiva ani o dată, chiar și mai rar. Trebuia deci să mai aștepte.

Secretara lui G.D.H. Era uneori solicitată de împrejurări ca aceasta:

— Alo, aici Untel de ia Hearth Corporation (filială cu sediul la mii de mile distanță). Doresc să vorbesc urgent cu G.D.H. În legătură cu situația acțiunilor sale în bursă.

— Vă rog să reveniți peste câțiva ani, domnul director e depus deocamdată în azot...

— Unde? _

— În azot lichid! striga secretara crezând că^nu e auzita din cauza zgomotului de fond al rețelei radio. Reveniți peste doi ani. W

— Cum peste doi ani, domnișoară, aici este problemă de ore, cel mult... interesele domnului Hearth sunt periclitate de orice întârziere...

— Regretăm, luați dumneavoastră hotărâri în locul domniei sale. V-am spus că-i în container.

— Dar n-am dreptul... numai dânsul... sau... iertați-mi nedelicatețea termenului, moștenitorii domniei sale sunt îndreptățiți să o facă... înțelegeți, riscurile sunt mari...

— Vă înțeleg perfect, dar situația rămâne aceeași. Așteptați... sau... descurcați-vă... încheia domnișoara discuția, rămânând însă mereu cu senzația dezagreabilă de a fi secretara unui mort.

Împrejurările de acest fel se înmulțeau, averea lui

G.D.H. Suferea fluctuații îngrijorătoare.

Or, G.D.H. Era crioamator vechi. Între altele, stipulase în formularul de înscriere o clauză prin care, în caz de accident, numai soția sa, în care avea o încredere desăvârșită, era persoana îndreptățită legal să ordone decongelarea. Omisiunea, sau lipsa de prevedere a lui G.D.H. Consta în aceea că nu desemnase și pe cine să-i administreze averea în acest răstimp.

Tot așteptându-se o inimă potrivită anii treceau, iar afacerile trustului mergeau destul de aproximativ. Pe de altă parte autoritățile fiscale, înzestrate cu ochelari de cal în ceea ce privește progresele științei, au trimis doamnei Hearth o notificare - somație de plată a unor importante taxe de moștenire, la care se adăugau penalizările de întârziere cumulate cu dobândă compusă, pe mai mulți ani. Menționăm însă că HEARTH CORPORATION era la zi cu impozitele pe profituri și cifră de afaceri. Faptul nu poate surprinde, știut fiind că fiscul nu refuză niciodată bani, adică auto- impunerea, chiar dacă mai târziu ar socoti-o subestimată.

Cum era de așteptat, doamna Hearth se adresează justiției în paralel cu Ministerul Finanțelor, pentru a elucida situația sa financiară. Angajează un mare avocat de pe atunci, R.R. Hastings, fericit să pledeze primul proces de acest fel și să pună în dificultate însăși justiția, care încă nu reglementase convenabil problema crioamatorilor congelați.

— Onorată curte, spune Hastings, din prima ședință, vă rugăm să respingeți cererea fiscului de a fi plătite taxe de moștenire, întrucât ori doamna Hearth este văduvă și atunci fiscul nu ar fi trebuit să încaseze taxele anuale datorate de G.D.H. Pe venituri, ori doamna Hearth nu este văduvă, domnul G.D.H. Trăind - fapt de care, de altfel, suntem convinși - și pe cale de consecință nu este cazul să se pretindă taxe de moștenire.

Avocatul fiscului nu se lăsă impresionat de retorica scurtă dar concisă a confratelui și complică lucrurile:

— Onorată curte, spune el, din informațiile pe care le avem se pare că G.D.H. A fost introdus în container într-o stare despre care nu se putea aprecia dacă era comă sau moarte. După cum se știe, moartea clinică se stabilește prin examenul electroencefalografic, care trebuie să arate o lipsă totală de activitate bioelectrică a creierului. Dar acest examen nu s-a practicat, iar noi suntem îndreptățiți să afirmăm, în lipsa acestei probe, că în container se află, spre regretul tuturor, un decedat. În consecință, doamna Hearth se găsește în postura de moștenitoare legală și este obligată să achite taxele de moștenire din care, bineînțeles, se vor reduce impozitele pe venit anual plătite, nici noi nu știm cum, în numele lui G.D.H., dar la care se vor adăuga, bineînțeles, majorările anuale importante și rezultate din neplata la vreme a taxelor de moștenire. Statul nu poate fi frustrat de un număr important de milioane de dolari. Atragem în special atenția doamnei Hearth că aceste taxe și penalizări de întârziere cu dobândă compusă sunt de pe acum atât de mari, încât aproape ating nivelul moștenirii lăsată de G.D.H. Orice întârziere o va pune pe distinsa văduvă-moștenitoare în neplăcuta situație de a nu mai moșteni aproape nimic, sau chiar de a datora sume în plus fiscului!

Din prima ciocnire dintre cele două părți procesul se anunța foarte interesant pentru gazetari și public, dar deosebit de spinos pentru completul de judecată. Cu atât mai mult, cu cât avocatul fiscului adăugă:

— Pentru a fi înțelegători cu partea adversă, fiscul cere onoratei instanțe să ordone cuvenita expertiză electroencefalografică pentru a se stabili dacă G.D.H. Trăiește sau nu în container.

— Dar este absurd și total ilegal, reia în replică avocatul Hastings. Numai doamna Hearth este îndreptățită prin lege și stipulațiile olografe ale domnului G.D.H. Să ordone decongelarea. În afară de aceasta, personal, cred că o decongelare intempestivă ar periclita însăși viața soțului clientei mele, a cărui inimă nu poate fi pentru moment

înlocuită. Cererea fiscului ne apare ca o tentativă de asasinat.

Doamna Hearth, prezentă în sală, leșină.

Curtea suspendă ședința pentru câteva minute, pentru a rezolva incidentul.

La reluare, instanța propune un termen pentru a fi consultați specialiștii în legătură cu eventuala decongelare și consecințele ei posibile, fie că ea ar fi ordonată de doamna Hearth, fie că ar fi decisă de Tribunal.

Înainte de a se ridica însă completul, avocatul Hastings roagă să i se permită o întrebare.

Judecătorii acceptă.

— Onorată instanță, începe avocatul cu un ton foarte calm și insinuant, mi-aș permite să vă întreb: dacă până la termenul fixat de dumneavoastră doamna Hearth se remărită… mă rog, nu am pretenția să spun că, după atâția ani de așteptare ar fi în drepturile sale să-și refacă viața, pun întrebarea numai principial. Dacă, deci, este remăritată la prima înfățișare, onorata instanță nu ar putea să o acuze de bigamie? Nu ar putea să o aresteze în ședință și să o judece pentru bigamie?

Perplexitatea sălii și a însuși completului de judeca La în fața acestei întrebări este ușor de dedus.

Avocatul Hastings cere pe loc admiterea în paralel a unei acțiuni care să stabilească starea civilă a doamnei Hearth, fără a o obliga să ordone personal decongelarea, act ce ar putea să o pună în postura de tentativă izbutită sau nu de crimă, prin prisma noțiunilor medicale cunoscute până atunci.

Cu aceasta ședința ia sfârșit.

Nu este momentul să i} e întindem prea mult asupra desfășurării procesului. În rezumat, specialiștii consultați de Tribunal au scris, negru pe alb, că o decongelare pentru efectuarea unei electroencefalograme, atâta vreme cât nu s-a înlocuit inima, ar echivala cu o crimă săvârșită de cei care ar efectua-o asupra lui G.D.H. Și nu numai de cei ce ar ordona-o - justiția sau soția. „Este foarte greu de

presupus, continua raportul medical, că s-ar găsi cineva din personalul Centrului de crioconservare respectiv să se facă de bună voie părtaș la această eventuală tentativă de omor - cu toate consecințele ei penale". În încheiere se arată că singurul posibil vinovat de, citățm, „neîndeplinirea întregii gestualități medicale din atare împrejurări, este medicul curant al lui G.D.H. Dr. Burroughs, dar, adaugă raportul, efectuarea unei electroencefalograme, necesitând un timp minim de 15 minute, ar fi fost posibil ca în acest interval să se producă moartea clinică totală și definitivă a lui G.D.H. Prin întârzierea congelării. Din acest punct de vedere, graba și aparenta neglijență a medicului Burroughs rămân justificate".

Termene peste termene, expertize, contraexpertize, pledoarii de ambele părți, bine și justificat susținute, au urmat luni în șir.

În cele din urmă, Tribunalul a trebuit totuși să ia hotărârea pe care o redăm mai jos, din analele vremii.

HOTĂRÂRE

Având în vedere etc. Etc.

Punctul 1. Tribunalul admite parțial acțiunea Ministerului Finanțelor împotriva doamnei M.G.D.H., dar suspendă executarea ei până la efectuarea transplantului de cord asupra numitului G.D.H., urmând ca în cazul în care acesta trăiește, acțiunea M.F. Să fie respinsă, iar în cazul în care acesta nu trăiește, data decesului să fie stabilită printr-o nouă acțiune în justiție, în urma unei expertize extemporanee.

Punctul 2. Considerăm că Ministerul Finanțelor ar putea suspenda creșterea taxelor de moștenire, deoarece nu s-a stabilit dacă este vorba sau nu de un deces, iar în caz de deces nu poate fi stabilită data ivirii lui.

Punctul 3. Cu privire la acțiunea paralelă intentată de doamna Hearth pentru a i se stabili starea civilă, Tribunalul o declară *văduvă provizorie,* cu dreptul de a se recăsători până la data prevăzută la punctul 1 al prezentei Hotărâri, când una din căsătorii, la alegerea doamnei

Hearth, va putea fi considerată anulată pentru a nu se ivi delictul de bigamie neintenționată.

Punctul 4. A. Amendează cu 100 de dolari pe Dr. R.R. Burroughs, medicul curant al numitului G.D.H., care nu și-a respectat în. Întregime îndatoririle profesionale, nu a ordonat efectuarea electroencefalogramei și a pus justiția în fața unui caz echivalent dilemei lui Koron din antichitatea greacă.

b. Tribunalul acordă un premiu de 100 de dolari medicului Burroughs, care trecând peste îndatorirea profesională a salvat, poate, prin urgența gestului său, viața unui om.

că acesta i-ar fi ascuns unele cunoștințe, că nu i-ar fi spus chiar *tot ce știe,* că deci nu s-a ținut de învoială. Koron se arată iritat de o asemenea învinuire, se iscă o discuție și amândoi, înfierbântați, ajung în fața Areopagului cetății. Iată-le pledoariile:

Tânărul: Cinstite fețe. Susțin azi primul meu proces public. Am avut o învoială cu Koron. *Nu cred că și-a ținut-o.* Oricare ar fi însă hotărârea voastră eu nu-i voi da suma de bani pe care pretinde că i-o datorez și iată de ce: În învoială stă scris că el trebuie să-mi *împărtășească toate cunoștințele sale* și ca urmare să *câștig primul proces* - după aceea urma să-i dau banii. Dacă recunoașteți ce susțin eu, că nu mi-a spus chiar totul, înseamnă că nu mă obligați să-i dau banii, iar dacă nu recunoașteți, eu *pierd primul proces* și prin aceeași învoială, Koron nu trebuie să-mi pretindă banii.

Bătrânul Koron: Cinstite fețe! Cunoașteți acum învoiala. Oricare ar fi însă hotărârea voastră, tânărul îmi va da banii și iată de ce: Considerând că eu sunt cinstit și l-am învățat tot ce *știu* și o spun cu mâna pe conștiință că așa este, dumneavoastră îl veți sili prin hotărârea judecătorească să-mi achite suma. Dacă însă îi veți da lui dreptate, asta înseamnă că el câștigă primul proces public și prin învoiala de pe papirus este obligat să-mi dea banii.

Nu adaug mai mult. Se pare că de atunci și până azi

bătrânii din Areopag se trag uimiți de bărbi spunând: Koron, Koron (cioară pe grecește), din așa cioară, așa pui!

BOALA DE DECONGELARE (APATIA CRIOGENETICĂ)[15]

Luată în general, omenirea nu a suferit în cursul istoriei de un exagerat zel față de suferințele aproapelui. Dar cel puțin fiecare se preocupa de propria persoană, și așa, fiecare având grijă de fiecare, în sensul „de el însuși”, specia nepăsătorilor autentici era destul de rară și nu punea probleme.

Istoria criobiologiei notează însă apariția unui fenomen interesant la crioamatorii decongelați. Fenomenul nu afecta, bineînțeles, totalitatea acestor indivizi, dar a constituit, la un anume moment, un fapt îngrijorător prin frecvență. Foarte târziu s-a observat însă, controlând statistic toate regiunile care dispuneau de Centre de crioconservare, că apariția nepăsării sub aspecte variate era mult mai frecventă când timpul de „viață suspendată”, de locuire în container la - 195°, era scurt: de la câteva ore la câteva zile. Până atunci, însă, lumea a trecut prin momente dramatice.

Cazurile prezentau aspecte variind de la simpla indiferență față de o suferință fizică banală (durere de măsele, crampe etc.) sau psihică (conflict mărunt familial sau la locul de muncă) până la lipsa totală de reactivitate afectivă depresivă - nicio lacrimă, niciun oftat - cu ocazia pierderii de pildă a unei rude apropiate în condiții

[15] Nepăsare apărută după acțiunea frigului.

dramatice. (Prin „condiții dramatice” înțelegem împrejurări în care moartea se producea atât de repede, încât nu dădea timp ca accidentatul să fie congelat, decongelat apoi și tratat pe îndelete, cu mijloace potrivite afecțiunii sau traumatismului care determinaseră moartea bruscă).

Nepăsarea lor era împinsă uneori până la sfidarea primejdiilor autentice, care le amenințau grav integritatea fizică sau chiar viața. Nepăsarea era atât de mare, încât era privită de unii ca „o amputare de instinct al conservării”. Cei mai mulți însă o socoteau „curaj nemaivăzut” făcând obiectul admirației publice.

Se citează astfel, dintre multe, cazul unui parașutist care nu a deschis în mod deliberat parașuta decât la câțiva metri de pământ și numai prin miracol a scăpat cu ambele călcâie fracturate. „Curajul” acestui parașutist a fost un subiect atât de „gras” pentru ziarele locale, lumea feminină a orașului s-a interesat atât de asiduu de „eroul” zilei, încât acesta, după ce s-a vindecat, la reluarea antrenamentelor încă de la primul salt *nu a mai deschis deloc parașuta!* E ușor de imaginat că serviciul de urgență al aerodromului a adunat și congelat curajoasa masă de carne și oase frânte care mai dădea semne de viață. Osteneala medicilor pentru a reface apoi bucată cu bucată pacientul se deduce de asemenea. Sigur este însă că, fiind păstrat mai multă vreme în container, parașutistul adus a doua oară la viață nu a mai dat semne de temeritate proverbială.

Părerile erau acum însă împărțite printre concetățeni: unii îi susțineau cu tărie nemaivăzutul curaj, alții se întrebau dacă totuși nu era vorba de o țicneală.

Nimeni nu remarca însă că el evita cu grijă să aibă treburi înspre câmpul de antrenament, să pronunțe cuvântul parașută, să se deplaseze cu altceva decât cu mijloace strict terestre sau să se urce pe înălțimi mai mari decât derdelușul pe care se dădeau copiii cu sania.

Faptele se întâmplau, bineînțeles, înainte de a fi fost

descrisă de către savanți boala aceasta nouă, numită *apatie crio-genetică.*

Am redat mai sus un caz grav, un caz extrem, „caz limită" cum se exprimă în limbaj medical. Dar cazurile ușoare sau mijlocii începeau să fie destul de frecvente.

Astfel de „cazuri ușoare" s-au semnalat la început printre crioamatorii decongelați de sex foarte feminin și erau manifestate printr-o indiferență mai mult sau mai puțin marcată față de propriul aspect exterior.

Nu mai obișnuiau să se fardeze, să schimbe zilnic cremele și parfumurile, se pieptănau singure, foarte rar își mai făceau permanente la coafor. Consumul de cosmetice, începând să scadă, producătorii au tras semnalul de alarmă, denunțând apariția unui curent feminin retrograd, cu tendințe protestatare împotriva unei „higiene rafinate" etc.

Dar crioamatoarele decongelate își continuau drumul prin viață, nepăsătoare de asemenea și la fluctuațiile modei vestimentare, indiferente la înălțimea talonului, lungimea fustei, policromia perucilor, șicul blănurilor de *animale artificiale*.[16]

La glasul fabricanților de cosmetice s-a alăturat cel al creatorilor de mode, croitori și cizmari, de toate taliile. Violența publicitară a acestora a mers până la invective de tipul „jos troglodismul" sau „condamnați nepăsarea la fantezia noastră fecundă", „bărbați, întoarceți spatele oricărei femei care mai poartă rochia din sezonul trecut |"

---

16 Este aici cazul să amintim un progres tehnic extraordinar. Datorită creșterii cererii și scăderii până la dispariție aproape a numărului sălbăticiunilor cu blana cărora femeile din totdeauna - dar în special cele de azi - sunt fericite să se îmbrace, s-a ajuns la formula crescătoriilor de animale (tigri, foci, vulpi de toate culorile, nurci, vizoni etc.) exploatate după un sistem ingenios : nu mai erau sacrificate - deoarece nici în crescătorii nu se înmulțeau în raport cu cererea - ci pur și simplu tunse o dată sau de două ori pe an, ca oile, iar părul era implantat pe un suport plastic. S-a ajuns la o blană mixtă, care nu se deosebea cu nimic de cea clasică, dar pe care o vulpe sau o nurcă bine hrănită o puteau furniza de 10-12 ori în viață.

etc.

Reacția masculină a fost destul de temperată. Au fost glasuri de avizați (cercetători în domeniul poluării de pildă) care au luat apărarea femeilor ce în indiferența lor se limitau la săpun, deodorajitul minim și colonia parfumată cu extract pur de flori, afirmând că restul, grosul marii producții, ar fi toxic pentru organism.

Alți bărbați la fel de avizați, dar provenind din domeniul economic, porneau de la exemple majore și aminteau că de pildă, în sec. XVI-XVII, o rochie frumoasă era purtată de două-trei generații di femei, că moda se schimba o dată la un secol și că în prezent schimbarea modei de 2-3 ori pe an nu ar reprezenta decât risipă sau, mai grav, o dovadă a unui prost gust permanent (de vreme ce se renunță la un aspect vestimentar atât de repede) și o nepăsare pentru viitor față de capacitatea globului de a furniza materia primă irosită neghiob.

Crioamatoarele decongelate despre care vorbim erau însă

— Bineînțeles, patologic - total indiferente și la recriminări și la laude. Mai delicată le era însă poziția față de congenerele care nu trecuseră prin containerul cu azot lichid. Societatea feminină începea să le evite, prietenele adevărate le rămâneau tot mai puține, ieșirile cotidiene la reuniuni sau spectacole le deveniseră săptămânale din cauza animozității iscate de ele în cuplurile conjugale. Într-adevăr, se părea că din ce în ce mai mulți bărbați serioși se raliau acestei atitudini pe care ei o numeau „temperanță și sobrietate” și încercau să o recomande soțiilor. Relativa izolare în care fuseseră împinse criodecongelatele avea însă unele avantaje care nu scăpau nimănui: erau mai odihnite, mai naturale, mai proaspete, se veștejeau mai lent, se bucurau de prietenii feminine puține dar reale, de aprecieri masculine din ce în ce mai evidente…

Și cum era de așteptat în lumea sexului așa zis slab, calma indiferență a bolnavelor împotriva modei nu a întârziat să se insinueze și în cele din urmă să facă

explozie printre miliardele de femei sub forma de *„moda indiferenței față de modă*”. Nu e locul să mai înșirăm consecințele acestei victorii neintenționate. Ne interesăm de alte aspecte ale apatiei criogenetice.

Mai erau de pildă așa-numiții „flegmatici”. Oameni trecuți prin containerul cu azot și care apoi nu se mai grăbeau să prindă condica, fiindcă, pornind devreme de acasă ajungeau devreme, nu se agitau pe scările mijloacelor de transport în comun, le era indiferent dacă sunt sau nu trecuți pe tabelul de premieri, lăudați de șefi sau certați, concediați sau avansați în grad, mutați în provincie sau menținuți în centrală etc.

Cum e de presupus, acești flegmatici aveau succes în întreprindere, erau notați ca „salariați înțelegători” și, cum indiferența lor se manifesta numai față de propria lor persoană, munca și-o desfășurau exact ca restul angajaților, adică nici mai bine, nici mai rău.

În familie însă, răbdătorul, calmul, flegmaticul, era judecat altfel. Soția, soacra, bunica, chiar copiii dacă erau mai răsăriți ca vârstă îi criticau indiferența, îl îndemnau „să dea din coate”, să se afirme, să facă în sfârșit ceva pentru prosperitatea lor, a celor care stăteau în majoritate acasă și așteptau de la dânsul dacă nu marea cu sarea, cel puțin un trai excelent.

Reproșurile nu-i mai atingeau însă pe acești oameni. Ei dădeau semnele unei înțelepciuni nou câștigate după refrigerare și unii ajunseseră chiar - cu oarecare efort - să se autoadmire discret. Se înjghebau grupuri, se înființau cluburi ale crioamatorilor flegmatici în care se întâlneau și tăceau pentru a-și verifica - tot discret - treapta de nepăsare.

— Până în ziua, sau zilele, în care savanții criobiologi au etichetat starea lor de flegmatică înțelepciune drept o boală mintală.

La început „flegmaticii” nu au fost câtuși de puțin afectați de noua lor situație a sănătății - le era în structură această reacție - dar, cu timpul, societatea înconjurătoare,

colegii, șefii direcți sau indirecți au început a-i privi cu alți ochi: compătimitori, circumspecți, piezișii, bunele calificative li se dădeau tot mai rar sau deloc, din prudența de a nu încuraja o alienare.

Binevoitorii le-au atras atenția că trebuie să se trateze, să se vindece. Și cum toate lucrurile se *învață*, flegmaticii noștri au învățat, au înțeles că starea lor e și un fel de *nepăsare față de nepăsare,* că ei sunt niște *înțelepți patologici.*

Ce-i drept, situația în familie li s-a ameliorat. Erau îngrijiți fără rost, dar nu mai erau certați, erau băgați în pat seara când ei ar fi avut chef să se plimbe sau să vadă un film, opriți de mamă, de soacră, de la paharul de whisky. Soțiile plângeau pe înfundate. Mă rog, toată lumea suferea în casa suferindului de nepăsare, dar - am mai spus - cum indiferența lor se manifesta numai față de propria suferință, bieții nepăsători cu ei înșiși erau foarte sensibili la chinurile familiei, îndurerați, îngrijorați, trăiau fiecare în felul lui drama familiei, provocată de propria lui dramă - etichetată ca atare de studii științifice fundamentate clinic și statistic.

Și cum un tratament eficace întârzia să apară, transgresând regulile asociațiilor, s-a discutat cu tot calmul problema într-unul din cele mai mari cluburi de flegmatici. Cineva a propus o soluție: reintroducerea în azot lichid și în masă a tuturor flegmaticilor! Aceasta atât pentru a scuti societatea de un tip de înțelepciune, de care ea dădea semne că nu avea nevoie, întrucât putea complexa pe oamenii normali, cât și pentru a scuti familiile de povara unei boli cronice. Propunerea a fost acceptată. Dar se trecea printr-o criză de azot, iar containerele erau și ele destul de puține.

S-a recurs tot la studii medicale pentru a se putea stabili cât de cât o prioritate sau ceva similar cu un grad de urgență „la container”.

Nu după multă vreme, *apatia criogenetică* a fost împărțită în *forme clinice,* ca toate celelalte boli

cunoscute. Ordinea gravității, începând de la manifestările cele mai ușoare până la cele mai grave, s-a stabilit astfel:

1. Apatie criogenetică - forma de aparentă înțelepciune (sau pseudofilozofică)
2. Apatie criogenetică - forma de răbdare fără limită (flegmopatie)
3. Apatie criogenetică - forma de indiferență (nonșalopatie)
4. Apatie criogenetică - forma de nepăsare crasă Și.
5. forma de curaj dement.

Formele intermediare nu au mai fost luate în discuție. Aceasta rămânând de altfel și ordinea de prioritate în cazul în care bolnavii solicitau internarea în container.

Primele forme - pseudofilozofică și de răbdare fără margini - fiind cele mai supărătoare pentru societate, sunt considerate de primă urgență, în timp ce forma de curaj dement sau nepăsare crasă, fiind socotite greu curabile, dar mai puțin stingheritoare ambianței, rămâneau să dăinuiască libere, neputându-se sacrifica - inutil - un număr important de containere cu azot lichid.

După ce majoritatea internărilor de criopați a fost realizată, studiile de criobiologie au stabilit în sfârșit că mecanismul de producere a supărătoarei boli era decongelarea timpurie, despre care am vorbit la începutul acestui capitol. S-a stabilit atunci că limita minimă de menținere în azot lichid trebuie să fie de un an, adăugându-se șase luni de siguranță sau consolidare, pentru a se preîntâmpina apariția chiar a celor mai ușoare - dar jenante - forme de apatie criogenetică și anume *înțelepciunea criopată* (etichetată provizoriu *„aparenta”,* pentru că urma să se stabilească dacă nu era cumva *„reală”),* sau *„răbdarea fără margini”.* În acest fel s-a ajuns, nu după multă vreme, la eradicarea totală și absolută a acestor manifestări patologice.[17]

[17] Din această epocă a criobiologiei au rămas în limbă expresii ca: „rabdă ca un criopat“. Sau, în fața nerecunoștinței, se răspunde amar și azi: „M-am purtat cu voi ca un criopat și mă tratați ca pe-un

Din punct de vedere practic, problema părea elucidată, dar teoretic boala cu variantele ei a generat studii psihiatrice, psihologice și chiar comentarii cu nuanță filozofică.

Înainte de a trece la concluzii este poate nevoie să amintim că una din complicațiile relativ frecvente în boala de decongelare era apariția unui optimism viguros sprijinit uneori de realități și a unei tendințe la veselie însoțită sau nu de manifestări altruiste, depășind obiceiurile vremii. (Probabil rămășițe de protoxid de azot, sau gaz hilariant, pretindeau cercetătorii).

S-au căutat explicații științifice privind mecanismul de apariție al apatiei criogenetice.

S-a admis - majoritatea autorilor sunt de acord azi - că în containerul cu azot, creierul ar mai funcționa câteva secunde într-o stare specială, congelatul trăind fericirea de a fi scăpat de moarte, trăind certitudinea că, având la îndemână containerul, poate oricând scăpa de orice suferință. Aceste impresii de ultimă clipă rămân fixate în memoria crioamatorului cu o mare forță de iradiere și determinare a comportamentului după decongelare. Prin caracterul lor deosebit, devin - dacă se poate spune așa - o religie tiranică^ la deșteptare, ca experiența cea mai zguduitoare din viață. Se știe că în comele prelungite se produce o amnezie retrogradă, adică o uitare răsfrântă asupra trăirilor celor mai recente: traumatizatul cranian - de pildă - uită momentul accidentului sau faptele petrecute cu câteva ceasuri sau zile înainte de el. Este exact contrariul fenomenului de înghețare pentru scurtă durată în azot: nu există comă, ci numai suspendare bruscă a vieții, de aceea ultimele secunde rămân gravate în memorie.

S-ar crea astfel în acele momente un fel de optimism de

---

criopat“. Sau: „viață de criopat“... Toate aceste moșteniri lingvistice par a demonstra o anume nostalgie a omului de azi (de ce n-am spune regret ?) față de dispariția aproape totală a formelor ușoare de apatie criogenetică. (Ne referim la răbdarea infinită și la pseudoînțelepciune).

formă particulară, deoarece poate fi întâlnit și la pesimiști, și care persistă înscris - mnezic - în subconștient, în cazul decongelării rapide, și duce astfel la una din formele de boală a nepăsării.

Nepăsarea - fiziologică, normală - putând fi o trăsătură de caracter comună atât optimiștilor cât și pesimiștilor, s-au studiat antecedentele psihologice ale criopaților și s-a ajuns la concluzia (interesantă!) că optimiștii, prin decongelare, sunt mai expuși să facă o formă clinică de *pseudoînțelepciune,* în timp ce pesimiștii prezintă mult mai frecvent forma gravă de *nepăsare crasă.*

Bineînțeles că asupra acestor interpretări teoretice s-au ridicat și obiecții. S-a afirmat, astfel, că diferența dintre pesimiști și optimiști nu ar fi în realitate una de structură psihologică, ci de reacție întâmplătoare în fața acelorași situații de viață și ar rezida deci în faptul că pesimiștii sunt doar mai bine informați, într-o aceeași problemă dificilă, decât optimiștii. Dar acestea sunt chestiuni de amănunt. Nu mai obosim cititorul cu ele.

Mai adăugăm numai că pornind de la studiul formei de apatie criogenetică numită „sindromul curajului dement” și caracterizată printr-o pierdere mai mult sau mai puțin accentuată a *instinctului de conservare,* ajungem în mod paradoxal la concluzia că înțelepciunea criogenetică, complicată sau nu cu altruism, ar fi înrudită strâns cu pierderea instinctului de conservare a speciei!

Prin extinderea acestui mod logic de a privi lucrurile, prostia ar fi manifestarea cea mai desăvârșită a instinctului de conservare și deci prostia are meritul de a menține specia umană, mai ales dacă se complică și cu egoism.

De aici până la afirmarea că înțelepciunea este o însușire dăunătoare speciei, mai era un singur pas, pe care unii s-au grăbit să-l facă. În *Zeitschrift für Kriobiologie,* A.T. Dämmerschlaf publică un studiu intitulat: „Apologia prostiei” - în care afirma că ar fi, citățm - „singura formă de inteligență utilă omului, singura calitate ce îi asigură

stăpânirea eternă a pământului”.

Dăm punctul de vedere al lui Dämmerschlaf cu toată rezerva, dar nu ne putem opri de a mai cita câteva rânduri: „Prostiile și gafele inteligentului sunt mai grave, mai periculoase și mai greu de îndreptat decât cele ale prostului…”. Găsim aici, cu toată obiectivitatea, un argument convingător în sprijinul titlului lucrării din care provin extrasele, oricât ne-ar tulbura paradoxul și ne-ar zdruncina ideile perpetuate în timp despre valoarea inteligenței.

Spiritul uman, după cum se vede, are marea capacitate de a formula ipoteze, dar din fericire are și marea severitate de a constata că 99 la sută din ele pot fi în dezacord cu realitatea.

ȘTAFETA COSMICĂ

În raportul care urmează ne vom strădui să redăm cât mai fidel posibil, după confruntarea conștiincioasă a arhivelor vremii, primul zbor intersideral, mai exact prima tentativă a unui astfel de zbor.

Dacă omenirea a învins bolile și a amânat îndelung moartea cu ajutorul criobiologiei, marea victorie, aproape nesperată la un moment al evoluției noastre, a fost fără îndoială cucerirea spațiilor extraterestre îndepărtate. Și aceasta s-a realizat tot cu ajutorul științei frigului.

Fiindcă oricât de lungă ar fi fost viața omului, ce în epoca despre care vorbim atinsese media de 152 ani pentru femei și 145 ani pentru bărbați, mijloacele de transport cosmic nu atinseseră, ca viteză, decât a suta parte din viteza luminii, deci zburam cu aproximativ 3 000

km pe secundă. Performanța era impresionantă totuși. Se putea vorbi despre un mijloc de deplasare adecvat cât de cât distanțelor cerești.

Primul obiectiv din afara sistemului solar nu putea fi decât o vizită de curtoazie, am zice azi, în sistemul Alfa Centauri, situat la circa patru ani-lumină de noi.

Explorarea planetelor de la periferia sistemului solar se dovedise utilă doar teoretic. Practic, viața așa cum o înțelegem în sens major, adică permițând o manifestare activă a conștiinței umane, nu era și continuă să nu fie posibilă în condițiile oferite de Jupiter, Saturn, Uranus, Neptun, Pluton și celelalte mai mărunte.

„Călătoriile cosmice" mult visate de omenire continuau să rămână pagini de fantezie, povești interesante așternute pe hârtie… dar povești.

Fiindcă la un calcul simplu, având viteza de 3 000 de kilometri pe secundă, erau necesari 400 de ani ca să se ajungă în apropierea Proximei. Dacă se adaugă încă 400 de ani pentru întoarcere, se ajunge la cifra de circa 800 de ani necesari unei asemenea deplasări. Raportată la viața omului de atunci, nu mult mai scurtă decât cea de azi, era o imposibilitate evidentă în condiții obișnuite.

Dar s-a născut și a evoluat criobiologia. Ideea de a se constitui o *ștafetă de criocongelați* într-un zbor colectiv, adică de a se așeza cap la cap un număr de vieți, este astăzi binecunoscută. Nici nu se poate concepe o călătorie interstelară fără procedeul ștafetei. Este inutil să mai adăugăm că de la pornire până la atingerea vitezei de 3 000 km/sec. Era necesară o accelerație de nesuportat pentru organismele active, la 37°, în timp ce un congelat în azot devenit „obiect" dur, poate suporta fără pericol accelerații până la viteze și mai mari.

Navele destinate acestor drumuri aveau la început zece-doisprezece cosmonauți, dintre care opt piloți, iar restul savanți în diferite domenii, toți închiși în containere cu azot lichid programate pentru decongelări la anumite perioade. Cu totul schematic, la fiecare opt ani era

decongelat un pilot pentru un an, în vederea unui *schimb permanent* la bord. Nava poseda astfel tot timpul un creier uman în activitate, pentru legătura cu Terra, observații științifice de rutină, corecția zborului etc. Dacă se ține seama de calculul schițat mai sus, adică cele două treimi active din viața, unui om, de la 20 la 120 de ani, ajungeau din plin pentru un voiaj cosmic Pământ-Proxima Centauri dus-întors.

(Când, mult mai târziu, după rezolvarea ingenioasă a problemei comunicației navă-Terra, astronavele au devenit, prin perfecționări, mai încăpătoare, ținându-se seama de considerente de ordin psihologic, s-a putut organiza „schimbul permanent” dintr-o pereche, soț-soție, sau chiar două perechi, pentru a se evita o atmosferă monotonă sau de tensiune nervoasă care ar fi putut genera neînțelegeri, certuri conjugale etc. Într-un spațiu restrâns și relativ lipsit de distracții).

Este de-a dreptul înduioșătoare istoria organizării primelor zboruri, dacă ne rememorăm sacrificiile făcute, munca de termită și lepădarea de sine a acelora care porneau în călătorie sau, dimpotrivă, rămâneau pe Terra.

Transmiterea rapidă a informațiilor culese în drum sau receptarea indicațiilor de la Baza de lansare a reprezentat la început dificultăți mari. Fiind vorba de distanțe de luni sau ani-lumină, undele herziene - care și azi au rămas mijlocul de comunicare cel mai utilizat - călătorind prin spații cu viteza luminii, produceau întârzieri proporționale cu distanța. Este de la sine înțeles că asemenea decalaje de luni sau ani în documentare și transmisie de ordine creau imposibilitatea de colaborare efectivă între rachetă și Centrul terestru. S-ar fi asistat pasiv la o evoluție separată a stației interastrale, generații de savanți s-ar fi succedat la recepționarea unor informații vechi, utilizabile doar teoretic, sacrificiile unui grup de pământeni pasionați de cucerirea cosmosului nu ar fi fost răsplătite de conștiința și răsunetul victoriei. Suntem în domeniul slăbiciunilor omenești. Ne place să clădim pentru viitor,

dar satisfacția autentică - trebuie să recunoaștem - apare mai savuroasă când noi înșine trăim viitorul și gustăm din roadele muncii noastre. Trebuie să înțelegem acele vremi de pionierat și, în afara necesităților pur tehnice, setea de informație rapidă a organizatorilor, când au inițiat *legătura telepatică* pământ-rachetă și invers.

Considerându-se viteza de circulație a gândului, măsura părea ideală.

Se cunoșteau atunci ca și azi trei *forme* de energie cerebrală, plus una suplimentară, *premoniția,* definită provizoriu ca forța pătrunderii anticipate în timp, destul de obscură, de domeniul parapsihologici sau al celei de a patra dimensiuni, greu de mânuit în acele vremi.

Revenim.

Prima formă, *influxul nervos*, energia de lucru neuronal obișnuit, energie electro-chimică, are o viteză de deplasare de-a lungul legăturilor, fibrelor nervoase, cuprinsă între 3 și 120 m pe secundă. Foarte lentă deci, și mai ales *variabilă* cu grosimea fibrelor nervoase și cu structura lor.

Din activitatea cerebrală globală a primei forme de energie, adică a influxului nervos, ia naștere în mod secundar cea de-a doua formă, așa-numiții *biocurenți*, de ordinul microvolților, energie electrică ce se deplasează cu viteza luminii, ușor de captat și de amplificat în electroencefalografe.

Dar biocurenții nu reprezintă *gândul,* cea de-a treia formă. Activitatea bioelectrică este un produs secundar, neutilizabil ca interpretare - și atunci destul de imprecisă - decât în patologia creierului (epilepsie, tumori cerebrale» nevroze etc.). Dacă nu am vrea să-i minimalizăm excesiv însemnătatea, am îndrăzni să numim biocurenții cerebrali: un fel de „mătreață a creierului”. Practic deci, deși viteza de propagare a lor este mare, nu pot depăși pe cea a lumii, nu pot transmite informații noționale, nu sunt interesanți în comunicările interastrale.

Gândul, procedeul telepatic rămânea atunci - ca de altfel până nu de mult, de când se utilizează tahionii depășind

viteza luminii - singura formă de energie capabilă să ducă o informație mai iute decât lumina.

Încă din secolul XX se cunoștea forța de pătrundere a gândului prin medii solise și lichide oricât de compacte, oricât de blindate. De aceea se folosea în comunicațiile dintre submarine. (Se știe că energia electromagnetică nu poate străbate pături de lichid de la o anumită grosime în sus, nici blindaje de tip Faraday sau plumb etc.).

Eterul spațial nu punea problema unei rezistențe la pătrundere, ci numai a distanței de parcurs. Și, bineînțeles, a vitezei de deplasare, pentru gând.

Transmiterea telepatică a înregistrat însă de totdeauna1 un neajuns: infidelitatea. Erorile la recepție ajunseseră în secolul citat, după ameliorări despre care vom vorbi, la circa 30—40%, ceea ce constituia o performanță, dar excludea telepatía din rândul metodelor de comunicație științifică.

Coeficientul de eroare trebuia, dacă nu înlăturat, cel puțin redus sub 10%, pentru a putea fi corectat prin repetare și întrebuințat cu folos.

Și s-a ajuns, într-adevăr, prin selecționarea unor cupluri de oameni, respectiv structuri cerebrale, care să prezinte mari asemănări de structură biologică sau afinități sentimentale, afective, apreciabile; de pildă mamă-fiu, frați gemeni, soț-soție proveniți din îndrăgostit-îndrăgostită, evoluați în același mediu intelectual, cu pregătiri psihologice adecvate, antrenament intensiv etc.

Fiecare cosmonaut-pilot trebuia deci să-și aibă la bază „corespondentul telepatic", perechea fidelă necesară și ideală pentru stabilirea unei comunicații eficiente. *Într-un container, bineînțeles, și decongelată o dată la opt ani!* Surprinzător sacrificiu această viață suspendată, intermitentă a terestrei devenită receptor-emițător. Dar nu excesiv, dacă ne gândim la strânsa legătură afectivă stabilită pe pământ între cei doi și hotărârea *de așteptare* până la întoarcerea iubitului (sau soțului) peste 800 de ani!

Pe pământ, antrenamentele cuplurilor de telepați au dus

la rezultate excelente: câteva procente de eroare, neglijabile, anulate prin metoda repetiției, aplicată de altfel de totdeauna și la ordinatoare. (Metoda repetiției constă în repetarea problemei și soluției primite de la ordinator în vederea eliminării oricărei erori matematice).

Două au fost marile descoperiri făcute cu ocazia primelor comunicații astronave-Terra. Și amândouă au întristat oarecum omenirea, semănând scepticism.

1. Viteza de deplasare a gândului nu era infinită! Toate măsurătorile arătau că această viteză era variabilă de la cuplu la cuplu și chiar de la tip de informație la tip de informație, ca și cum ar fi depins de o anume structură și activitate a neuronilor, într-un mod asemănător, cu totul teoretic, vitezei de circulație a influxului nervos - foarte variabilă în raport cu grosimea fibrelor nervoase, după cum am văzut. O consolare exista totuși practic, în faptul că gândul se deplasa între 7 și 80 de ori mai repede ca lumina. Era un punct prețios câștigat. Dar…

2. Gândul nu circula liber, fără opreliști, în spațiile intersiderale. Gândul emis de creierul uman suferea *distorsiuni importante,* poate prin mecanisme intime, poate prin alterări datorită coliziunii, influenței sau interferării cu alte forme necunoscute de energie spațială, dacă nu chiar gânduri omenești sau ale unor ființe extraterestre, gânduri rătăcite întâmplător în marele cosmos. Informația finală putea fi astfel alterată, trunchiată, eronată… Gândul, marea speranță, avea deci viteză variabilă și fidelitate variabilă!

Dar pentru a exemplifica aceste descoperiri, considerăm necesar să redăm pe larg primele rezultate obținute în comunicația, prin telepatie, cu racheta-dublă „Tentatio Centauri 1” .

În primele zile de la decolare mesajele receptate telepatic au fost foarte exacte, suprapunându-se celor emise prin radio, dar anticipându-le de câteva ori.

După câteva zeci de zile încep să apară ușoare întârzieri și mici erori atribuite la început lipsei de concentrare a

perechii astronaut-operatoarea terestră. Li se fac deci recomandările de rigoare și sunt lăsați să se odihnească. Programul prevedea experiența esențială la circa un an de la decolare.

Astronava-dublă (precauție tehnică pentru securitatea zborului) se găsea la 3,5 zile lumină, după timpul terestru, deci la aproximativ 90 miliarde kilometri depărtare de pământ, respectiv după 350 zile de drum.

La comenzi se găsea Jimm B., care începe să emită exact în timpul stabilit pe orarul de zbor.

La bază, într-o cameră silențioasă - Recepție I - și în perfectă relaxare, „perechea" acestuia, Ady K., o blondă de pe Rhin, frumoasă, inteligentă, instruită, pasionată de ocupația ei și, bineînțeles, îndrăgostită strașnic de Jimm încă din timpul exercițiilor terestre. Lucru tot atât de valabil de altfel și pentru astronaut! Faptul nu era numai îngăduit în consiliul specialiștilor dar și indicat, dacă nu impus chiar, întrucât legăturile spirituale de acest fel favorizau fidelitatea comunicărilor reciproce, mentale. Un dispozitiv de T.V. În circuit închis transmitea în camera inginerilor ce urma să scrie fata.

În a doua cameră silențioasă - Recepție II - în aceleași condiții de relaxare și organizare tehnică - minus cele afective, bineînțeles, se găsea, pentru a recepta „în dublu", prof. Dr. Brain, maestrul de telepatie al întregului grup de călători în spațiu și „receptori" tereștri.

Și acum iată textul, așa cum arăta recepționat în prima cameră:

Ady scrie: „Alo Terra. Vorbește Jimmy. Prima omisiune în C.P…"

Urmează o pauză, în care timp Centrul terestru se întreabă când or fi găsit cei de pe racheta dublă „omisiuni" în C.P. (Codul Prohibit) și mai ales de ce emit în acest cod, fără motive speciale. Dar transmisia se reia:… „Compact am mâncat, separat de efect, ador rația cosmică… Ne roade ființa rămasă pe pământ (dor, neică!)

și influențează beții zburătoare. Patru unde în fiecare far

de-al nostru…”

Urmează altă scurtă pauză. Cei care stau în fața manuscrisului sunt oarecum nedumeriți de „tentativa literară” a lui Jimm. Deodată însă Ady ia creionul și înregistrează febril: „Dar iată: Orbește Jimmy? Lansez S.O.S. Nave multe de relativă… structură… par telerachete… un sobor întreg se ține după noi… Soborul rachetelor ne înfășoară de departe… în condiții înfiorătoare… sunt opt imense astronave albastre… groaza mă cuprinde total…” Pauză… Se poate ușor imagina panica din laborator. Inginerii sunt speriați cu atât mai mult cu cât operatoarea Ady izbucnește într-un plâns cu sughițuri și aruncă pixul: „Nu mai pot… vai, săracu’ Jimmy, iubitul meu” etc. Cei din preajmă izbutesc s-o liniștească și să-i ceară continuarea recepției mesajului. Ștergându-și ochii, Ady reia concentrarea psihică și izbutește să noteze:

…„Nu știu ce prepară cretinii… m-apasă ceva oribil… Iată însă că se apropie momentul coliziunii… război neprevăzut… cu o roată, cerească… Suntem singuri… dar atât de singuri!… într-o vastă încurcătură prost ivită… într-un cer ce tare amenință… „spațialii „vin… acum ne ciocnim… Adio, iubita mea Ady!… Pierim atât de stupid… Cerul e minat… Gem… bubuituri… Mă culc în zadar în azot… poate amân moartea… insciit fel… totu-i… misiunea se sfârșește…”

Consternare generală în fața cutremurătorului mesaj care anunța limpede o catastrofă la miliarde de kilometri… Distrugerea unei munci de ani a câtorva sute de savanți care pregătiseră zborul și - mai ales - oribila dispariție a celor de pe rachetă, a produs o siderare generală, câteva momente de doliu mut. Era atât de slabă consolarea că majoritatea cosmonauților, fiind în containere, nu-și simțiseră moartea și nu trăiseră clipele înspăimântătoare care o precedaseră!

Dar unul dintre ingineri, așa numit „cap-limpede”, constatând unele incongruențe ale textului, are ideea de a cere imediata confruntare cu textul recepționat în paralel

de prof. Dr. Brain. Prevederi statutare permiteau ca profesorul telepat să pună sau nu la dispoziție acest text, după cum ar fi crezut de cuviință. (Fusese singura condiție pusă de savant, cu ocazia angajării ca profesor de telepatie la Centrul de cercetări spațiale).

Spre stupoarea tuturor, Brain refuză să arate înregistrarea obiectând că… nu a fost în formă… că nu s-a putut concentra etc. Dar în momentul în care i se pune sub ochi mesajul captat de Ady K. Se lasă convins… surâzând încurcat și le arată următorul text:

„Alo, Terra,

Vorbește Jimm… Prima omisiune incertă…”

(Urmează semnele de mirare ale jsrof. Brain: asta ce mai e? Imposibil - Ah, Jimm asta nu era niciodată atent la explicațiile mele! Iată rezultatele etc.)

„Contact amânat separat de efect… amorația (?) comică… ne poate desființa… rămășițele pământești… dornică să-și implodeze… fețiii zburătăciți… pătrunde flecară în poporul nostru…”

(Imposibil… imposibil, notează prof. Brain. „Ori eu ori el… suntem în formă proastă”…)

„Dăruită dorește gem… lasă osul… n-are multe de ratat… ștucatura avatarelor, parchetelor… susține… după noi un sport integral… rachetele se desfășoară… aparate… în condici (?)… revigorante… (?)… O optime din castroanele noastre… „Grozăvești”… surprinde botul”…

(în pauza care urmează, prof. Brain își face reproșuri de a fi băut cu o seară înainte o cantitate de whisky…) „… nu știm ce repară vecinii la casă… ceva teribil… e lată însă că se apropie momentul… sciziunii.”

(„S-or fi certat cu cei din racheta paralelă”, observă Brain, dar mesajul continuă:)

„… Străbatem necrezutul. Toarta cere… iască (?)… Suntem canguri… dar atât de pinguini… (?)… într-o pastă corcitură… potrivită pentru o… cercetare… amănunțită specială. Vin acum să ciocnim. Haide, oaie… biata mea, haide… pe vin ești atât de… cupidă…?… Cepul e minat…

Gem de poftă tu… Salivare… Mă duc la Azor… Poate o mârâi… poarta o săr în felul mătușii… (…?) Permisiunea se zbârlește… (?!?) Hop!”

(„Demență, demență curată sau… cine știe ce fenomen necunoscut de mine în telepatie!” exclamă Prof. Brain… cu pixul pe text).

Deși primul text pare mai clar - cu tot conținutul său zguduitor, compararea cu cel al profesorului, oricât de aiurit înregistrat, însă total diferit, a aruncat un justificat dubiu optimist asupra primului. Și atunci s-a recurs la soluția eroică, permisă de lege numai în cazuri cu totul excepționale. Și nimeni nu putea contesta că era vorba de un astfel de caz. Ea consta în decongelarea prematură (înainte de termenul stabilit prin program) a așilor mondiali ai telepatiei: Soții Robert și Martha Thingling.

Robert Thingling se găsea pe rachetă, în containerul cu azot lichid, iar Martha pe pământ, în alt container. După program, urma să le vină rândul la decongelare de-abia după 80 de ani. Dar performanțele lor terestre erau inegalate: singurii oameni de pe glob în stare să „converseze” telepatic cu o repeziciune uimitoare și cu o fidelitate de 98%. În plus, forța gândului Marthei era așa de mare, încât se spera că va putea pune în mișcare mecanismul de decongelare automată a soțului ei la o depărtare de 3,5 zile lumină. (îngrijorarea persista încă intensă: nu se mai putea aștepta ca decongelarea lui Robert să se facă prin unde hertziene la asemenea distanță).

Readusă la biologia normală - fără a i se comunica nimic din cele întâmplate pentru a nu o panica - Martha Thingling se instalează în camera de emisie, urmărită de zeci de ecrane TV. Este veselă că poate vorbi mai curând cu Robby - așa îi spunea ea… Pe pământ Martha era capabilă, după cum atestă documentele, să mute mintal, cu un metru, lunecând pe un cristal, un pahar de 125 g situat la 10 000 km de ea.

Se concentrează puternic asupra clapetei releului de

decongelare. Nu are de învins decât o rezistență de câteva mi- ligrame. O apasă cu gândul ei, concret, la 90 de miliarde de km. O dată… de două ori… a treia oară… fruntea perlată de sudoare se descrețește imperceptibil… „Simte”… simte că a reușit declanșarea dispozitivului, dar continuă să apese mintal viguros, insistent, până la epuizare. Total scursă de puteri, acum așteaptă. Așteaptă, întinsă pe un pat de relaxare, să treacă orele necesare decongelării și revenirii lui Robert la viața normală… dacă forța gândului ei a putut străbate eficient imensul drum.

În camerele inginerilor însă, o așteptare angoasată. Nimeni nu vorbește. Se urmărește încordat deplasarea indiferentă, placidă, a acslor cronometrelor…

Deodată ecranele o arată pe Martha sărind brusc din somn. A visat ceva? Nu. A perceput ceva, fiindcă se repede la creion și notează: „HHuagh”… o interjecție… un fel de căscat. După ce îl notează grafic, Martha începe să emită… Are particularitatea ei: transmite *cu voce tare:*

— Alo, Robby! Robby, mă auzi? Aici Martha…

(Notează un alt căscat: hhuagh) Scoală, măi somnorosule.

Aici Martha… Robby…

Tăcere. Spaima se insinuează crâncenă în grupul din fața ecranelor. Tăcere. „Căscatul” notat de operatoare putea fi un simplu parazit cerebral. Martha insistă totuși:

— Robby, mă auzi?

Și deodată, pe fila pe care scrie Martha, apare:

— Care robi? Om fi noi închiși aici în racheta asta, dar suntem liberi… Care robi?

— Aici Martha… comunici cu Martha…

— Gare Marte? Dacă-mi dau seama… am trecut pe lângă planeta asta de mult… calendarul… Ah, ce somn îmi e! Hhuagh…

— Martha, nu Marte, Robby dulce, deșteaptă-te!

— Robby dulce? Adică eu? Și tu ești Martha? Te pup.

Înțeleg. Dar ce dracu’ v-a apucat să mă decongelați așa repede? Vreți să fac vreo criopatie? Sunt năuc…

Indescriptibila bucurie, luând locul dezolării, se răspândește ca fulgerul în întreaga bază terestră. Racheta e întreagă. Pasagerii ei sunt vii și nevătămați. „Dar ce s-a putut întâmpla?” se întreabă directorul zborului, și găsește necesar să o pună la curent și pe operatoare cu mesajele anterioare. Intră în cabină, îi așterne sub ochi textul captat de Ady și, în câteva cuvinte, îi explică restul, ordonându-i să reintre în contact telepatic cu soțul ei, pentru a elucida problema.

Femeia este însă vizibil obosită când reia conversația.

— Ești năuc? Vai, Robby, ce bine-mi pare că ești năuc, *dar e^ti!* Răspunde… Nu mai pune nicio întrebare…

— Între ce? între ce bare? apare pe hârtia Marthei.

— În-tre-ba-re, dragule…

— Între mare? între ce *mare,* păpușo? Aici e numai cer.

— Ce nu mai ceri?

— Numai cer. Nimic altceva, cer peste tot.

Fețele tehnicienilor, luminate de un zâmbet larg, potolit, urmăresc acum din pur amuzament, dar deconcertați oarecum, conversația dintre cei doi. Fiindcă nu le poate scăpa *infidelitatea* de recepție-emisie și invers. Încep să intuiască acel fenomen posibil de distorsiune a gândului, la care m-am referit în paginile anterioare. Și o altă îndoială, o altă incertitudine își face loc în spiritul lor sagace, obiectiv, științific… Presentimentul unei „misiuni ratate” li se strecoară șerpește în cugete…

Urmăresc totuși dialogul, pentru a trage concluzii utile. „La nevoie, chiar ordinul de întoarcere”, reflectează directorul zborului interastral, gândindu-se la obiecțiile ce le-ar putea întâmpina în consiliul superior al Centrului.

— Alo, Robby scump, urmărește atent, ce e cu navele albastre?

— Cum? Urmărit eu? Atentat? Atentat cu babe albastre? V-ați smintit?

— Nesmintit! Da, nave albastre, așa zicea Jimm ieri…

— Zăceam Jimm ieri, apare pe hârtia Marthei. Aha, de-aia s-o fi băgat la azot j

— O fi intrat în azot din motive serioase. Așa zicea.

— Zău? Când?...

Aici se petrece un fenomen curios: Martha, obosită, scrie cu ochii închiși, într-un fel de ’transă, înregistrând fidel unele răspunsuri, dar gândul său recepționează, prelucrează greșit răspunsurile, după cum urmează:

— Nu zăcând, zăpăcilă, sănătos. A transmis ceva despre o coliziune cu opt mari... picați... istorii de care v-ați lovit... accident, etcetera...

Fraza fiind cam lungă, Robby, cil creierul începțoșat de azot, sau poate din alte motive, scapă unele cuvinte. Răspunde descumpănit.

— Coliziune cu optari de pică? Istorii cu decari?

Ne-am lovit? Incident de bord jucând cărți? Habar n-am?

Și pentru asta m-ați decongelat cu 80 de ani mai curând?

Ah, ce-i Terra! Nu era cazul...

— Niciun ecetera! Răspunde! Ce-i cu necazul?

— Caz, ne-caz, nu înțeleg nimic și nu răspund de o ceartă inexistentă!

— Trăiți? întreabă Martha.

— Auzi întrebare - scrie tot ea - Dar ce, stai de vorbă cu dușii de pe lume? Ne merge excelent.

— Vă merge lent? Vai săracii, aveți ceva la motoare? din ciocnirea...

— Care mosoare, dragă? Ce ciocnire? Oți fi ciocnit voi ceva în plus, că puneți întrebări aiurea...

Conversația se desfășoară din ce în ce mai greu. Cei doi, consumați de efortul concentrării, nu mai captează decât fragmente sau finaluri de frază:

Tot Robby:

— Mă congelați și mă descongelați ca pe-o legumă... ca pe-un morcov.

Martha îngrijorată:

— Stai că n-am prins tot. Nu e glumă. E mort Cobb? Săracu’!

— Ce morcov sărat? V-ați țicnit total! Morcov simplu.

— E mort Cobb singur?

Robby prinde exact sensul și răspunsul apare pe hârtie în scrierea automată a Marthei:

— Cobb mort? E bine-mersi în azot. De unde ai scos-o și pe-asta? Aha, de la „morcov”! Dacă ziceam leuștean, ai fi înțeles Lowenstein-pilotol IV, la rozmarin ai fi prins Rose-Marie, nevasta-sa, în loc de ceapă ar fi fost Ceapek, cehul simpatic, și așa mai departe. Ești obosită, Martha. Mergi la nani… Te doresc. Îți jur credință veșnică… Pa, pui, stop.

Din ce în ce mai epuizată, operatoarea nu mai scrie, repetă și bâigue la întâmplare:

— Rose-Marie Lowenstein… o știu eu pe poama aia… ceapă… s-o fi legat de Robby al meu… cehul sim patic… ei, da, era cam simpatic… Mergi, ia banii… atât doresc… bravo! și pe-acolo tot materialist! Îți jur… cretină veșnică… papuc… stop!

Drăguțul de el, nici în cosmos n-a renunțat la mângâierile noastre intime… Monstrișorul… Ah! Ce somn… ce somn îmi e…

Sfârșitul fericit al acestei întâmplări tragi-comice, cu diferitele confuzii și emoții provocate - acum știm - de distorsiuni suferite de undele cerebrale trecând prin eter, a fost deplin lămurit după trei zile, jeând a parvenit fidel, prin radio, comunicatul transmis de Jimm.

Îl redăm mai jos, îndemnând pe cititorul scrupulos să alăture cele trei versiuni și să le citească frază cu frază, stabilind singur indicile de eroare (în jur de 10%) pentru a se convinge că telepatia simplă nu putea rezolva - în acea vreme

— Problema comunicațiilor la mari distanțe.

De altfel, în fața acestei dificultăți, esențiale, Consiliul de conducere al zborului a emis navei-duble „Tentatio Centauri I ordinul de întoarcere. Și nava s-a întors după un an.

Revederi… râsete, relaxare, regretul rateului, reproșuri… Roade reale… roade rele, revizii… relee ruginite… reluarea rapidă… rațională… a cercetărilor!

Între timp (așa cum s-a întâmplat mereu când omul sau, mai bine zis, colectivul creierilor savanți a vrut să învingă dificultăți tehnice, le-a învins cu mai mare sau mai mic efort), a apărut rezolvarea. Majoritatea lumii o cunoaște azi, după ce multe expediții s-au întors, sau sunt pe cale de a se întoarce din Alfa Centauri, dar rolul meu de reporter istorico-științific mă obligă să reconstitui și acel moment al victoriei omului asupra gândului.

Principiul *aparatului stereo-holografic de transmis cu creierul* (prescurtat: ASHOTRAC) se bazează pe asamblarea unor cunoștințe și mecanisme existente încă din sec. XX— XXI. Este de fapt ameliorarea substanțială a aparatului cunoscut sub numele de „mașina de gândit cu creierul" sau, prescurtat, MaGIC.

Emisie receptata prin radio Alo Terra Vorbește Jimm

Prima emisiune începe (Pauză)

Contact amânat. Reparat defect Adorația cosmică, neroade ființe, rămase pe pământ, dornică să-și influențeze bieții zburători pătrunde în fiecare por de-al nostru

— Mică pauză Dar iată!

Vorbește Jimm!

(las… sosul!)

N-avem multe de relatat… Structura aparatelor, rachetelor în zbor integrat se ține. După noi zborul rachetelor se desfășoară pe departe în condiții înviorătoare Sunt optime „în se" astronavele noastre! Grozave! Cuprind totul!

Recepție I (operatoarea Ady)

Allo Terra Vorbește Jimmy

Prima omisiune în C P.

(Pauză, în care Centrul terestru se întreabă când or fi găsit cei de pe racheta dublă „omisiuni" în C.P. (codai prohibit) și de ce emit în cod fără motive speciale)

Compact am mâncat. Separat de efect, ador rația cosmică. Ne roade ființa rămasă pe pământ (Dor- neică!) și influențează bețiii zburătoare. Patru unde în fiecare far de-al nostru

— Tăcere Dar iată!

Orbește Jimmy? lansez S.O.S.!

Nave multe de relativi (…?) structură… par telerachete…

Un sobor întreg se ține după noi. Soborul rachetelor ne înfășoară de departe în condiții înfiorătoare! Sunt opt imensa astronave Albastre… groaza mă cuprinde total!

Recepție II (Prof. Brum)

Alo Terra!

Vorbește Jimm

Prima omisiune incertă {Pauză în care prof. De telepatie rămâne puțin mirat de începutul mesajului)

Contract amânat separat de efect. Amorația comică ne poate desființa rămășițele pământești. Dornică să-și împlodeze fețiizburătăciți pătrunde flecară în poporul nostru.

— Tăcere Dăruită dorește gem!

Lasă osul

N-are multe de ratat Stucatura avatarelor, parchetelor susține. După noi un sport integral rachetele se desfășoară… aparate… în condici ravigorante (??)

O optime din castroanele noastre „Grozăvești” surprind „botul”

Emisia reîncepe

…Nu știu ce prepară vecinii la masă. Ceva teribil…

Iată însă că se apropie momentul conciziunii răzbatem neprevăzutul, soarta cerească. Suntem singuri dar atât de siguri!

Într-o vastă încărcătură potrivită Intru cercetare amănunțită spațială

Vin acum… să ciocnim

Ady, o iubita mea Ady, pe Rhin e-atât de stupid! Corul c minunat

J mm. Pupături. Salutare.

Mă culc, așadar, în azot. Poate im’u soarta însorit fel totuși…

Emisiunea se slărșește

Stop

Recepție I idem - Ady își șterge ochii —

…Nu știu ce prepară cretinii… m apasă ceva ombil…

Iată însă că se apropie momentul coliziunii…

război neprevăzut… cii o roată cerească. Suntem singuri, dar atât de singuri!…

Într-o vastă încurcătură piost ivită înti-un cer ce tare amenință… spațialii…

…vin! Acum ne ciocnim!

Adio, iubita mea Atly, pierim atât de stupid. Cerul e minat

Gem! Bubuituri… S-aud tare… Mă culc în zadar în azot. Poat< amân moartea… insolit fel… totu-i, misiunea se sfârșește

Stop

Recepție II - idem

…Nu știu ce repară vecinii la iasă. Ceva teribil

E lată însă că se apropie momentul sciziunii

Străbatem necrezutul. Toarta (…?) cere iască. Suntem canguri dai atât de pinguini (…?)

Într-o pastă… corcitură potrivită pentru o cercetare amănunțită specială…

Vin acum să ciocnim

Haide, me, biata mea. Haide… pe vin ești atât de cupidă? Cepul e mimat.

Gem de poltă-tu! Salivare… Mă duc, iar la Azor. Poate o mirii… poarta o săr în felul mătușii… (…?)

Permisiunea se zbârlește (…??)

Hop!

VIAȚA PENDULARĂ

Era pe vremea când viața omului se apropia cu greu de 100 de ani dintre care, activi, numai 40-50. Cercetările ajunseseră într-un punct în care era de ales între evitarea unei morți premature și grefele de copilărie sau adolescență. Ambele păreau acceptabile. Prima cu dezavantajul unei bătrâneți ce ar fi durat 60-70 de ani, a doua mai îmbietoare: fragmente de tinerețe însumând 120-130 de ani.

Se descoperiseră procedee hormonale și enzimatice de sinteză (antihormoni și retrostimuline), care permiteau „grefarea, la o anumită vârstă propice, a unei noi tinereți.

Dar legea dispariției ființelor fiind ineluctabilă, nu putea fi vorba de „o viață fără de moarte", ci numai de o prelungire variabilă de la individ la individ.

Considerând viața, astfel realizată, ca pe un pendul care pleacă din punctul A, începutul, și ar ajunge în B., sfârșitul cursei, grefa realizează o întoarcere forțată din drum a pendulului - să-i zicem o oscilație negativă, scurtă - apoi o reluare a cursei spre punctul B. Grefa se poate repeta. Și nu o dată. De câteva ori, dar cu efecte din ce în ce mai scurte. Viața ajunge astfel cam la 120 de ani, după care, sub imperiul legii biologice universale, se oprește ca un pendul supus gravitației. Deci spre o *viață pendulară* se concentrau cercetările acelei epoci. Și ea a fost realizată.

Dar câte implicații neașteptate, greu de rezolvat, n-au apărut în atari împrejurări!

Pentru a nu fi prolix, voi relata una singură, lăsând cititorul să-și închipuie un șir întreg de alte situații.

Ne găsim într-un spital unde se aplică procedeul de realizare a vieții pendulare. Mai exact, în cabinetul profesorului specialist, care are în față un tânăr, John Leaver. Este emoționat, concentrat, când spune:

— Nu, domnule profesor, nu sunt hotărât.

— Și totuși este momentul cei mai potrivit, ripostează calm specialistul. Dacă nu facem acum grefa de adolescență, mi-e teamă că mai târziu…

— Credeți că nu mai prinde? îl întrerupe J. Leaver.

— O, nu! Dar se pierde momentul prielnic, insistă la fel de calm profesorul.

Tânărul cade pe gânduri și reia apoi, pe jumătate ca pentru sine:

— Momentul prielnic… Am auzit de el… De aceea ezit. Dar de fapt, iertați-mă, poate vă răpesc timpul, n-ar fi trebuit ca aici, în fața dumneavoastră, să mai am ezitări… de fapt, în ce constă acest moment?

— În posibilitatea vârstei dumitale de a renunța la… unele amintiri, deprinderi, intenții… cu mai multă ușurință…

— Vedeți, aici e problema, îl întrerupe grăbit tânărul. Nu sunt sigur că aș renunța cu ușurință…

— Puțină suferință morală și totul trece, se uită, răspunde oarecum sec profesorul, ușor agasat, de parcă ar fi fost vorba de o extracție dentară. Rutina își spunea cuvântul.

Dar tânărul:

— Uitarea… Aveți multă experiență în materie?

Profesorul, care realizează acum că se găsește în fața unui caz de conștiință mai puțin obișnuit, răspunde înțelegător, cu elan și oarecare emfază:

— Desigur. Eu personal am până acum trei perioade de viață pendulară. M-am întors de trei ori la vârsta de 17 ani.

— Și n-a fost greu? insistă John Leaver.

— De, știu eu? (întrebarea l-a descumpănit puțin pe profesor.) Poate e greu să renunți la o idilă, la niște prietenii care ți se par eterne…

— …la un bagaj de cunoștințe acumulate cu trudă… universitate, doctorate… Am 33 de ani, intervine viu tânărul.

— O, din punctul acesta de vedere ai să vezi că e foarte ușor. Eu, prima dată - asta știu pentru că mi-am însemnat

în caietul de vieți - prima dată am fost inginer electronist… Dar simțeam că aș fi putut da mai mult din energia mea în alt domeniu…

— Și v-ați schimbat… profilul cu ocazia grefei de adolescență, îl întrerupe vizibil interesat tânărul.

— Evident. M-am făcut biochimist.

— Eu parcă n-aș renunța la ceea ce știu, remarcă John ca pentru sine, apoi: și… la intervenția următoare?

— Am fost ușor nemulțumit de cea de a doua carieră. Nu_ știu să spun: inaptitudini?… Sau mă simțeam numai limitat… așa încât…

— Ați părăsit-o și pe asta?

Profesorul răspunde jenat:

— Nu chiar… M-am specializat în biologie pendulară… ramura de oscilații negative… am ameliorat biostimulinele regresante… retrostimulinele… cu care lucrez azi și-mi place.

— Vasăzică, dacă ați mai face o grefă, ați rămâne în acest domeniu?

Răspunsul vine ezitant.

— Știu eu? Probabil că da… dar mai am până atunci… Nu sunt sigur…

— De ce nu sunteți sigur? insistă Leaver, simțindu-l pe teren lunecos, parcă în sprijinul propriilor lui dubii.

— Vezi?… dumneata ai ezitări la prima grefă… Eu… am avut și eu… unele neajunsuri… le-am învins cu tinerețea…

— Da, domnule profesor, dar nu devine monotonă aceasta viață pendulară, această tinerețe repetată… fără împliniri adevărate…

Specialistul ridică uimit privirea spre interlocutorul său și răspunde cu oarecare ironie:

— Te referi la faptul că fiecare vârstă are elanurile, bucuriile, împlinirile ei? Seamănă a literatură veche.

— Nu. Mă refer la dorința fiecăruia de a atinge pe cât posibil perfecțiunea propriei sale ființe, propriei sale personalități.

— Tinere! îl întrerupe energic profesorul. Datoria

elementară a secolului nostru este ca fiecare să se prezinte în forma maximă, fiindcă e născut în slujba societății, far?, egoismul împlinirilor mărunte, personale. Dar… Mai bine să revenim la situația dumitale… Trebuie să te hotărăști, insistă el și se uită la ceas semnificativ.

— Trebuie, într-adevăr… oftă tânărul, intuind că întinsese prea mult coarda curiozității. În definitiv, pentru asta am venit. Și acum vă răpesc timpul.

— Metoda are avantaje, dar mai are încă unele lacune… reia profesoral specialistul, care parcă ar vrea să se descotorosească de un „subiect" atât de cusurgiu.

— Presimt ceva, de aceea mă codesc. Nu cumva uitarea violentă, totală, a vieții de până acum, se surprinde John Leaver întrebând din nou.

— Dacă ar fi totală, poate ar fi mai ușor pentru *readolescent,* dar hiba e că în anumite clipe apar fărâme de amintiri confuze, - când recunoști pe cei din jur și îți dai seama că purtarea ta care ignoră fără voie pe toată lumea, poate fi luată drept proastă creștere, nerecunoștință, cruzime, uneori, dacă nu chiar… tulburare mintală… răspunse profesorul, hotărât să nu mai ascundă nimic din dezavantajele metodei.

— Vedeți? N-am să mă refer la diverse încurcături trăite, ca de pildă la afecțiunea neobișnuită pe care o port tatălui meu în vârstă de 18 ani, fiindcă are două pendulări, dintre care una recentă și se poartă destul de bizar cu noi toți. Nici la mama mea care îngrijește acum matern de el și de studiile lui, ea având numai o singură pendulare și fiind doar cu un an mai mică decât mine, ci la logodnica mea, pe care n-aș mai iubi-o. Ar fi singura care ar suferi poate.

— Văd că ești dintr-o familie de „pendulari". Mă mir că te codești atâta - observă profesorul.

— Tocmai de aceea, obiectează stânjenit John Leaver. Nu e ușor să trăiești într-un haos al ierarhiei familiale. În sfârșit, xn-am cam obișnuit, dar nu mă împac ușor cu gândul suferinței logodnicei mele… Ar suferi…

— Desigur că ar suferi, dacă nu ar fi la curent cu

practica acestor grefe de viață tânără... dar și dânsa așteaptă, la rându-i, o grefă.

— Nu cred că așteptarea asta ar împiedica-o să încerce dureros ruptura; iubirea e iubire și nepăsarea mea în fața ei ar fi oribilă... după cum eu însumi m-aș chinui în acele clipe de aducere aminte despre care spuneați că sunt, totuși, nu puține.

— Desigur, desigur, de aceea se fac cercetări... Se caută soluții.

— Soluțiile în perspectivă nu au darul să mă convingă acum... dar ce perspective sunt? întreabă iar John Leaver, sigur pe el, fiindcă renunțase interior definitiv la grefă.

— Se caută în două direcții diametral opuse... Prima ar fi - cred - mai ușor de realizat; o uitare absolută, completă a perioadei de oscilație negativă, uitare care ar feri pe reîntinerit de remușcări...

— ...Și el s-ar plimba senin, ignorant poate, ca un copil, total sărăcit de idei, nepăsător și străin de lumea lui de până atunci... adaugă ironic tânărul.

— Ddda... ce să-i faci... dar ar avea 17 ani, spune profesorul cu o convingere dubioasă.

— Slabă consolare... Și... a doua posibilitate?

— Ar fi soluția ideală... Pornind de la faptul cunoscut că noțiunile, experiența trăită rămâne imprimată undeva în creier, dar nu mai poate fi evocată, reamintită... în cazul grefei, memoria este ca un geamantan plin, care e al tău, dar... i-ai pierdut cheia.

— Înțeleg... la 17 ani, e și greu să-ți amintești de fapte petrecute sau lucruri învățate la 33 de ani...

— Surâzi, dar cam așa e... Ei bine, a doua soluție ar fi...

În acel moment intră secretara care îl anunță pe profesor că o tânără insistă să fie primită, fiindcă vine chiar în problema pacientului care se găsește în cabinetul de consultații. Profesorul face semn să fie introdusă.

Apariția unei fete deosebit de frumoasă, cu obrajii aprinși și respirația tăiată desigur de graba cu care alergase, destinde puțin atmosfera.

— Iertați-mă, domnule profesor, pot să intru? face dânsa roșind și mai tare.

— Logodnica mea… Domnișoara Eva Fitzgerald, intervine ceremonios John Leaver.

— Încântat de cunoștință. Îmi pare bine că ați venit, o încurajează patern profesorul. Cu atât mai mult cu cât, după o lungă discuție, am mari dificultăți cu logodnicul dumitale…

— Ce-ai făcut? Te-ai hotărât? se repede fata.

— Da! M-am hotărât! surâde John.

— Foarte bine!

— M-am hotărât! Nu fac grefa! Nu pot să renunț la tine… Nu fac grefa! întoarce tânărul, mulțumit parcă de efectul pe care-l va produce.

Profesorul îl privește cu un aer superior, compătimitor, dar fata ripostează energic:

— Fă-o! Te rog, fă-o!

John însă, imperturbabil:

— Dacă tu nu mai ții la mine, eu țin, și ăsta e esențialul. Nu fac grefa! Gata!

— Niciun „gata”. Fă-o! Nu știi nimic? N-ai auzit nimic?

— Ce să aud? întreabă el concesiv, în timp ce profesorul, prins în conversație, murmură ca pentru sine:

— Începe să’ devină interesant.

— Interesant! Colosal, domnule profesor, formidabil! Invenția secolului, izbucnește Eva într-un răsuflet.

— Crezi că acum de invenții îmi arde? intervine John în silă. Într-un moment când mă aflu la răscrucea a două vieți? Când, dacă accept reîntinerirea, îmi pierd toate amintirile, prietenii, pe tine, toate rădăcinile cu care sunt ancorat în lume, tot ce-am învățat…

— Nu-ți pierzi nimic. Rămâi tu, întreg și tânăr.

— Cum? Ce spuneți? Nu se poate! sare profesorul ca ars.

— Ba se poate, ripostează fata viguros, uitând de condescendența tonului datorată marelui specialist. *Mașina de gândit cu creierul!* MaGIC, așa i se spune pe scurt.

— Nu înțeleg legătura, obiectează vizibil surprins profesorul.

— Parcă eu pricep? intervine și John cu jumătate de gură.

— …Simplu de tot. Genial! reia Eva foarte entuziasmată. Pui pe cap un fel de cască stereotaxică, prevăzută cu 2-4 fascicole concentrate de ultrason, nu știu nici eu exact câte, dar s-a publicat… de ieri urlă radioul… Cu fascicolele alea „baleiezi”, adică exciți ușor niște zone din creier, și toate noțiunile, oamenii, sentimentele îți vin în minte la comandă… după zece ședințe te poți lipsi de mașină, ești întreg… încheie ea victorioasă, conștientă de bomba aruncată.

— Extraordinar, de necrezut… asta era cea de-a doua soluție! Dezgroparea memoriei… păstrarea vechii personalități a noului adolescent! conchide uimit și încântat profesorul, ștergându-și fruntea de transpirație.

— Și cum? Eu rămân *eu*? își exprimă nedumerirea John, sleit brusc de emoțiile trăite în ultima jumătate de oră.

— Desigur! Și… altceva… Se prevede ca peste câțiva ani nici să nu mai fie nevoie de retrostimulinele astea învechite.

— Pardon, domnișoară… O muncă de om…

— Iertați-mă, domnule profesor… Știți… elanul, bucuria, dar în viitor mașina de gândit cu creierul, acționând probabil și în alte zone ce rămân a fi descoperite, va opri pe cale nervoasă procesele de îmbătrânire…

— Extraordinar! îmi fac o nouă grefă, mă fac la loc inginer electronist! râde atunci înveselit profesorul.

— M-am dumirit! intervine John, adresându-i-se amuzat. Nici măcar n-ar fi nevoie, dacă este adevărat că mașina asta…

Dar Eva îl întrerupse revoltată:

— Cum să nu fie adevărat? Crezi că eu îți torn fantezii când în joc e viața noastră?

— Păi, dacă-i așa… domnule profesor, continuă tânărul cu convingere, după câte știu, cu două pendulări în urmă

ați fost electronist.

— Exact! Am scris în carnetul de vieți…

— Atunci nu vă rămâne decât să vă rezervați cât puteți de repede…

— O mașină de gândit cu creierul, se repezi Eva, un MaGIC, și vă recâștigați toate profilele! Presupun că aveți mai multe de când vă ocupați cu… viața pendulară.

Spre surprinderea celor doi tineri, care se așteptau la o nouă explozie de entuziasm a profesorului, acesta tace îndelung cu mâna făcută căuș pe gură, pradă sigură unor frământări neprevăzute. Cei doi îi respectă tăcerea, strângându-și mâinile pe ascuns. Sunt atât de fericiți încât nu mai găsesc loc pentru preocupările altora.

Profesorul însă reflectă cu vocea tare, aproape involuntar:

— Dar dacă… mi s-ar reîmprospăta și toate complicațiile sentimentale din trecut?

— Vă descurcați, zice John cu o nuanță de zeflemea bine disimulată. Mie nu-mi spuneați că o să mă descurc… într-o situație diametral opusă?

— Alegeți sentimentul cel mai valoros, intervine, practică, Eva Fitzgerald, și restul… ștergeți din memorie tot, cu „mătura ultrasonică”… Cred că se poate… Nu văd de ce nu s-ar putease născuse deci magica mașină-de-gândit-cu-creierul…

Era de fapt un rudiment ingenios, ameliorat, al vechiului stereotaxic din Neurochirurgie. Trei semicercuri corespunzând celor trei axe spațiale, aplicate ca o cască pe reperele osoase craniene, și care serveau la introducerea exactă, într-o anume regiune de creier, a unui cauter sau a unui ac de seringă prin care se injecta o cantitate de alcool sau aer lichid în vederea coagulării acelor zone și obținerii unor efecte de chirurgie fină a creierului. Talamoliza din boala lui Parkinson, de pildă. Procedee abandonate încă din secolul XX.

ECOGENII

Relatarea ce urmează nu este lipsită de o nuanță anecdotică, făcând parte din acele întâmplări neprevăzute care însoțesc popularizarea grăbită a unor invenții.

Un inginer celibatar, făcând încercări de dedublare corporală prin reverberație electronică, a adăugat la un moment dat instalației sale un MaGIC, pentru a întări procesele de concentrare mintală în vederea realizării în camera de alături a unui ecou persistent. Cu un astfel de ecou a obținut... Dar iată pe scurt „dialogul":

Inginerul: Eu!

Ecoul: Eu... eu... eu.

Inginerul: Eu, încă o dată.

Ecoul:...încă o dată Inginerul: Cine ești?

Ecoul: Cum cine sunt? Fiul tău! Un „alter echgo". Într-adevăr, spre stupefacția sa, inginerul celibatar, trecând în camera de ecou și-a găsit „un fel de geamăn" de dimensiunea sa, natural și de o asemănare perfectă. Astfel au fost inventați *ecogenii.*

Entuziasmul general în fața ecogenezei a fost la început ușor de imaginat. „Gadgetul" se utiliza ca pâinea caldă, dar ulterior spiritele s-au dezumflat repede, jucăria a fost dată uitării, vom vedea din ce motive.

Trebuie să arătăm că, dacă un ecogen, ființă născută prin reverberație ecogenă și care te copia, te dubla, putea îndeplini o serie de treburi plicticoase sau care nu puteau fi făcute în același timp de originalul său, în schimb, cu toate eforturile depuse de cercetători, aceste ființe rămâneau totuși destul de efemere. Dispariția lor imprevizibilă se producea în împrejurările cele mai puțin dorite. Viabilitatea lor varia de la câteva ceasuri până la maximum câteva zile. Ecogenii trimiși la piață dispăreau, lăsând plasa cu cumpărături și un morman de haine - golite de conținut - la câțiva metri de casă. Cei lăsați să se

îngrijească de copii în lipsa părinților (dornici să facă un week-end cu adevărat liniștit) se volatilizau pe negândite, copiii fiind găsiți, duminică seara, nemâncați și plângând îngroziți de singurătate.

Autobuzele și trenurile erau presărate cu hainele unor ecogeni trimiși în deplasare și perimați între timp. În plină circulație citadină se puteau vedea automobile goale trase pe dreapta sau oprite în intersecții cu motorul în plin. Pentru a nu mai aminti de supărătorul obicei neintenționat al unor ecogeni de a dispărea brusc tocmai când erau puși să țină locul soțului în fotoliu, seara, la televizor, comentând cu doamna filmul, în timp ce „originalul" era prin oraș cu treburi sau la birou, făcând în secret ore suplimentare. Panica soției ca și discuțiile ce urmau sunt ușor de imaginat.

Nu mai vorbim nici de încurcături penibile când, de pildă, ecogenul șefului sau chiar șeful în persoană, nu se știe, se întâlnea în oraș în orele de producție cu ecogenul subalternului și acesta era confundat cu originalul.

Vă veți întreba, desigur, cum se lămurea șeful? într-un mod foarte simplu. Gu excepțiile - involuntare - arătate mai sus, ecogenii erau foarte atașați de modelele lor perene, așa încât, de teima de a nu crea neplăceri „geamănului" de la birou, ecogenul subaltern se perima pe loc în fața șefului, dispărea prematur, dovedindu-și structura efemeră și identitatea diferită.

Este foarte probabil că eco-moda ar fi bântuit cu furie, în pofida neajunsurilor ei, dacă inginerul inventator, celibatar convins și înzestrat cu o doză moderată de misoginie apărută în urma unei iubiri neimpartașite, n-ar h ținut secretă schema aparatului. Și o dată cu ea un fel de monopol al fabricării de ecogeni. Dar fantezia lui morbidă era că nu primea femei în laborator și deci nu fabrica ecogeni de sex feminin. Nu i se putea imputa vreun mercantilism, fiindcă inginerul nostru nu lua bani. A și murit sărac. Lucra din pur spirit științific. Au fost încercate tot felul de tertipuri convingătoare, până la sume imense,

de către reprezentantele sexului așa-zis slab. Inutil. Rezista incoruptibil la orice tentații. Atitudinea lui nu a rămas însă fără urmări…

Până atunci, inginerul ecogenolog și-a făcut o echipă de specialiști pentru a studia anatomia, fiziologia și mai ales psihologia produșilor săi.

Astfel, s-a ajuns la observația că la „nașterea” din camera reverberantă, aceștia erau absolut identici gemenilor lor (consistență și organe inie^ne). Pe măsură însă ce orele sau zilele treceau, substanța lor interioară devenea din ce în ce mai diafană, mai subtilă. Carcasa exterioară era însă capabilă să suporte îmbrăcămintea, cu condiția să nu fie supuși unor presiuni, lovituri sau simple împunsături, cu degetul de pildă, manevre care duceau până la perforări cu efect de dispariție, de perimare instantanee. (Este motivul pentru care bărbații posesori - sau nu - de ecogeni erau controlați la intrarea în casă de către consoarte cu un fel de făcăleț numit de ele *ecoscop.* Asta fiindcă femeile nu mai erau sigure cine le intră pe ușă. Dar controlul era ineficace la un ecogen proaspăt sau stârnea proteste și vânătăi soțului autentic.)

Din punct de vedere psihologic ecogenii erau, bineînțeles, foarte asemănători „gemenilor lor pereni”, dar neobișnuitele emoții trăite de aceștia din urmă în momentul „concepției” din camera reverberantă avea drept efect o structură sufletească mai caldă, mai înțelegătoare, mai sentimentală a ecogenului rezultat. De aici încântarea unor copii, soții sau iubite la prima întâlnire cu dânșii. Parcă nu-și mai recunoșteau ruda sau aproapele, deși identitatea fizică era desăvârșită. Când asemenea observații științifice s-au aflat, rezultatele au fost destul de paradoxale. De pildă, când un ’Oț autentic, dar cam ursuz și preocupat, aducea după mulți ani primul buchet de frezia, nevasta, în loc să lăcrimeze și să-l îmbrățișeze, mulțumindu-i, proceda mai întâi la examenul ecoscopic, constituit din câteva împunsături zdravene cu ce avea la îndemână prin hol sau bucătărie: umbrela sau

un făcăleț. Farmecul era rupt, freziile inutile.

Coada bărbaților la ușa laboratorului de ecogeneză nu înceta totuși să crească zilnic și, fiindcă la început nu se făceau niciun fel de discriminări sau selecții, s-au infiltrat și și-au procurat ecogeni unii indivizi dubioși sau de-a dreptul necinstiți.

Se citează astfel cazul unui răufăcător care și-a trimis ecogenul să spargă o bancă! întâmplarea a făcut că, după ce acesta a pătruns foarte ingenios în clădire, după ce a tăiat cu flacăra oxihidrică seifurile și a ridicat valori colosale, s-a perimat pe neașteptate, lăsând hainele, sculele și valorile furate, în chiar holul băncii respective, și pe „alter ego-ul" său cu buzele umflate, așteptându-l la un bar dintr-un oraș apropiat. Alibi sigur. Surpriza paznicilor și funcționarilor în zorii zilei a fost dintre cele mai violent agreabile. Operația polițienească de a-l prinde pe autorul „moral", de asemenea, dintre cele mai simple, deoarece în hainele ecogenului s-au găsit acte de identitate… identice. Nu s-au putut lua însă măsurile de reprimare deoarece alibiul a funcționat cu precizie și legile nu prevedeau arestarea posesorului unui ecogen hoț. Nici măcar delictul nu era autentic: putea fi considerat o simplă farsă…

Oricum însă, această întâmplare a determinat o oarecare îngrijorare a autorităților. Inginerul ecogenolog a fost chemat și sfătuit să-și aleagă subiecții din rândul unor persoane prezentând o probitate dincolo de orice suspiciune. Fiindcă, după cum se putea observa, ecogenii ascultau aproape orbește de ordinele genitorilor lor.

S-a ajuns astfel, în urma unor cercetări asupra vieții și și comportamentului social al solicitatorului, la instituirea unei autorizații speciale de „port-ecogen", autorizație caro se obținea destul de greu.

Coada la laborator a scăzut simțitor la început, apoi a început să crească din nou, îngrijorător. Aceasta fiindcă posesorii carnetului de port-ecogen n-au mai întâlnit nicio dificultate în a cere să aibă nu unul singur, ci trei-patru asemenea ajutoare „sosii" deodată, active, oneste, extrem

de folositoare unor directori generali, de pildă, solicitați simultan în câteva locuri pentru rezolvarea urgentă a problemelor importante.

Dintr-un punct de vedere era o soluție ideală dar, după o zi de muncă, cei câțiva înalți funcționari identici trebuiau să se întâlnească, să-și comunice activitățile, să se informeze reciproc și să primească dispoziții pentru a doua zi de la „șeful" lor peren. Și unde se putea face treaba asta mai bine dacă nu la șef acasă, loc în care trebuiau de altfel și adăpostiți, hrăniți etc., fiindcă oricât ar fi fost de efemeri, ecogenii necesitau totuși un minimum de îngrijire omenească.

De la aceste ședințe serale, de la unele mici deosebiri temperamentale ale ecogenilor, deosebiri despre care am pomenit, de la năuceala familiei față de aglomerarea tăticilor în casă, dar mai ales de la interdicția femeilor de a poseda ecogene, s-a tras dispariția eroilor noștri perisabili și interdicția de funcționare a instalației reverberante inventată de ingeniosul celibatar și misogin. Fiindcă, fără intenție de a aborda umorul negru, trebuie să recunoaștem că apare o situație de coșmar să fii soție și mamă, obligată să suporți într-o singură seară prezența a patru soți identici, dintre care unul este obosit, morocănos și se culcă, altul este vesel, insistent, afectuos chiar, al treilea bocăne cu furie într-un lemn cu dalta, realizând o sculptură grotescă „pentru relaxare", în timp ce al patrulea, ocupându-se de temele copiilor, constată că nu sunt bine făcute și începe o discuție violentă cu mama, dovedită a nu-i fi supravegheat peste zi. Și pe deasupra, să nu știi exact care dintre ei are dreptul legitim la oricare dintre aceste comportamente… tolerabile separat, dar infernale simultan.

Și să n-ai nici măcar dreptul la ecogeneză, tu, femeie, să nu-ți poți oferi replica ta multiplicată, avatarul tău adecvat celor patru exigențe masculine concomitente!

O singură femeie, una singură, o tânără nemăritată, reușise în această perioadă să se strecoare de cinci ori,

deghizată savant în bărbat, în laboratorul de reverberație. Consecința merită notată. Ecogenele rezultate *s-au dovedit a fi perene I* Da, da, *nepieritoare.*

Faptul, extraordinar în sine, putea fi datorit structurii psiho-fizice feminine, deosebită de cea masculină. Cert este că ingenioasa posesoare a celor cinci ecogene a ținut secretă fapta și, mai ales, a avut înțelepciunea să se „risipească" într-un oraș întreg. Avantajul acestei tinere îndrăznețe a fost că și-a putut alege soți total diferiți din punct de vedere temperamental și intelectual, corespunzând mai multor aspirații care populează în general simultan sufletul unei singure femei, rămânând în același timp castă. Singurul ei „păcat", copilăresc și naiv, era că o dată pe lună se întâlnea pe ascuns cu cele cinci surori ecogene împărțindu-și reciproc impresiile și experiența de care se bucurau toate până la identificare.

Dar aceasta a fost o excepție despre care s-a aflat târziu, după dispariția lor, dintr-un jurnal intim ținut de nu se știe care dintre ele.

WEEK-END

Primele neînțelegeri apăruseră, evident, cu câteva secole în urmă, el fiind astronaut și trebuind să lipsească de acasă vreo sută douăzeci de ani, iar ea telepată cosmică de categoria unu, obligată să se congeleze și să se decongeleze cu alternanțe dinainte stabilite, de câteva zeci de ori. O defecțiune a navei pe care lucra el în drum spre sistemul Proximei antrenase un dereglaj în decongelările simultane ale celor doi soți. De aici, la întoarcerea lui din misiune, încununată de altfel cu un real succes, și pensionarea ambilor, se iviseră amintitele neînțelegeri.

Cum se poate deduce ușor, gelozia ei a fost *„primum movens”.* La aceasta se adăugau atât modificări caracteriale generate de staționarea prelungită a ambilor în azot, cât și numărul important de decongelări.

În fond, chiar fără aceste deosebiri nou apărute și care nu erau de natură să atenueze eventuale conflicte conjugale, gelozia doamnei Gella Vernsinne putea fi perfect justificată: este greu de conceput ca un bărbat să schimbe pentru patruzeci de ani partenera cerebrală, să nu comunice atât amar de vreme decât cu o singură altă femeie tânară, isteață, spirituală, care se întâmplă să nu-i fie soție (prin forța împrejurărilor, trebuie precizat, dar asta nu împiedica apariția neajunsurilor) și să se întoarcă acasă senin și mai ales identic cu el însuși, cel vechi, pentru a relua firul vieții familiale început cu o sută treizeci de ani în urmă și întrerupt fortuit de patruzeci de ani.

Chriss Vernsinne putea obiecta oricât că Gella era exact în același defect de evaziune psiho-afectivă, dar se știe că, la vinovății egaile, în astfel de împrejurări bărbații nu pot avea dreptate atât printr-o tradiție multimilenară, cât și prin faptul că depun mult mai puțină ardoare în apărarea cauzei. Îi obosește vorba, căutarea argumentelor, dar au și conștiința ca nu vor fi mai fericiți ieșind victorioși dintr-o discuție de acest fel.

Tăcerile înțelepte ale lui Chriss erau însă interpretate de Gella ca fidelitate păstrată mintal partenerei impusă de defecțiunea tehnică a zborului interplanetar. Și pe drept cuvânt se poate spune că Gella avea dreptate întrucât marele neajuns al cuplului era chiar strânsa legătură telepatică de multe decenii.

Doamna Vernsinne „citea” în gândul soțului ei concesiv tăcut toate reținerile, toate infidelitățile neconsumate fizic, dar avea îndemânarea să nu-și etaleze descoperirile, să-i facă reproșuri și recriminări numai pe gestualitatea cotidiană, pe vreo mimică plictisită, pe vreo vorbă ce putea fi răstălmăcită, într-un cuvânt pe manifestări prezente.

Fiindcă marea artă a acestei femei era să trăiască *în prezent* atât de intens, încât emeritul astronaut telepat, Chriss Vernsinne, ce-i slujea de soț era total incapabil să distingă, să prindă o cât de mică frântură din gândurile vechi ale scumpei sale jumătăți, care patru decenii fusese conectată pe undele cerebro- herțiene, ca și dânsul, cu un alt partener!

Cum, dintr-un binecunoscut orgoliu masculin, Chriss nu-și putea nega forța telepatică, atribuia „silențiul cerebral mne- zic" al consoartei pur și simplu ingenuității ei, castității mentale și fizice și, de ce să nu o spunem, era încântat. Se surprindea ades în oglindă adresându-și privirile de admirație ale bărbatului care a reușit să-și fixeze pentru eternitate aleasa inimii.

Gella îi culegea uneori - cu aceeași metodă parapsihologică, total lipsită de fair-play în cazul de față - re- mușcări, autoacuzații pentru necredințe imaginate, promisiuni solemne pentru viitor. Aceste mici „furtuni cerebrale" au avut darul să aducă până la urmă pacea în cămin. Mai bine-zis un armistițiu trainic. Cleptomania tedepatică a doamnei Vernsinne se manifesta din ce în ce mai rar în cursul anilor, devenise chiar o strădanie neinteresantă, fiindcă trecutul lui Chrisf evolua din ce în ce mai cețos, engramele memoriei din ce în ce mai șterse, mai ilizibile, mai fără valoare. Mândră totuși de aceste descoperiri subterfuge, mândră de monopolul exercitat acum definitiv asupra lui Chriss, a început, la un moment dat, să-l neglijeze găsindu-l mai puțin interesant și s-a concentrat asupra propriului ei prezent. Și cum prezentul soțului îi fusese totdeauna indiferent, Chriss își crease unul deosebit de complicat și atractiv.

Printre altele, scria. Situându-se cu o mie-două de ani în urmă scria pe ascuns romane de anticipație trecută, depășită. Treabă de mare succes la public, fiindcă avea condei umoristic în aceste file de istorie paralelă, apocrifă. Lui

i se datorează urmarea povestirii de față, situată abil între

un viitor îndepărtat și un trecut posibil.

*

„Sortiți de bună voie unei tinereți cu iz de veșnicie - icrie Chriss Vernsinne - trebuia să ne bucurăm la nesfârșit de fericirea de a fi soți inseparabili. Copii n-aveam. Prietenii și rudele noastre se stinseseră de mult. Fosta noastră meserie, admirată, cântată în legende moderne, făcuse din noi adevărate monumente vii, oarecum desuete, fiindcă lumea alerga mereu înainte. Rari mai erau contemporanii care să ne ceară audiență pentru a ne vedea, pentru a ne pipăi ca pe niște monștri sacri. Foarte rar mai apărea câte o veche cunoștință, uitată de cine știe când în azot și resuscitată întâmplător la vreun inventar al containerelor ce trebuiau date la casat, dar mentalitatea acestei cunoștințe, rămasă cu secole în urmă, ne dădea senzația dezagreabilă că stăteam la taifas cu vreo mumie sau chiar cu dușii de pe lume.

Călătoria noastră prin viață fiind lungă, a trebuit organizată pentru a nu se instala monotonia, melancolia, mizantropia, masivitatea marasmului, macerarea metafizică, martirismul masacrant mutual, meditația monotonă, mecanicismul matrimonial, menopauza mintală, malantandu-uri, dar și miorlăiala metodică, mimetismele mieroase, mimicile minore, minutele mizerabile, moliciunile mumificante, momentele monosilabice, monologurile monumentale, monstruoasele mușcături, murmurele mute, misticismul, într-un cu- vânt mortificarea menajului…”

(Trebuie să remarcăm involuntar că atmosfera respirată de Chriss și Gella era *mizară.)*

„Făceam tot posibilul să alungăm plictisul. Deși pensionari, ne teroriza apropierea week-endului. Conformismul societății ne obliga să ne distrăm în sacrosanctul final de săptămână, iar capriciile și exigențele din ce în ce mai sofisticate ale nevesti-mi îmi epuizaseră practic resursele imaginației. Eu mă consolasem, dar ea trebuia să uite că e bă- trână măcar două zile din șapte,

fiindcă arăta minunat de tânără încă, chiar așa, piesă de muzeu vie cum simțea că apare în ochii generației prezente.

Într-o sâmbătă, n-am să uit niciodată acea sâmbătă unică în viața noastră, citeam jurnalul - rubrica „Sugestii pentru week-end" - aparent liniștit, dar în fond storcându-mi lă- mâia cerebrală în căutarea unui divertisment neuzat, în timp ce ea, trebăluind prin jur, se făcsa - o simțeam eu bine: se făcea! – că nu așteaptă inițiativa mea. (A câta sută de inițiative luate sub teroarea reproșurilor lipsei de originalitate?) într-un târziu, când am simțit că tensiunea crește îngrijorător, îi lansez cu nonșalanță:

— Uite, *my dear,* scrie aici că a fost descoperită o poiană c! e peste 430 metri pătrați printre blocurile ridicate în locul foștilor Alpi tirolezi. Mergem s-o vedem?

Văd în ochii ei un licăr de interes repede înăbușit când îmi răspunde:

— Cu copaci adevărați? Nu cred! Nu se poate! Trebuie să fie ceva în genul preeriilor de plastic de pe terasa zgârie-cosmosului nostru. Mă plictisesc de moarte.

— Tocmai de aceea, caut o distracție, îi răspund eu reținut, fiindcă nu avea de unde să știe dacă sunt copaci sintetici sau naturali. Puteam constata acolo. În jurnal nu scria nimic, dar admit că ar putea avea dreptate: dacă ar fi fost copaci *naturali* ar fi precizat ei în informație, ca s-o facă mai interesantă.

— Eu vreau ceva mai senzațional, mai adevărat, intervine Gella cu căldură în deducțiile mele. Înduioșat de apariția acestui elan aproape copilăresc, propun, tot din rubrică:

— Uite, la grădina zoologică din etajul 9715 a fost creată o nouă specie de brontozaur. E de minune ce sunt în stare biologii ăștia, poate mai găsim și alte chestii. Mergem să vedem animalele?

Îmi întoarce o privire suveran disprețuitoare. Parcă i-aș fi propus o batistă automată, o salată detergentă, sau o partidă de computer care spune singur proverbe și

anecdote pentru împrejurări date. *Humorotronul.* Banalități.

— Uf, ce idee! De la o vreme nu mai știu să facă decât șopârle uriașe. De când au avut norocul să descopere un saurian congelat în ghețurile din Antarctica, plin cu ouă care au eclozat în clocitoare, nu mai au alte idei. Umblă la cromozomii puișorilor și creează monștri apocaliptici. Sunt dizgrațioși la disperare. Nici nu vreau să aud, necum să-i văd!

— Că sunt dezgustători admit, îi răspund eu s-o potolesc, în căutarea unei alte formule, dar sunt interesanți - adaug fiindcă nu găsesc nimic de doamne-ajută la îndemână și simt că intru în criză de timp. În afară de asta, mi-e o frică albastră să nu-i vină ei vreo dorință năstrușnică. Dacă ați ști ce imaginație bolnăvicioasă poate avea! Dar să nu anticipez.

— Am citit undeva… zice, și simt deodată pericolul iminent.

— Lasă ce ai citit… să încercăm altceva…

Tentativă de disuadare nereușită, fiindcă urmează imperturbabil:

— …despre niște animale mai drăguțe: câini, pisici, cai… și deodată zglobie, fericită: vreau să văd un cal!

Alta acum! Nu mă așteptam la o astfel de încuietoare! Da’ răsfățată mai e! Vrea să vadă un cal! E în stare să vrea unul *personal* cu pretențiile ei exagerate.

— De unde să-ți *scot,* my dear, un cal? Au dispărut de mii de ani și înghețat n-a fost găsit niciunul… era prea cald atunci… Și chiar dacă găseau, dacă nu mă înșel nu se reproducea prin ouă.

— Prin ouă, prin neouă, nu te depărta de subiect: eu vreau pentru week-end un cal, se încăpățânează ea. Și se bpsumflă. Trântește ușa și pleacă la bucătărie. Eu rămân să-mi consum acru începutul de week-end ce se anunță furtunos, întărâtându-mă neputincios pe neghiobia savanților răposați care nu au băgat la timp în containere cu azot câteva din speciile pe cale de dispariție precum

biblicul dar prevăzătorul Noe în arcă.

Era așa de simplu ca toată campania prin *mass-media* a unor tipi din cronici - printre care Cousteau, mi se pare - să oprească furia de distrugere de pe timpuri! îi băgau frumușel la azot și gata! îi scoteau tot frumușel când aveau nevoie sau când o cerea ecologia. Nevastă-mea, în cazul de față. Constat însă că atât ecologia, cât și Gella, fiind de sex feminin, sunt uneori absurde, având dreptate chiar când cer imposibilul. În fond de ce să nu posede fiecare un cal când are chef? Asta e civilizație? Măcar cu împrumut. Ce, mie mi-ar strica să galopez azi pe un pur-sânge în loc să helicopterez de ici-colo ca o lăcustă? Recunoscând dreptatea jumătății mele, așteptam să se termine vacarmul de tingiri din bucătărie, în căutarea unei noutăți prospetissime, nemaiuikendată.

Și apare, într-adevăr lividă, înspăimântată de parcă ar fi întâlnit pomenitul brontozaur pe culoarul dintre bucătărie și living-room. O întreb, speriat la rându-mi de figura ei sepulcrală, ce s-a întâmplat. Îngaimă ceva incoerent în legătură cu imaginația mea perforată ca un șvaițer, cu faptul că în capul ei frământat de toate grijile familiei trebuie să mai încapă și utilizarea timpului liber. Nu înțeleg nimic și fiindcă tremură ca o piftie, îi dau un pahar cu citrosoma - un suc revigorant nou apărut. Se mai calmează, izbucnește într-un plâns reconfortant și printre suspine îmi spune abia șoptit că a *curățat manual* mașina de spălat vase. E momentul să mă îngrozesc eu, părul ridicându-mi-se pe cap. Într-adevăr, la orice mă așteptam, dar la așa ceva era destul de greu să mă gândesc! Atât de distrată, de preocupată, de zăpăcită, încât să comită un delict ce se pedepsește cu deportarea pe cinci ani în lună! Fiindcă legiuitorul are dreptate: unde am ajunge dacă toate gospodinele ar proceda așa? Știu și copiii că robotul-de-spălat-vase se spală numai cu robotul-de-spălat-roboți-de-spălat vase. Și să-mi facă tocmai ea, mie, o asemenea rușine. Noroc că eram singuri în casă. O asigur că voi păstra cu grijă secretul delictului, că niciodată și nimeni pe

lume nu va afla nimic. Se liniștește, se lasă ștearsă la ochi și la nas de două batiste automate *fără să le atingă,* așa cum cere igiena secolului - bine că și-a revenit la realitate - batistele dispar incandescent în urma lor persistând un vag parfum de eucalipt și totul intră în ordine; mai ales că între timp humorotronul ne-a debitat spontan câteva bancuri despre inutilitatea lacrimilor. Răsuflate, ce-i drept, dar apreciez inițiativa, solicitudinea și chiar faptul că după ultima reparație funcționează corect. Când se defectase, încurca poantele. Eu nu l-aș fi reparat: era un defect delicios, de geniu, aș zice, dar Geila nu-l aprecia. Ea cunoștea toată dotația aparatului pe dinafară și nu admitea o proastă funcționare.

Oricum, atmosfera s-a destins, Gella este liniștită și așteaptă cuminte o nouă propunere pentru week-end.

Sugerez o croazieră pe lacul de la subsol sau pe mare.

Parcă aș fi dat cu spray distimic. Îmi răspunde plictisita dar prolixă:

— Lacul de beton din subsol! Cobori până ți se urăște și toată lumea e acolo. Cât privește marea… sunt sătulă. Voiaj de nuntă pe mare, nunta de argint, de aur, de platină, de iridiu, de diamant, de uraniu, de nexoniu și mai știu eu câte alte aniversări, tot pe mare. Unt de mare, fripturi de alge, marinată de plancton… Mersi, m-am săturat! Mă mir că nu vrei să mergem în triunghiul Bermudelor, să te întorci iar fără urechi din a patra dimensiune, cum s-a întâmplat data trecută, când fanta de intrare în a patra dimensiune s-a închis brusc, că era să rămâi fără cap. Și cât am umblat eu până ți-am găsit urechi cu indicativul tău imunologic, nu mai ți-aduci aminte, te învățaseși cu alea de plastic…

— Ba mi-amintesc perfect, îi răspund înciudat, mai ales că întâi achiziționaseși unele hiper-imune, care continuau să-mi crească după grefă, o apostrofez pieziș.

— Vreau ceva senzațional, se face ea că nu aude. Ți-am spus! Nu mai vreau week-end afară. Stăm aici. Ce, eu nu-ți ajung? Sau poate ți s-a urât cu mine, răutăciosule!

— Vai de mine, darling, așa repede, cum îți închipui? Dar mă gândeam că măcar până la prânz, o plimbare cu mașina pe șoseaua de la 280. E superbă! Douăsprezece benzi, accidentele total interzise…

Transpiram. Veselotronul încerca inutil să mă încurajeze, repetând mereu: Perseverare humanum est… (Probabil că iar se încălzise), crainica de la televiziunea obligatorie îmi făcea strengărește cu ochiul… Gella o vede, face câțiva pași de dans și așa, ca dintr-un amuzament, răsucește butonul și o trimite la plimbare în eter, sub cuvânt că nu o poate suferi de multă vreme și că i-a venit o idee pe care trebuie să o examinăm netulburați de toate „urâtele” lumii. Calificativul îi aparține.

— Vreau un buchet de flori adevărate! izbucni deodată, fără să țină seama de enormitatea dorinței. Ba mai adăugă: Naturale, crescute pe câmp și fără stimulatori!

Din ce în ce mai trăsnită. Trebuie să-i pun termometrul. E bolnavă. Aiurează. Vreo encefalită. Sigur aiurează. Auzi!? Flori! Arheologie curată. Să sparg vreun muzeu, să-i aduc… dar poate nu-i bolnavă, de aceea îi replic:

— Capricii și numai capricii! Știi bine că practic e imposibil.

— Atunci - continuă ea, în niciun fel stânjenită de întreruperea mea energică - aș vrea, vreau, trebuie, să facem o plimbare lungă pe jos. Pe jos! Ai înțeles? încheie triumfătoare. *Per pedes*! mai adaugă pedantă și cu o sforțare se ridică de pe electropozi.

— Pe… picioarele… noastre? îngaim eu uluit în continuare. Și-mi amintesc brusc că, fără să fiu snob, dacă îmi plăcuse la Gella ceva foarte mult când o cunoscusem, fusese gingășia acelor piciorușe neînsemnate, care trădau civilizația familiei sale.

— Da. Numai pe ele! mă smulge ea din amintiri. Te rog, dacă mă iubești! Am să mă sprijin la nevoie pe tine.

— Dacă te iubesc? Crezi oare că e destul să te iubesc pe tine ca să mă țin pe picioarele astea? și mă bat violent peste coapsele mele care, deși nu erau ca ale ei, aveau

totuși în urmă câteva zeci de generații motorizate. Pe astea? Pe membrele astea care de atâta vreme nu mai servesc decât ca decor.

— Știu că mi le-ai întrebuințat de mult.

— De mult se cheamă asta, când nu le-am utilizat nici eu și nici părinții și bunicii mei! Și nici tu și ai tăi…

— În ce te privește, te cam lauzi, mă ia Gella peste electropod. Crezi că nu știu ca ai avut un unchi despre care se spune că a umblat mult pe jos? Vreau și eu să simt o zi ce a simțit el.

— Unchiul John a rămas orfan de mic și nu a avut cine să-i supravegheze educația fizică, i-o întorc eu. Nu e frumos să te legi de amintirea lui fiindcă ai aflat probabil și cum a izbutit mai târziu, autodidact, să și le atrofieze decent. Oricum, Gella, te rog să nu mă ridiculizezi. Ce ar zice vecinii dacă ne-ar vedea?

— Conformism absurd. Nu-mi pasă de lume. Vreau să merg pe jos în week-endul ăsta, pricepi?

Ce era să mai obiectez? în definitiv nici nudismul nu mai era interzis pe stradă. Și am pornit la plimbare amândoi ținându-ne unul de celălalt, oscilând ca două limbi de metronom pe rudimentele noastre de picioare proprii și târând electropozii într-un cărucior, pentru orice eventualitate. Un cârd de copii se ținea zgomotos după noi în timp ce adulții întorceau cu dezgust capul și-i îndemnau să nu ne mai privească.”

C U P R I N S

FALSE FICȚIUNI.....5

ȘI TOTUȘI... NIMENI.....6

DUBLONE.....12

CÂTE LUMI.....37

CALCARINA.....46

STANNY.....57

CAZUL BAZIL POPPESCU.....79

PUȚINĂ... CHIMIE.....84

REPORTAJE DINTR-O LUME CONGELATĂ.....92

Scurtă introducere.....93

PRIMUL IMPAS.....97

PARTIDA DE ȘAH?.....99

CAZUL G.D. HEARTH.....104

BOALA DE DECONGELARE (APATIA CRIOGENETICĂ).....111

ȘTAFETA COSMICĂ.....120

VIAȚA PENDULARĂ.....137

ECOGENII.....145

WEEK-END.....151

Lector: LUCIAN HANU
Tehnoredactor: CORNEL CRISTESCU

Bun de tipar 24. XI.1980. Apărut 1980.
Comanda nr. 1806. Coli de tipar 9,5.

Tiparul executat sub comanda
nr. 1377 la
Întreprinderea poligrafică
„13 Decembrie 1918”,
str. Grigore Alexandrescu nr.89-97
București, Republica Socialistă România